

“Pas kësaj çfarë ndodh?:

Udhëzuesi i trainerëve

Erasmus+

Now
What

Tabela e përmbajtjes

▽ Hyrje në Udhëzues	6
▽ Hyrje në Trajnim: Burimet të përgjithshme	8
▽ Të drejtat e fëmijës	10
▽ Kujdesi Alternativ në Evropë dhe Përtej	19
▽ Sigurimi i Kujdesit dhe Zhvillimi i Fëmijëve	27
▽ Jeta dhe Mbijetesa pas Kujdesit	34
▽ Plani i Largimit nga Kujdesi	38
▽ Rasti i fëmijëve të pashoqëruar	43
▽ Rasti i fëmijëve në konflikt me ligjin	52

Hyrje

Dokumenti i titulluar “Udhëzuesi i Trainerëve” është zhvilluar si pjesë e rezultatit 2 (Kurrikula e Trajnimit dhe Materiali) i projektit të titulluar **“Pas kësaj çfarë ndodh: Përgatitja dhe Fuqizimi i të Rinjve që Lënë Përkujdesin”**, financuar nga programi Erasmus + i Bashkimit Evropian. Projekti synon përgatitjen adekuate dhe efektive të të rinjve që lënë kujdesin për ti fuqizuar drejtë një jete të pavarur përmes aktiviteteve edukative dhe mbështetëse. Projekti zbatohet në katër vende: Portugali, Rumani, Shqipëri dhe Greqi.

Më konkretisht, projekti zhvillon dhe zbaton aktivitete të ndryshme për të arritur qëllimet e tij dhe për t’i përgatitur plotësisht fëmijët dhe të rinjtë për të lënë sistemin e kujdesit të vendit të tyre dhe për të hyrë në jetën e pavarur të të rriturve. Aktivitete të tilla përfshijnë një fazë kërkimore, ku shprehen nevojat e tyre arsimore, ku të rinjtë trajnohen mbi aftësitë për jetën, dhe aktivitete fuqizuese, më e rëndësishmja prej të cilave është zhvillimi i një marrëdhënie mentorimi midis secilit përfitues të kujdesit dhe një të rrituri. Në lidhje me aktivitetet që kanë ofruar ndihmë arsimore për të rinjtë që lënë përkujdesin, partnerët e projektit kanë hartuar, zhvilluar dhe implementuar një seri ndërhyrjesh edukative me qëllim rritjen e aftësive të fëmijëve. Gjatë seminareve, kujdestarët janë trajnuar mbi ato aftësi të jetës, të cilat, sipas gjetjeve ndërkombëtare dhe raportit “Pas kësaj çfarë ndodh” mbi analizën e nevojave të tyre (Rezultati 1), janë të domosdoshme për një kalim të qetë të të rinjve nga kujdesi në pavarësi. Disa fusha tematike janë përfshirë në trajnim, siç janë arsimi, akomodimi, nënshitetësia, punësimi dhe shëndeti në mënyrë që të rinjtë të fitojnë dhe zhvillojnë aftësitë përkatëse.

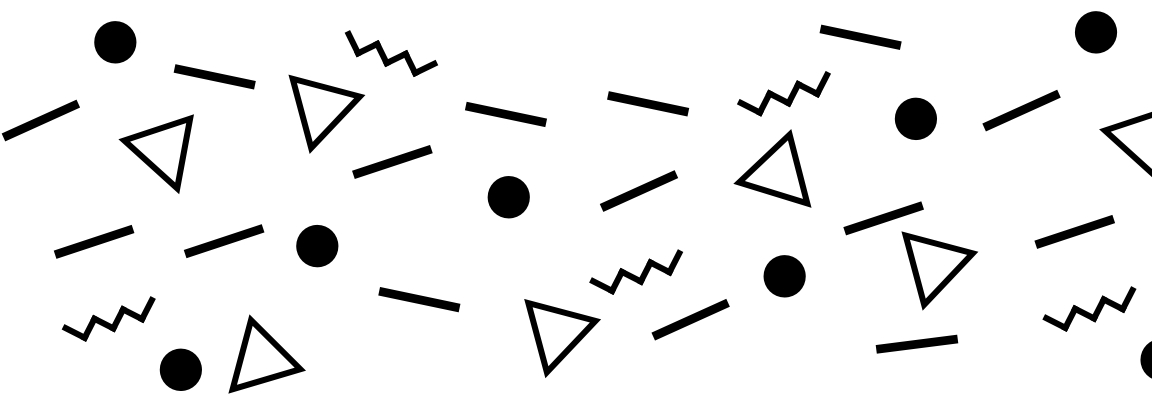
Duke marrë parasysh rolin thelbësor që do të luajë trajneri i Kurrikulës së Aftësive të Jetës për të ndarë me sukses dhe efektivitet materialet e kurrikules, janë zhvilluar një sërë aktivitete mbështetëse nga partnerët përpara zbatimit të saj, duke pasur si fokus kryesor forcimin e kapaciteteve të trainerëve. Këto aktivitete përfshijnë:

- “Trajnimi i trajnerëve”, që kshihte si qëllimi rritjen e kapaciteteve të 15 trajnerëve të zgjedhur nga vendet pjesëmarrëse, që u organizua nga Universiteti i Lusofona
- Zhvillimi i “Udhëzuesit të Trainerëve”, në mënyrë që të mbështesin të mësuarit e tyre dhe të lehtësojnë rolin si trainer në Ëorkshonet e aftësive të jetës

- Zhvillimi i kurrikulës dhe materialeve edukative që do të përdoren gjatë trajnimeve për aftësitë jetësore me të rinjtë që lënë përkujdesin

Dokumenti aktual, Udhëzuesi i Trajnerëve, përfshin informacionin e nevojshëm që të gjithë trainerët duhet të marrin parasysht para ofrimit të ëorkshopit, në mënyrë që të përmirësojnë efikasitetin dhe efektivitetin e procesit arsimor të ofruar për personat që largohen nga përkujdesi. Është zhvilluar në anglisht dhe do të përkthehet dhe përshtatet sipas gjuhëve të partnereve të “Pas kësaj çfarë ndodh” (Rumanisht, Greqisht, Shqip dhe Portugalisht) në mënyrë që të zbatohet dhe të përdoret në të gjitha vendet pjesëmarrëse në përputhje me rrethanat, edhe pas përfundimit të projektit.

Udhëzuesi ofron informacione për të drejtat e fëmijëve me një fokus të veçantë në të drejtat e fëmijëve në përkujdesje, përpara se të paraqesë situatën aktuale në ofrimin e kujdesit në vendet evropiane dhe ndërkombëtarisht. Gjetjet se si ndikohet zhvillimi i fëmijëve nga përvoja e tyre në sistemin e përkujdesjes janë përfshirë në një kapitull të veçantë, vetëm për të theksuar rëndësinë e një tranzicioni të qetë dhe në kohë nga sistemi i kujdesit në jetën e pavarur, pa lënë pas dore problemet me të cilat përballen të rinjtë që lënë kujdesin edhe gjatë këtij tranzicioni. Në Udhëzues një kapitull i veçantë i kushtohet domosdoshmërisë së lartë të një plani të personalizuar, Planit Pas Kujdesit, për secilin të ri që lë kujdesin lidhur me hapat që ata vendosin të ndërmarrin gjatë muajve të parë (ose viteve) të moshës madhore, ndërsa vëmendje e veçantë i kushtohet dy nga grupeve më të rrezikuara të fëmijëve në përkujdesje: fëmijët e pashoqëruar dhe fëmijët në kundërshtim me ligjin. Më në fund, një seri shtojcash janë shtuar në Udhëzues, në mënyrë që t’u sigurohet trainerëve informacion dhe ndihmë praktike në lidhje me zbatimin e Kurrikulës së Aftësive për Jetën.

HYRJE NË TRAJNIMIN: BURIME TË PËRGJITHSHME

Ngritja e kapaciteteve të profesionistëve në fushën e kujdesit dhe mbrojtjes së sistemeve alternative është një çështje prioritare për Kombet e Bashkuara, Bashkimin Evropian dhe Këshillin e Evropës dhe për këtë arsye, një numër i rekomandimeve evropiane janë zhvilluar në mënyrë që të mbështesin trajnimin e profesionistëve të kujdesit në të gjithë Evropën. Më specifikisht:

Udhëzimet e Kombeve të Bashkuara për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve deklarojnë se “të gjithë kujdestarët në agjencitë dhe mjediset e kujdesit duhet të sigurojnë trajnim për të Drejtat e Fëmijës”.

Komisioni Evropian, thekson rëndësinë e “profesionistëve [të cilët] janë të përkushtuar dhe kompetent [...] Profesionistët dhe praktikuesit që punojnë për dhe me fëmijët [kërkojnë] trajnime dhe udhëzime për të drejtat e fëmijës, në ligjin për mbrojtjen e fëmijëve dhe procedurat dhe më shumë në zhvillimin e fëmijës “.

Partnerët e projektit “Pas kësaj çfarë ndodh?”, pranojnë nevojën e lartë të një seminari të tillë, duke ofruar trajnimin e këtyre edukatorëve të cilët do të marrin përsipër trajnimin e punonjësve të kujdesit. Këta trajnerë janë profesionistë me prejardhje të ndryshme arsimore dhe profesionale, të tilla si pedagogë, profesionist të kujdesit, punëtor të rinj dhe punonjës socialë, me përvojë profesionale në sistemin e kujdesit.

Temat e zgjedhura për t’u futur dhe analizuar gjatë trajnimit të trajnerëve janë të bazuara në nevojat arsimore të trajnerëve dhe në boshllëqet e regjistruara gjatë ofrimit të shërbimeve. Temat e përfshira në trajnimin e trajnerëve, për projektin “Pas kësaj çfarë ndodh?”, janë si në vijim:

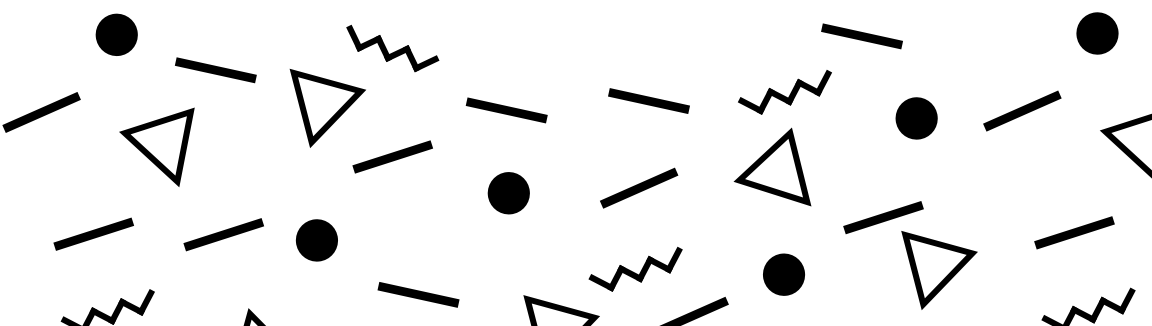
Të drejtat e fëmijëve
Kujdesi alternativ në Evropë dhe përtej
Kujdesi dhe Zhvillim i fëmijëve
Jeta dhe mbijetësa pas kujdesit
Plani i kujdesit pas largimit

Rasti i fëmijëve të pashoqëruar Rasti i fëmijëve në konflikt me ligjin

Për të mbështetur përvojën dhe procesin e të mësuarit të trajnerëve, burimet e mëposhtme janë planifikuar të përdoren gjatë trajnimit:

- Udhëzues për trajnerët me kapituj të plotë që korrespondojnë me temat e trajnimit.
- Kurrikula “aftësi jete” duke përfshirë të gjitha planet mësimore të cilat trajnerët pritet të zbatojnë me personat që kanë lënë kujdesin.
- Një përzgjedhje e materialeve shtesë arsimore të projektuar për t’u përdorur nga trajnerët në mënyrë që të lehtësojë misionin e tyre si trajner. Këto materiale arsimore përfshijnë video që dokumentojnë tranzicionin e personave që kanë lënë kujdesin duke shërbyer si një mjet mësimor, do të përdorën gjithashtu dhe materialet e trajnerit, të tilla si prezantime, librat e aktiviteteve dhe punime, për të standardizuar kontekstin arsimor të trajnimeve dhe për të rritur cilësinë e tyre.

Një shembull i këtyre burimeve mund të gjendet në Shtojcat e këtij dokumenti. Për më tepër, një tjetër Shtojcë e rëndësishme i këtij udhëzuesi është “Plani Pas Kujdesit” (Shtojca 1), një dokument që duhet të plotësohet nga çdo i ri pjesëmarrës që ka lënë kujdesin dhe mentori i tyre përkatës. Plani përshkruan hapat që duhet të ndërmerren nga lënësit e kujdesit për të arritur jetesë të pavarur pasi ata kanë lënë sistemin e kujdesit. Plani është i lidhur ngushtë me trajnimin dhe ai mbulon të njëjtat fusha tematike: fusha tematike është paraqitur gjatë trajnimit dhe pastaj, gjatë procesit të mentorimit, vendime të veçanta janë marrë për të njëjtën fushë tematike.

TË DREJTAT E FËMIJËS

Përmbledhje

Fëmijët janë përfitues të të drejtave, sesa vetëm objekt i mbrojtjes nga ligji. Ata janë përfitues të të drejtave themelore dhe subjekt e rregulloreve të veçanta, duke pasur parasysh karakteristikat e tyre të veçanta. Në këtë kapitull dy nga tekstet më themelore ndërkombëtarisht do të paraqiten, në veçanti Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës (1989) dhe Manuali i të drejtës evropiane në lidhje me të drejtat e fëmijës (2015). Përveç të drejtave themelore të fëmijëve, vëmendje e veçantë do t'i kushtohet të drejtave të fëmijëve në kujdes alternativ.

Të drejtat e njeriut

“Të drejtat e njeriut” është një term i përdorur për të përcaktuar një sistem të kërkesave që lind për të gjithë njerëzit dhe të gjithë duhet të dinë dhe ta respektojnë.

Këto të drejta burojnë nga përcaktimi i ekzistencës njerëzore dhe janë themeluar mbi respektin për dinjitetin dhe vlerën e çdo personi, pavarësisht gjinisë, racës, moshës, kombësisë, gjuhës dhe fesë. Të drejtat e njeriut, edhe pse ato janë karakterizuar si “të natyrshme” në çdo qenie njerëzore, ata nuk janë “natyrore” dhe as “të dhëna”. Të drejtat nuk janë privilegje, as dhurata, nuk ofrohen në bazë të dispozitave apo zgjedhjes së qeverisë. Ato nuk mund të hiqen apo mohohen dhe nuk mund të bien, edhe në qoftë se një person ka kryer një vepër penale ose ka shkelur një ligj (të Kombeve të Bashkuara, 2005). Të drejtat e njeriut ekzistojnë për të krijuar dhe për të zhvilluar virtytet tona njerëzore dhe për të na ndihmuar të jetojmë në paqe.

Ashtu si të drejtat e njeriut, të përcaktuara dhe të mbrojtura nga Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, edhe fëmijët kanë të drejta të mbrojtura nga Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat e Fëmijës (UNICEF). Konventa përmban 54 nene dhe është nënshkruar nga pothuajse të gjitha vendet në botë që nga vitet 1990.

Të drejtat e fëmijëve

Sipas të drejtës ndërkombëtare, Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës, e cila do të prezantohet në detaje, vendos në nenin 1 të saj se “një fëmijë do të thotë çdo qenie njerëzore nën moshën tetëmbëdhjetë vjeç”. Ky është parametri ligjor i përdorur aktualisht, edhe në Evropë, për të përcaktuar se çfarë është një fëmijë.

Sipas ligjit të BE-së, nuk ka një përkufizim formal dhe të vetëm të “fëmijës” të përcaktuar në ndonjë nga traktatet apo legjislacionet. Përkufizimi i një fëmije mund të ndryshojë në mënyrë të konsiderueshme sipas ligjit të BE-së, në varësi të kontekstit rregullator. Për shembull, ligji i BE-së që rregullon të drejtat për lëvizjen e lirë të qytetarëve të BE dhe anëtarëve të familjes të tyre e përkufizon “fëmijën” si “pasardhës të drejtpërdrejtë i cili është nën moshën 21 vjeç ose është i varur”.

Sipas ligjit të Këshillit të Evropës, shumica e instrumenteve që lidhen me fëmijët kanë miratuar përkufizimin KDF për fëmijën, a cila është në përgjithësi teksti më i rëndësishëm për të drejtat e fëmijëve. Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës 1989, e nënshkruar nga 191 vende, që rregullojnë detyrimet e shteteve për të mbrojtur dhe për të promovuar të drejtat e fëmijës. Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës u miratua unanimisht nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara në vitin 1989 dhe hyri në fuqi më 2 shtator 1990. Ajo është ratifikuar nga 193 shtete deri më sot.

Ajo përfshin tri kategori kryesore të të drejtave:

- Mbrojtje (kundër të gjitha formave të abuzimit, shfrytëzimit, diskriminimit, racizmit, etj)
- Përfitimet (e drejta për arsim, shëndetësi, mirëqenie, argëtim, etj)
- Pjesëmarrja (e drejta për të shprehur një opinion, informacion, kohë e lirë, etj)

Siç është paraqitur më poshtë:

Me pak fjalë, Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës përfshin Artikujt e mëposhtëm:

Neni 1: Në këtë Konventë, me fëmijë kuptohet çdo qenie njerëzore nën moshën 18 vjeç, me përjashtim të rasteve kur mosha madhore arrihet më përpara, në përputhje me legjislacionin të cilit ai i nënshtrohet.

Neni 2: Shtetet Palë angazhohen të respektojnë të drejtat e përmedura në këtë Konventë dhe t’ia garantojnë ato çdo fëmije, që përfshihet në juridiksionin e tyre, pa asnjë lloj dallimi, pavarësisht nga raca, ngjyra, gjinia, gjuha, feja, opinionin politik ose çdo opinion tjetër, nga origjina kombëtare, etnike ose shoqërore, pasuria, paaftësia, prejardhja familjare apo çdo gjendje tjetër e fëmijës ose prindërve të tij ose përfaqësuesve të tij ligjorë.

Neni 3: Në të gjitha vendimet që kanë të bëjnë me fëmijën, të marra qoftë nga institucione publike ose private të përkrahjes shoqërore, nga gjykatat, autoritetet administrative apo organet legjislative, interesi më i lartë i fëmijës duhet të jetë konsiderata mbizotëruese. Shtetet Palë angazhohen që t'i sigurojnë fëmijës mbrojtjen dhe kujdesin e nevojshëm për mirëqenien e tij, duke pasur parasysh të drejtat dhe detyrat e prindërve të tij, të kujdestarëve të tij ligjorë ose të personave të tjerë ligjërishit përgjegjës për të dhe, për këtë qëllim, ata marrin të gjitha masat legjislative dhe administrative përkatëse.

Neni 4: Shtetet Palë angazhohen të marrin të gjitha masat legjislative, administrative e të tjera të nevojshme, për të vënë në jetë të drejtat e njohura në këtë Konventë.

Neni 5: Shtetet Palë respektojnë përgjegjësitë, të drejtat dhe detyrat që kanë prindërit ose, sipas rastit, anëtarët e familjes së zgjeruar ose të bashkësisë, siç parashikohet nga zakoni i vendit, kujdestarët ose persona të tjerë ligjërishit përgjegjës për fëmijën, për t'i dhënë këtij, në përputhje me zhvillimin e aftësive të tij, drejtimin dhe udhëheqjen e duhur për ushtrimin e të drejtave që i njeh atij kjo Konventë.

Neni 6: Shtetet Palë njohin se çdo fëmijë ka të drejtën e pamohueshme për të jetuar.

Neni 7: Fëmija regjistrohet menjëherë sapo lind dhe qysh atëherë ka të drejtën të ketë një emër, të drejtën për të fituar një shtetësi.

Neni 8: Shtetet Palë marrin përsipër të respektojnë të drejtën e fëmijës për të ruajtur identitetin e tij, përfshirë këtu shtetësinë, mbiemrin dhe lidhjet familjare, sipas ligjit, pa ndërhyrje të paligjshme.

Neni 9: Shtetet Palë garantojnë që fëmija të mos ndahet nga prindërit kundër dëshirës së tyre, përveç rastit kur autoritetet kompetente, në bazë të rishikimit gjyqësor, vendosin që, në përputhje me ligjin dhe procedurat përkatëse kjo ndarje është e domosdoshme, në interesin më të lartë të fëmijës.

Neni 10: Kërkesat e bëra nga një fëmijë ose nga prindërit e tij, me qëllim që të hyjnë në një Shtet Palë ose të largohen prej tij, për arsye ribashkimi të familjes, trajtohen nga Shtetet Palë në një frymë pozitive, me humanizëm dhe me shpejtësi.

Neni 11: Shtetet Palë marrin masa për të luftuar zhvendosjet dhe mosri-kthimet e paligjshme të fëmijëve në vend të huaj.

Neni 12: Shtetet Palë i garantojnë fëmijës, i cili është i aftë të ketë pikëpamjet e tij, të drejtën për t'i shprehur lirisht këto pikëpamje, për çdo çështje që ka të bëjë me të, duke i vlerësuar ato në përputhje me moshën dhe shkallën e pjekurisë së tij.

Neni 13: Fëmija ka të drejtën e lirisë së shprehjes; kjo e drejtë përfshin lirinë për të kërkuar, për të marrë dhe për të përcjellë informacione dhe ide të çdo lloji, pa marrë parasysh kujfijtë, në formë gojore, të shkruar, të shtypur ose artistike, ose me çdo mjet tjetër të zgjedhur nga fëmija.

Neni 14: Shtetet Palë respektojnë të drejtën e fëmijës për lirinë e mendimit, të ndërgjegjes dhe të fesë.

Neni 15: Shtetet Palë njohin të drejtat e fëmijës për lirinë e organizimit dhe lirinë e grumbullimit paqësor.

Neni 16: Asnjë fëmijë nuk u nënshtrohet ndërhyrjeve arbitrare ose të paligjshme në jetën e tij private, në familje, në shtëpi ose në korrespondencën e tij, as cënimeve të kundërligjshme të nderit dhe reputacionit të tij.

Neni 17: Shtetet Palë njohin funksionin e rëndësishëm që përmbushin mjetet e komunikimit masiv dhe garantojnë që fëmija të marrë informacione dhe materiale që vijnë nga burime të ndryshme kombëtare dhe

ndërkombëtare, sidomos ato që synojnë të rrisin mirëqenien e tij shoqërore, shpirtërore e morale, si dhe shëndetin e tij fizik dhe mendor.

Neni 18: Shtetet Palë përpiqen me të gjitha mundësitë, për të siguruar njohjen e parimit, sipas të cilit të dy prindërit kanë përgjegjësi të përbashkët për edukimin dhe zhvillimin e fëmijës. Përgjegjësinë kryesore për edukimin dhe zhvillimin e fëmijës e kanë prindërit, ose sipas rastit, përfaqësuesit e tij ligjorë. Ata duhet të udhëhiqen, në radhë të parë, nga interesi më i lartë i fëmijës.

Neni 19: Shtetet Palë marrin të gjitha masat legjislative, administrative, shoqërore dhe edukative për mbrojtjen e fëmijës nga çdo formë e dhunës fizike ose mendore, fyerja ose keqtrajtimi, braktisja apo mospërfillja, nëpërkëmbja ose shfrytëzimi, përfshirë abuzimin seksual, për sa kohë që ai është nën ruajtjen e prindërve të tij ose të njërit prej tyre, të përfaqësuesit ose përfaqësuesve të tij ligjorë ose të çdo personi tjetër të cilit i është besuar.

Neni 20: Një fëmijë, të cilit i mohohet në mënyrë të përkohshme ose të përhershme mjedisi i tij familjar, ose kur nuk është në interesin e tij më të lartë të qëndrojë në këtë mjedis, ka të drejtë për një mbrojtje dhe një ndihmë të posaçme nga shteti.

Neni 21: Shtetet Palë, të cilët pranojnë dhe/ose lejojnë sistemin e birësimin, garantojnë që konsiderata mbizotëruese të jetë interesi më i lartë i fëmijës

Neni 22: Shtetet Palë marrin masat e duhura për të siguruar që një fëmijë, i cili kërkon të marrë statusin e refugjatit ose që konsiderohet si i tillë sipas rregullave dhe procedurave të së drejtës ndërkombëtare ose të brendshme të zbatueshme, qoftë vetëm apo i shoqëruar nga prindërit e tij ose nga çdo person tjetër, të përfitojë nga mbrojtja dhe përkrahja humanitare e duhur.

Neni 23: Shtetet Palë pranojnë se fëmija me paftësi mendore ose fizike duhet të bëjë një jetë normale dhe të përshtatshme, në kushte që garantojnë dinjitetin e tij, që nxisin autonominë dhe lehtësojnë pjesëmarrjen e tij aktive në jetën e bashkësisë.

Neni 24: Shtetet Palë njohin të drejtën e fëmijës për të gëzuar një gjendje shëndetësore sa më të mirë dhe për të përfituar nga shërbimet për trajtimin e sëmundjes dhe riaftësimin e shëndetit.

Neni 25: Shtetet Palë i njohin fëmijës, për të cilin është vendosur nga autoritetet kompetente për të qenë nën kujdesje, mbrojtje ose trajtim fizik ose mendor, të drejtën e një ekzaminimi periodik të këtij trajtimi dhe të çdo rrethane tjetër lidhur me këtë vendosje.

Neni 26: Shtetet Palë i njohin çdo fëmije të drejtën për të përfituar përkrahje shoqërore, përfshirë sigurime shoqërore.

Neni 27: Shtetet Palë njohin të drejtën e çdo fëmije për një nivel jetese të mjaftueshëm për zhvillimin e tij fizik, mendor, shpirtëror, moral dhe shoqëror.

Neni 28: Të gjithë fëmijët kanë të drejtë të shkojnë në shkollë dhe të kenë mundësi të barabarta. Shtetet Palë marrin masa për të inkurajuar frekuentimin e rregullt të shkollës dhe uljen e përqindjes së braktisjes së shkollës. Masat për disiplinën në shkollë duket të respektojnë dinjitetin njerëzor të fëmijës dhe njohin të drejtën e fëmijës për arsimim.

Neni 29: Arsimi duhet të ndihmojë fëmijën të zhvillojë potencialin e plotë të personalitetit, dhuntive dhe aftësive mendore e fizike.

Neni 30: Në Shtetet ku ekzistojnë pakica etnike, fetare apo gjuhësore, ose persona me origjinë autoktone, një fëmije që i përket një minoriteti ose është autokton, nuk mund t'i mohohet e drejta për të pasur kulturën e vet, të ushtrojë dhe praktikojë fenë e vet, ose të përdorë gjuhën e vet.

Neni 31: Shtetet Palë i njohin fëmijës të drejtën të pushojë dhe argëtohet, të praktikojë lojëra dhe veprimtari çlodhëse, në përshtatje me moshën,

si dhe të marrë pjesë lirisht në jetën kulturore dhe artistike.

Neni 32: Shtetet Palë njohin të drejtën e fëmijës për t'u mbrojtur nga shfrytëzimi ekonomik dhe nga kryerja e çdo pune që paraqet rreziqe ose që cënon edukimin e tij ose dëmton shëndetin apo zhvillimin e tij fizik, mendor, shpirtëror, moral ose shoqëror.

Neni 33: Shtetet Palë marrin të gjitha masat e duhura, duke përfshirë ato legjislative, administrative, shoqërore dhe edukative, për të mbrojtur fëmijët nga përdorimi i paligjshëm i drogave narkotike dhe lëndëve psikotrope.

Neni 34: Shtetet Palë marrin përsipër të mbrojnë fëmijën nga çdo lloj forme e shfrytëzimit seksual dhe keqtrajtim-it seksual.

Neni 35: Shtetet Palë marrin të gjitha masat e nevojshme në planin kombëtar, dypalësh dhe shumëpalësh, për të mos lejuar rrëmbimin, shitjen, ose trafikun e fëmijëve për çdo qëllim dhe në çfarëdo forme qoftë.

Neni 36: Shtetet Palë mbrojnë fëmijën nga çdo formë tjetër shfrytëzimi, që dëmton në çfarëdo aspekti mirëqënien e tij.

Neni 37: Asnjë fëmijë të mos i nënshtrohet torturës, as trajtimeve ose dënimeve mizore, çnjerëzore ose poshtëruese. As dënimi me vdekje, as

burigimi i përjetshëm nuk duhet të jepen për shkelje të ligjit të kryera nga fëmijë. Arrestimi, ndalimi ose burgimi i një fëmije duhet të jetë në përputhje me ligjin dhe të përdoret vetëm si një masë e fundit dhe për një kohë sa më të shkurtër.

Neni 38: Shtetet Palë marrin përsipër të respektojnë dhe të bëjnë të respektohen rregullat e së drejtës humanitare ndërkombëtare, që janë të zbatueshme për ta në rast konflikti të armatosur dhe që kanë të bëjë me fëmijën.

Neni 39: Shtetet Palë marrin të gjitha masat e duhura për të lehtësuar ri-integrimin në shoqëri të çdo fëmije që është viktimë.

Neni 40: Shtetet Palë i njohin çdo fëmije të dyshuar, të akuzuar ose për të cilin është thënë se ka kryer shkelje të ligjit penal, të drejtën e një trajtimi të tillë, që zhvillon te fëmija ndjenjën e dinjitetit dhe të vlerës së personit.

Neni 41: Asnjë nga dispozitat e kësaj Konvente nuk cënon dispozitat më të favorshme për realizimin e të drejtave të fëmijës, që mund të parashikohen në legjislacionin e një Shteti Palë.

Nenet 42-54: Shtetet Palë marrin përsipër t'u bëjnë gjerësisht të njohura parimet dhe dispozitat e kësaj Konvente, si të rriturve ashtu edhe fëmijëve. Një Komitet Special i Kombeve

të Bashkuara monitoron zbatimin e Konventës në të gjitha shtetet nënshkruese. Qeverive u kërkohet të paraqesin raporte çdo pesë vjet dhe Komisioni, pasi i shqyrton ato, u dërgon atyre vëzhgimet dhe propozimet.

Doracak për të Drejtat e Fëmijëve për Legjislacionin Evropian

Lidhur me çështjen e kujdesit alternativ për fëmijët, një doracak mbi ligjin Evropian në lidhje me të drejtat e fëmijës është hartuar bashkërisht nga Agjencia e Bashkimit Evropian për të Drejtat Themelore (FRA) dhe të Këshillit të Europës, në bashkëpunim me Regjistrin e Gjykatës Evropiane për të të drejtat e njeriut, në vitin 2015.

Doracaku, ndër tekstet e tjera për të Drejtat e Fëmijëve, përfshin fragmente të mëposhtme mbi parimet e përgjithshme për kujdesin alternativ, për vendosjen e fëmijëve në kujdes alternativ dhe birësimin e tyre:

Kujdesi Alternativ: Parimet themelore ¹

Pikat kryesore:

- Kujdesi alternativ është një masë e përkohshme mbrojtëse.
- Ligji ndërkombëtarë konfirmon se kujdesi në familje duhet të jetë më i preferuar sesa kujdesi rezidencial.
- Fëmijët kanë të drejtën e informimit si dhe për të shprehur mendimet e tyre në lidhje me vendosjen e tyre në kujdesin alternativ.

Parimet e përgjithshme në lidhje me kujdesin alternativ janë:

- Kujdesi alternativ është një masë mbrojtëse që siguron mbrojtjen e përkohshme të fëmijëve dhe lehtëson kthimin e fëmijëve në familjet e tyre aty ku është e mundur. Në mënyrë ideale, ajo është një zgjidhje e përkohshme.
- Konfirmon ligjin ndërkombëtarë që kujdesi i bazuar në familje (i tillë si kujdestari) është forma optimale e kujdesit alternativ për të siguruar mbrojtjen dhe zhvillimin e fëmijëve.

¹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_en.pdf

- E drejta e fëmijës për kujdestari ose përfaqësim është çelësi për të siguruar që të drejtat e tij të respektohen në mënyrë sa më gjerë.
- Është detyrim ligjor për të marrë masa pozitive për të siguruar se vendim-marrja në lidhje me fëmijën udhëhiqet nga interesi dhe pikëpamja e tij më e mirë.
- Të drejtat e fëmijëve mbeten të zbatueshme për rastet e kujdesit alternativ (me kujdestar ose nën kujdes rezidencial). Kjo përfshin të drejtat e tyre civile dhe politike (p.sh. të drejtat e tyre për intimitet, lirinë e shprehjes dhe lirinë e fesë dhe mbrojtjen nga të gjitha format e dhunës) dhe të drejtat e tyre socio-ekonomike (duke përfshirë edhe të drejtat e tyre në arsim, shëndetësi dhe pjesëmarrje në jetën kulturore).

Vendosja e fëmijëve në kujdes alternativ

Pikat kryesore

- Sipas ligjit të Këshillit të Evropës, përcaktimi i një fëmijë në kujdesin alternativ duhet të sigurohet me ligj, ndjekë një qëllim legjitim dhe të jetë i nevojshëm në një shoqëri demokratike. Duhet të vihet përpara nga autoriteti kompetent për arsye relevante dhe të mjaftueshme.
- Sipas ligjit të Këshillit të Evropës, procesi i vendim-marrjes duhet të ndjekë garanci të caktuara procedurale.

Në këtë seksion të Manualit, thuhet qartë se “Edhe kur vendosen në përkujdesje alternative, fëmijët ruajnë të drejtën të mbajë kontakte me prindërit e tyre. [...] Duke pasur parasysh se vendosja në kujdesin alternativ normalisht duhet të jetë një masë e përkohshme, ruajtja e marrëdhënieve familjare është e domosdoshme për të siguruar kthimin e suksesshëm të fëmijës në familjen e tij / saj.

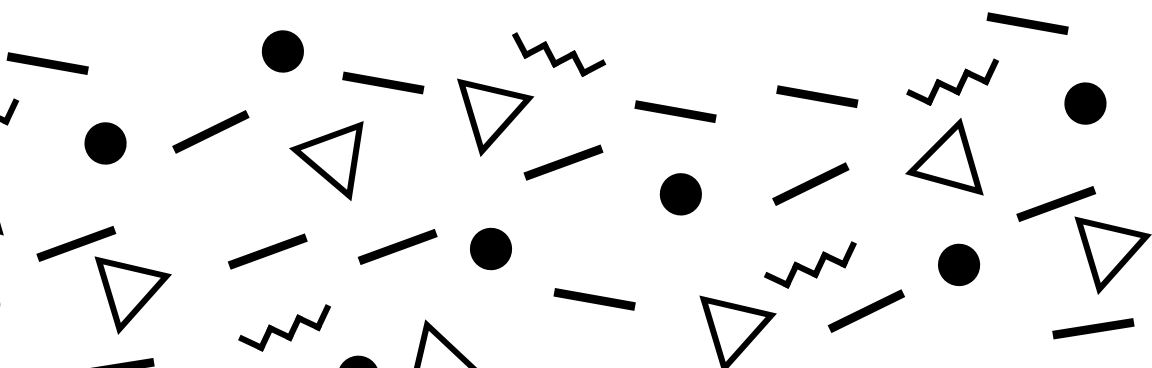
Adoptimi

Pikat kryesore

- Miratimi siguron kujdes alternativ për fëmijët të cilët nuk mund të qëndrojnë me familjet e tyre biologjike.
- Interesat më të mira të fëmijës duhet të jenë konsiderata mbizotëruese në adoptim.

- Nuk ka të drejtë për adoptim në BE apo në ligjin e Këshillit të Evropës, por procesi i adoptimit duhet t'i përmbahet kritereve të caktuara për të siguruar se interesin më të mirë të fëmijës

Sipas të drejtës ndërkombëtare, interesi më i lartë i fëmijës duhet të jetë konsiderata mbizotëruese në rastet e adoptimit. Përveç parimit të interesit më të lartë, parimet e tjera të përgjithshme të KDF udhëzojnë dhe informojnë zbatimin e tij në kontekstin e adoptimit: mosdiskriminimi, a drejta e jetës, mbijetesës dhe zhvillimit dhe respekt për pikëpamjet e fëmijëve. I një rëndësie të veçantë është Komiteti i OKB-së mbi të Drejtat e fëmijës nr 14 mbi “të drejtën e fëmijës që interesat e tij ose të saj të merren në konsideratë parësore”.

KUJDES ALTERNATIV NË EVROPË DHE MË GJERË

Përmbledhje

Kujdesi Alternativ është një masë mbrojtëse që siguron mbrojtjen e fëmijëve, kur familjet e tyre nuk mund të sigurojnë për kujdesin e tyre, mbrojtjen dhe zhvillimin. Të gjitha vendet kanë krijuar sisteme të kujdesit alternativ për fëmijët e tyre, në një përpjekje për të lehtësuar zhvillimin e tyre dhe kthimin në familjet e tyre dhe të integrohen në shoqëri. Ky kapitull do të paraqesë gjendjen aktuale të kujdesit alternativ në Evropë dhe në pjesën tjetër të botës, me një fokus të veçantë në karakteristikat e fëmijëve që jetojnë në institucionet e kujdesit alternativ, si dhe disa gjetje të zakonshme në sistemet e kujdesit alternative të vendeve të ndryshme. Së fundi, do të vihet në dukje nevoja për de-institucionalizimin e fëmijëve, nxitjen e familjes dhe të kujdesit me bazë komunitare dhe shërbimeve në vend.

Prezantimi

Para se të diskutohet sigurimi i kujdesit alternativ në Evropë, është e dobishme për të sqaruar termat e përdorura për këtë diskutim. Tabela e mëposhtme paraqet termat e përdorura për këtë seksion²:

Kujdesi Alternativ: Kujdes i dhënë për fëmijët të cilët janë të privuar nga kujdesi prindëror.

Shërbimet komunitare: Të bazuar në shërbimet e drejtpërdrejt të arritshme në nivelin e komunitetit, të tilla si: shërbime për forcimin familjar (kurse prindërore dhe seanca, promovimin e marrëdhënieve pozitive prind-fëmijë, aftësitë e zgjidhjes së konflikteve) dhe shërbimet mbështetëse sociale, të tilla si kujdesi ditor, shërbime ndërmjetësimi dhe pajtimi, trajtim për abuzim me substancat, ndihmë financiare, dhe shërbime për prindërit dhe fëmijët me aftësi të kufizuara.

Kujdes bazuar në familje: Një formë e kujdesit alternativ, në të cilën fëmija është vendosur me një familje tjetër përveç familjes së tij / saj të origjinës.

2 https://www.openingdoors.eu/wp-content/uploads/2013/05/DI_Lessons_Learned.pdf

Kujdesi foster: Situata ku fëmijët janë të vendosura nga një autoritet kompetent për qëllime të kujdesit alternativ në mjedisin e brendshëm të një familje që është e ndryshme nga familja e fëmijës, familja e zgjedhur është kualifikuar, miratuar dhe mbikqyrur për të siguruar kujdes të tillë. Vendosja e kujdestarisë mund ti përgjigjet një numëri të ndryshme situatash (p.sh. kujdes emergjent Foster, kujdes i përkohshëm Foster, kujdes afatgjatë foster, kujdesit terapeutik Foster, kujdes foster për prind dhe fëmijë etj).

Kujdesi institucional: Kujdes duke u zhvilluar nëparametrat (shpesh të mëdha) të banimit që nuk janë ndërtuar rreth nevojave të fëmijës, as afër një situatë familjare ose në grupe të vogla, dhe të shfaqin karakteristika tipike të kulturës institucionale (humbje të personalitetit, ngurtësi e rutinë, distancë sociale, varësi, mungesë të llogaridhënies, etj).

Kujdes residential: Kujdes i ofruar në grup jo i bazuar në familje, të tilla si vende të sigurisë për kujdesin emergjent, qendrat e tranzitit në situata emergjente, dhe të gjitha objektivat afatshkurta dhe afatgjata të kujdesit të banimit, duke përfshirë shtëpitë e grupit.

De-institucionalizimi i fëmijëve: Procesi i orientuar nga politika e reformimit të sistemit alternativ të kujdesit të një vendi, i cili kryesisht ka për qëllim uljen e mbështetjes në përkujdesje institucionale dhe rezidenciale me një rritje plotësuese në familje dhe në komunitet, duke parandaluar ndarjen e fëmijëve nga prindërit e tyre, duke siguruar përkrahje adekuate për fëmijët, familjet dhe komunitetet dhe përgatitjen e procesit të largimit, duke siguruar përfshirjen sociale për të fëmijët që lenë kujdesin.

Popullsia e fëmijëve në përkujdesje

Neni 27 i Konventës së Kombeve të Bashkuara mbi të Drejtat e Fëmijës (KDF) i jep çdo fëmijë të drejtën për “një nivel jetese të mjaftueshëm për zhvillimin fizik, mendor, shpirtëror, moral dhe social të fëmijës” dhe kërkon që prindërit ose ata që janë përgjegjës për fëmijën “të sigurojnë, bazuar në aftësitë e tyre dhe aftësitë financiare, kushtet e nevojshme të jetesës për zhvillimin e fëmijës” (Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara, 1989). Përveç kësaj, në Nenin 18 të KDF-së thuhet se “Prindërit, ose, siç mund të jetë rasti, kujdestarët ligjorë, kanë përgjegjësinë primare për edukim dhe zhvillimin e fëmijës” (Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara, 1989).

Megjithatë, ka shumë kushte në të cilat prindërit mund të gjejnë veten të paaftë për të përmbushur këto detyrime, duke i lënë fëmijët e tyre pa mbrojtjen e duhur dhe kujdesin prindëror. Në situata të tilla prindërit mund të vendosin se ata janë ose në gjendje apo të gatshëm për të siguruar nevojat tilla si ushqim, veshje, strehim, kujdes shëndetësor, mbrojtje dhe / ose edukimi. Situata të tilla mund të rezultojnë nga një numër faktorësh të gjerë duke përfshirë varfërinë, çështjet e shëndetit, familjes apo dhunës në komunitet, emergjencat, apo abuzimin me substancat. Edhe pse shumica e vendeve të Bashkimit Evropian kanë përjashtuar zyrtarisht varfërinë dhe privimin material si arsye për vendosjen e fëmijës në institucionin e kujdesit, këto janë shpesh shkaqet për ndarjen e familjes. Boshllëqet aktuale në prova dhe hulumtim ka të ngjarë të mos reflektojnë si varfëria dhe përjashtimi social janë element kryesor në vendimet kryesore për hyrjen e fëmijëve në sistemin e kujdesit alternativ. Në përgjithësi, ndarja e fëmijëve nga mjedisi i tyre familjar zakonisht nuk ka lidhje me një çështje të vetme, por është një kombinim i faktorëve të tillë si varfëria materiale, strehimi i papërshtatshëm, prind i vetëm, mungesa e mbulimit gjinekologjik dhe planifikimit familjar (duke rezultuar në shtatzëni të padëshiruara / pa monitoruara), mungesa e aftësive prindërore, mungesa e qasjes në mirëqenien, mungesa e mbështetjes nga familja e zgjeruar, papunësia,

mungesa e qasjes në kujdesin ditor dhe shërbimeve të specializuara për fëmijët me aftësi të kufizuara, kushtet shëndetësore të fëmijëve apo prindërve, përdorimi i substancave, stigma dhe diskriminimi. Nëse këta faktorë nuk janë adresuar si duhet, gjendja në familje mund të shkallëzohet dhe të çojë në neglizhim, abuzim dhe dhunë (Eurochild, 2012a: 12-13).

Kjo humbje e kujdesit prindëror dhe mbrojtjes mund të rezultojë që fëmijët të jetojnë në institucionet e kujdesit alternativ. Neni 20 i KDF përcakton se shtetet palë janë përgjegjëse për të siguruar kujdes të tillë në situata ku fëmijët janë “përkohësisht ose përherë të privuar nga mjedisi tyre ose ai familjar” (gjendja në familje mund të shkallëzohet dhe të çojë në neglizhim, abuzim dhe dhunë (Eurochild, 2012a: 12-13). Kjo humbje e kujdesit prindëror dhe mbrojtjes mund të rezultojë në fëmijët që kanë për të jetuar në institucionet e kujdesit alternative. (Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara, 1989).und 240,000 (Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia, 2013).

Ndërsa shumica e literaturës kërkimore në dispozicion është e fokusuar në dokumentimin e kushteve që jetojnë fëmijët në kujdes alternativ (kujdes të veçantë institucional) dhe efektet e saj të mundshme në zhvillimin e femijes, ka pasur vetëm disa

përpyqje për të përcaktuar sasinë e numrit të fëmijëve që jetojnë në marrëveshjet e ndryshme të kujdesit alternative. Për më tepër, vlerësimet në dispozicion shpesh janë publikuar me informacion të kufizuar mbi metodat e përdorura për të marrë këto, duke lënë hapësirë për dyshime rreth besueshmërisë së tyre dhe mbulimit aktual³. Një shifer e cituar shpesh që daton në 1980 sugjeroi se midis gjashtë dhe tetë milionë fëmijë jetonin në institucionet e përkujdesjes alternative në mbarë botën; Megjithatë, vlerësimi i fundit global, botuar në vitin 2009, e ka përcaktuar numrin e fëmijëve në përkujdesje institucionale në më shumë se dy milion, me Evropën Qendrore dhe Lindore me 800.000 fëmijë në përkujdesje institucionale (Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët 2009). Kohët e fundit, projekti (TransMoNEE) ka vlerësuar se më shumë se 1.4 milion fëmijë ishin në kujdes formal (dmth, ose në përkujdesje rezidenciale apo familje të tipit të tilla si kujdesi birësues ose kujdestari) në vitin 2012 në 22 vende të Bashkimit Evropian (TransMONEE, 2014). Në Amerikën Latine dhe në Karaibe, një vlerësim i publikuar në vitin 2013, bazuar në të dhënat nga 27 vende të rajonit ka përcaktuar numrin e fëmijëve në përkujdesje rezidenciale në rreth 240,000 (Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia, 2013).

Më në veçanti, në lidhje me gjendjen e fëmijëve në përkujdesje në Evropë, një anketë e kryer nga Eurochild përmban informacion për fëmijët në kujdes alternativ - duke përfshirë banimin, komunitetet dhe familjet në përkujdesje (Eurochild, 2010) është vlerësuar se 1 milion fëmijë rriten nën kujdesin publik në të gjithë BE-në, duke përfaqësuar rreth 1% të popullsisë së fëmijëve. Për më tepër, sipas të dhënave nga raporti i UNICEF-it “në shtëpi ose në një shtëpi?” (2010) rreth 1,3 milionë fëmijë jetonin në lloje të ndryshme kujdesi publik në Evropë në vitin 2007, nga të cilat 600.000 ishin në kujdes rezidencial. Përqindja e fëmijëve në sistemet e kujdesit alternative varion midis vendeve. Në Letoni, për shembull, rreth 2.2% e fëmijëve janë marrë në kujdesin publik. Në Suedi rreth 0.66% e popullsisë së fëmijëve është e prekur. Në Rumani, rreth 1.6% e popullsisë së fëmijëve është në mbrojtje speciale, një shifër disi e pandryshuar që nga viti 1997⁴.

Karakteristikat e kujdesit alternativ në Evropë _____

Përkundër vështirësive të caktuara në kujdesin alternativ për fëmijët në Evropë si një institucion unik, ka disa karakteristika të cilat mund të ofrojnë një pasqyrë të qartë për sigurimin e këtij lloji të kujdesit, siç është paraqitur në

3 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213416302873>

4 https://www.eurochild.org/fileadmin/public/05_Library/Thematic_priorities/06_Children_in_Alternative_Care/Eurochild/FINAL_EXEC_SUMMARY.pdf

anketë me titull “Modelet e kujdesit foster në Evropë”, Maja Laklija bëri këto vërejtje në vitin 2011:

“Karakteristikat themelore të kujdesit foster për fëmijët në vendet e Evropës Qendrore dhe Lindore janë: 1) është rritur nevoja për kujdesin e fëmijëve jashtë familjes së tyre, 2) përqindja e lartë e fëmijëve në institucionet e fëmijëve, dhe 3) traditat e dobëta të formave alternative të përkujdesjes, si kujdestari dhe familje si shtëpi (Ajdukoviç, 2004, sipas Laklija, 2011). Pas rënies së komunizmit në vitet 1990, ka një ndryshim të ngadalshëm në vendet socialiste që kanë të bëjnë me trashëgiminë politike dhe ideologjike dhe politikën për kujdesin e institucionalizuar, e cila tani është gradualisht duke u deinstitutionalizuar. Vendimmarrësit në këto vende ndjekin përvojën e vendeve të zhvilluara dhe punojnë drejt rritjes së numrit të familjeve kujdestare. Në proces, ata janë mbështetur nga Banka Botërore, Bashkimi Evropian, UNICEF, Caritas, Save the Children, Instituti i Shoqërisë së Hapur, Sida dhe organizata të tjera. Hungaria, Polonia dhe Rumania janë një shembull i mirë i ndryshimeve të suksesshme (Laklija, 2011).

Karakteristikat kryesore të kujdesit për fëmijët në vendet e Evropës Perëndimore janë: 1) një përqindje relativisht e vogël e fëmijëve të vendosur në institucione, 2) një sistem i zhvilluar mirë i kujdesit birësues, dhe 3) një gamë e gjerë e formave të tjera alternative të kujdesit (Ajdukoviç, 2004, sipas Laklija, 2011). Megjithatë, ka dallime edhe mes tyre, në varësi të politikave të tyre socio-ekonomike. Për shembull, vendet me demokraci liberale (Mbretëria e Bashkuar) kanë financiarisht mundësi, por mungojnë politikën qeveritare që mbështetin prindërit strehues (Curtis, Dale dhe Kendall, 1999, George, Oudenhoven dhe Ęazir, 2003, sipas Laklija, 2011). Prandaj, tregon praktika se vendet më të zhvilluara të Perëndimit kanë pranuar kujdestari të mekanizmave joformalë në shoqëri dhe se roli i qeverisë është i papërfillshëm.

Në të kundërtën, në sistemet socio-demokratike me një politikë të fortë sociale, pra në të ashtuquajturat vende nordike, qeveria luan një rol të rëndësishëm në promovimin dhe profesionalizimin e strehimit familjar. Megjithatë, ata janë gjithashtu duke u përballur gjithnjë me të njëjtat kufizime politike dhe ekonomike si në vendet liberal-demokratike (George, Oudenhoven dhe Ęazir, 2003, sipas Laklija, 2011.)

Për më tepër, pavarësisht nga ngjashmëritë në sistemet e kujdesit alternative nëpër pjesë të ndryshme të Evropës, disa karakteristika të tjera mund të shtohen për të përshkruar ato, si më poshtë:

Përdorimi i gjerë i kujdesit

Sipas sondazheve të ndryshme, kujdesi alternativ dhe institucional përdoret ende gjerësisht për fëmijët pa kujdes prindëror adekuat në Evropë. Edhe pse shumica e vendeve konsiderojnë vendosjen në një institucion si zgjidhjen e instancës së fundit, pas shërbimeve mbështetëse të familjes dhe kujdesit të bazuar në familje, numri i fëmijëve në institucione është i qëndrueshëm ose në rritje në disa vende të BE-së. Në Republikën Çeke, për shembull, vetëm rreth 25% e fëmijëve janë në mjedise të kujdesit Foster dhe numri i fëmijëve në institucione është rritur që nga viti 2000 (Unicef TransMoNEE). Letonia dhe Lituania kanë parë edhe një rritje të numrit të fëmijëve në institucionet. Që nga legjislacioni i ri që u prezantua në Rumani, numri i kujdestareve është rritur me 35%, krahasuar me muajin janar 2005. Megjithatë rreth 24,126 fëmijë janë ende nën kujdes rezidencial (2008).

Grupet vulnerabël në kujdes

Një çështje tjetër e evidentuar në disa studime është fakti se grupe të caktuara të rrezikuara të fëmijëve janë të mbi-përfaqësuar në sistemet e kujdesit të Evropës. Një shembull i kësaj janë fëmijët me aftësi të kufizuara dhe fëmijët romë. Në Bullgari, për shembull, fëmijët romë përbëjnë rreth 45% të fëmijëve në përkujdesje. Në Republikën Çeke në vitin 2007, 24% e fëmijëve në shtëpitë e kujdesit ishin romë. Në Hungari, fëmijët me origjinë romë përfaqësohen në institucione, në krahasim me përfaqësimin e tyre në popullatën në tërësi (zyrtarisht nuk lejohet mbledhja e të dhënave në bazë të origjinës etnike në bazë të drejtës së privatësisë). Institucionalizimi i fëmijëve me aftësi të kufizuara është një shqetësim i madh në shumë vende të BE-së. Në Letoni, Raportet e sondazhit Eurochild tregojnë se komunat nuk kanë burime për të dhënë mbështetje shtesë për fëmijët me çrregullime të sjelljes ose aftësi të kufizuara. Vendosja e fëmijëve në institucione shmang këtë kosto - ata nuk janë nën autoritetin e komunës. Së fundi, flukset e fundit të migrimit kanë shtuar edhe një grup vulnerabël në kujdesin alternativ: në grupin e fëmijëve të pashoqëruar, veçanërisht në ato vende që marrin numrin më të madh të emigrantëve, të tilla si Greqia dhe Italia.

Të drejtat e fëmijëve në përkujdesje

Edhe pse shumica e vendeve evropiane kanë standarde për të mbrojtur të drejtat e fëmijëve në përkujdesje alternative, në shumë raste zbatimi i tyre është i dobët. Ka ende disa vende, (p.sh. Greqia, Letonia dhe Republika Çeke) ku

standardet ende nuk janë zbatuar plotësisht. Lidhur me monitorimin e standardeve, në shumë vende ne gjejmë se ka një mungesë të të dhënave, ndërsa në disa të tjera, si Estonia, Finlanda, Suedia, publikohen raporte të rregullta. Në vende të tjera të tilla si Britania e Madhe, koha dhe kostoja e përfshirë në rregullimin, monitorimin dhe inspektimin shihen si jo proporcionale me përfitimet aktuale në aspektin e shërbimeve të përmirësuara.

Përfshirja e fëmijëve dhe prindërve në procesin e vendimmarrjes mbetet ende shumë e dobët në shumë prej vendeve evropiane. Në rastin e Irlandës, rregulloret, standardet dhe legjislacioni janë të rëndësishme në krahasim me vendet e tjera, realiteti i konsultimit të duhur me fëmijët dhe familjet e tyre është një çështje më vete. Inspektorati irlandez i shërbimeve sociale gjeti se “planifikimi i rastit ishte i vendosur më shpesh nga menaxhimi i krizave dhe jo planifikimi afatgjatë”, ku zëri dhe mendimi i fëmijës dhe familjes nuk mund të konsiderohet. Në Mbretërinë e Bashkuar, edhe pse është arritur progres sa i përket përfshirjes së fëmijëve në planifikimin e kujdesit të tyre, ka ende shumë hapësirë për përmirësim.

De-institucionalizimi

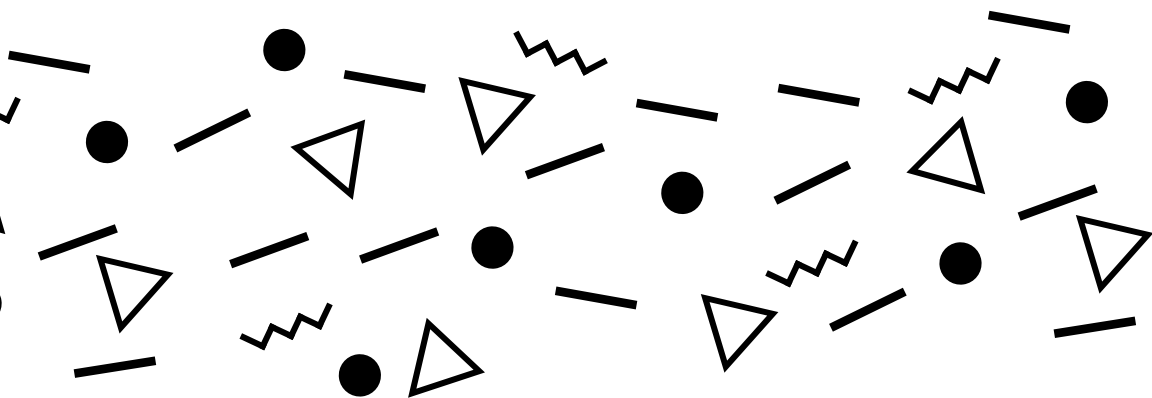
Në ditët e sotme, ka konsensus se kujdesi institucional nuk është në përputhje thjeshtë me qasjen e të drejtave të njeriut. Masa e trajtimit tipik të institucioneve është krejtësisht e papërshtatshme për ofrimin e shërbimeve në një shoqëri moderne, duke dështuar për të njohur kërkesat individuale të përdoruesit familjeve dhe komuniteteve. Sigurisht, ky nuk është një sistem i përshtatshëm për të drejtat e fëmijëve për të përmbushur nevojat.

Një numër i shteteve kanë filluar në mënyrë progresive të çmontojnë sistemet e tyre të kujdesit institucional për ri-integrimin e fëmijëve në familjet dhe komunitetet e tyre, por procesi është ende larg përfundimit. De-institucionalizimi - i njohur gjithashtu si kalimi nga kujdesi institucionale ndaj familjes dhe i bazuar në komunitet - mund të përkufizohet si një proces i politikave të reformimit të sistemit të kujdesit alternativ të një vendi, e cila kryesisht ka për qëllim:

- Varësinë nga përkujdesja institucionale dhe rezidenciale me një rritje plotësuere në familje dhe shërbimet me bazë komunitare;
- Parandalimin e ndarjes së fëmijëve nga prindërit e tyre, duke siguruar përkrahje adekuate për fëmijët, familjet dhe komunitetet;
- Përgatitja e procesit të largimit nga kujdesi, duke siguruar përfshirjen sociale për lënësit e kujdesit dhe një tranzicion të qetë drejt një jetë të pavarur.

De-institucionalizimi është një strategji për të nxjerrë fëmijët nga institucionet, por edhe për të shmangur vendosjen e rasteve të reja. Një vlerësim i plotë i nevojave të çdo fëmije duhet të bëhet për të siguruar zgjidhje të kujdesit alternativ të bazuar në interesin më të lartë të fëmijës. Reformat duhet të trajtojnë shkaqet rrënjësore të neglizhencës, abuzimit dhe braktisjes së fëmijëve, dhe të synojnë parandalimin e ndarjes së panevojshme të fëmijëve nga familjet e tyre nëpërmjet një gamë të gjerë të masave mbështetëse.

Qëllimet përfundimtare të reformave sistematike për këtë arsye parandalojnë nevojën për kujdes alternativ, për të mbrojtur të drejtat e fëmijëve që jetojnë në kujdesin alternativ dhe për të përmirësuar cilësinë e kujdesit të ofruar atyre. Udhëzimet për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve, në kuadër të Kombeve të Bashkuara paraqesin kornizën themelore të referencës ⁵.

5 https://www.openingdoors.eu/wp-content/uploads/2013/05/DI_Lessons_Learned.pdf

OFRIMI I KUJDESIT DHE ZHVILLIMI I FËMIJËS

Zhvillimi njerëzor është i ndikuar nga faktorë të ndryshëm që ose lehtësojnë apo e pengojnë atë. Zhvillimi në fëmijërinë e hershme mund të ndikohet nga faktorë të mjedisit të tilla si familja e fëmijës, kujdestarët e tyre dhe mjedisi i tyre kulturor. Edhe pse fazat e zhvillimit psikomotor janë të njëjta për të gjithë fëmijët, karakteristikat e veçanta të mjedisit në të cilin fëmija rritet mund të shkaktojnë ndryshime të mëdha në kursin e tij të zhvillimit. Për të arritur zhvillimin optimal të fëmijëve, është e nevojshme një mjedis mbështetës dhe një marrëdhënie e fortë me personin që kujdeset për ta. Fëmijët që rriten në institucionet e kujdesit zakonisht janë të privuar nga mjedise mbështetëse dhe ky fakt mund të çojë në deficite të ndryshme. Rritja në institucionin e kujdesit shpesh rezulton në një përzierje komplekse fizike, njohëse, sociale, intelektuale, emocionale apo edhe fizike. Problemet e hasura në popullatat e fëmijëve që jetojnë në institucionet e kujdesit përfshijnë deficite fizike dhe zhvillimit të trurit, problemet njohëse, vonesa e të folurit, problemet e integritit sensor, anomalitë sociale dhe të sjelljes, hiperaktivitet, dhe çrregullime njohëse. Ndikimi i qëndrimit brenda kujdesit për fëmijët është shumëdimensional, edhe pse kjo mund të ndryshojnë nga institucioni në institucion apo edhe brenda të njëjtit institucion të kujdesit, elemente të përbashkëta janë vërejtur në të gjithë institucionet e kujdesit pavarësisht nga vendi në të cilin ata veprojnë. Në veçanti, një numër i konsiderueshëm studimesh kanë treguar se foshnjat dhe fëmijët e vegjël që rriten në institucione të kujdesit të fëmijëve janë në rrezik të lartë të zhvillimit të funksionimit të ulët në një sërë fushash të zhvillimit, të tilla si fizik, njohës, social dhe emocional, siç është paraqitur më poshtë:

Zhvillimi fizik

Lidhur me zhvillimin fizik të fëmijëve, ka një vonesë në tregues të rëndësishëm të zhvillimit të tillë si pesha, lartësia dhe koka. Në të vërtetë, studime raportojnë se mesatarisht fëmijët në kujdesin institucional humbasin një muaj të zhvillimit fizik për çdo 5 muaj në kujdes institucional, edhe nëse nevojat e tyre ushqyese janë përmbushur plotësisht. Studimet përkatëse kanë treguar gjithashtu se ky zhvillim fizik i fëmijëve mund të jetë për shkak të kequshqyerjes së fëmijëve brenda institucionit, lidhur me mënyrën në të cilën ushqimi

është administruar nga kujdestari, veçanërisht në qoftë se ka një presion kohe dhe pak kujdestar për fëmijët, kujdes të dobët shëndetësor, stimulim të pamjaftueshëm dhe numër të reduktuar të kujdestarëve në institucionet e kujdesit.

Edhe pse ka shenja të rimëkëmbjes në rastin e fëmijëve që janë rritur në një mjedis të shëndetshëm familjar, disa nga vështirësitë e lartpërmendura duket se vazhdojnë në adoleshencë apo edhe në moshën e rritur. Në lidhje me treguesit e zhvillimit fizik, edhe pse ka një shërim të shpejtë brenda vetëm një viti të vendosjes së fëmijëve në një mjedis familjar, në moshën 15 dallimet (lartësia, pesha) në lidhje me fëmijët jo të institucionalizuar barazohen, një model i cili duket si rezultat i adoleshencës së hershme duke çuar në zhvillimin e përshtetshëm të hershëm.

Zhvillimi kognitiv

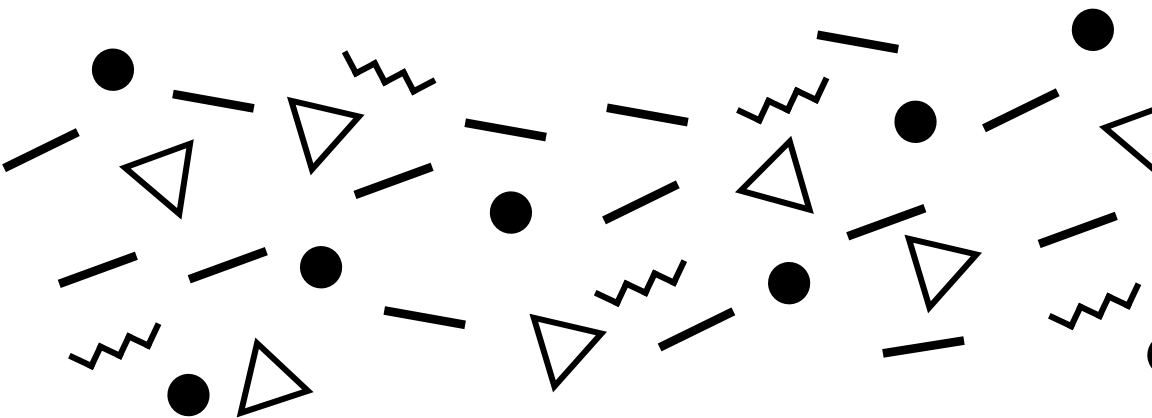
Në lidhje me zhvillimin kognitiv, deficite të konsiderueshme në vëmendje dhe funksione ekzekutive, si dhe në zhvillimin e gjuhës së vonuar dhe prapambetje mendore janë regjistruar në fëmijët e institucionalizuar, një mesatare prej 20 pikë më e ulët se popullsia mesatare në shkallë të inteligjencës. Fëmijët që jetojnë në institucionet e kujdesit zakonisht janë nga familje me prejardhje të ulët sociale dhe ekonomike. Kjo do të thotë se problemet psiko-sociale dhe emocionale që këta fëmijë ballafaqohen mund të rrjedhin nga familjet e tyre, ose mund t'i atribuohen një kombinimi faktorësh, siç janë përvojat e kaluara negative, predispozicione të përgjithshme, dhe gjithashtu kushtet e institucionit të kujdesit në të cilin ata jetojnë. Lidhur me nevojat fizike të fëmijëve në raport me zhvillimin psikomotor, është raportuar se zhvillimi i dobët socio-emocional është vërejtur edhe kur nuk ka ushqim të përshtatshëm, kujdes shëndetësor dhe stimulim njohës. Ngjashëm me zhvillimin njohës, miratimi përmirëson ndjeshëm aftësinë e përgjithshme njohëse të fëmijës, por mbetet në shifra më të ulëta se sa fëmijët që nuk janë institucionalizuar. Gjithashtu, 42% e fëmijëve të ish-institucionalizuar vazhdojnë të përjetojnë probleme të vëmendjes dhe përqendrimit.

Social dhe emocional

Efekteve dëmtuese të kujdesit institucional në zhvillimin social dhe emocional të fëmijëve që jetojnë në institucione të kujdesit përfshijnë hiperaktivitetin, sjellje të heshtura dhe shpesh agresive apo edhe sjellje të dhunshme, ose,

nga ana tjetër, nivele të ulëta të impulsivitetit dhe sjellje të tërhequr. Përveç kësaj, fëmijët që jetojnë në strukturat e kujdesit përjetojnë manifestim të “mirëdashjes sociale” për të huajt, cilësi të dobëta në marrëdhëniet me bashkëmoshtarët, frustrim, depresion, ankth dhe vështirësi emocionale. Më konkretisht, është vënë re se fëmijët që jetojnë ose janë duke kaluar kohë në institucionet e kujdesit janë të mësuar për të shtypur nevojën e tyre për kujdes emocional, për sigurinë, si dhe për ruajtjen e afërsisë me personin që kujdesët për to duke ekspozuar modele shmangëse apo edhe të paqarta të sjelljes që pasqyrojnë një dispozitë përkatëse të përkujdesjes institucionale të cilat në shumë raste mund të jenë jo-emocionale, të paparashikueshme dhe të paqëndrueshme. Në të vërtetë, është interesante se me kalimin e kohës, fëmijët e institucionalizuar mësojnë për të shtypur shprehjen e ndonjë emocioni negativ dhe vetëm të shprehin emocione pozitive si një strategji e organizuar e përshtatur me kontekstin institucional (p.sh. të fëmijës që buzëqesh edhe kur ai / ajo është në ankth më shumë gjasa për të fituar një vëmendje sociale.

Në përmbledhje, në bazë të Udhëzimeve të përbashkëta Evropiane mbi tranzicionin nga kujdesi institucional ndaj kujdesit të komunitetit lokal (2012)⁶, Rezultatet e institucionalizimit në fëmijë janë të paraqitur në tabelën e mëposhtme:

6 Udhëzimet gjenden në linkun e mëposhtëm: <http://enil.eu/wp-content/uploads/2016/09/Guidelines-01-16-2013-printer.pdf>

Tabela: Efektet e institucionalizimit për fëmijët

Fushat e zhvillimit të fëmijës të ndikuar nga kujdesi institucional	Pasojat e institucionalizimit mbi shëndetin e fëmijës
Zhvillimi fizik dhe aftësitë motorike	<p>Mos zhvillimi fizik, me peshë, gjatësi dhe perimetri i kokës nën normë;</p> <p>Probleme me shikimin dhe dëgjimin që mund të shkaktohen nga dieta e varfër;</p> <p>Vonesë në aftësitë motorike dhe pika zhvillimore të humbura; në kushte të rënda, sjellje stereotipike si dridhje e trupit dhe goditje e kokës;</p> <p>Shëndet i dobët dhe sëmundje;</p> <p>Aftësi të kufizuara fizike dhe intelektuale, si pasojë e kujdesit institucional.</p>
Pasojat psikologjike	<p>Pasoja negative sociale ose të sjelljes, të tilla si problemet me sjelljet anti -sociale, kompetenca sociale, ndërveprimi me shokët dhe shoqët e grupit;</p> <p>Sjellje të ngjashme me autizmin të tilla si vetë-simulim stereotipik/ sjellje rehati, dridhje të trupit ose përplasje të kokës;</p> <p>në disa institucione me cilësi të ulët, fëmijët bëhen të tërhequr nga aspekti social pas gjashtë muajve;</p> <p>Sjellje që kërkojnë vëmendje, të tilla si sjellje agresive apo të vetë-lëndimit (e cila mund të çojë në izolim social të fëmijëve apo të përdorimit të kufizimeve fizike).</p>

Fushat e zhvillimit të fëmijës të ndikuar nga kujdesi institucional	Pasojat e institucionalizimit mbi shëndetin e fëmijës
Formimi i varësisë emocionale	Miqësi e pakufizuar/ sjellje të papërmbarjtshme, sidomos tek fëmijët që janë pranuar në institucione para moshës dy vjeçare; Efekt i dëmshëm në aftësinë e tyre për të formuar marrëdhënie gjatë gjithë jetës; Fëmijët të cilët janë të dëshpëruar për vëmendje dhe dashuri nga të rriturit.
Intelekti dhe gjuha	Performancë e dobët njohëse dhe rezultate të ulëta IQ; Vonesa në përvetësimin e gjuhës; Mungesë në aftësitë gjuhësore, të tilla si fjalori i varfër, gjuhë më pak spontane dhe të performancë e ulët në fillim të të mësuarit të leximit.
Zhvillimi i trurit	Shtypje e zhvillimit të trurit në fëmijët e vegjël, duke rezultuar në sjellje nervore, sidomos për ndërveprime sociale dhe emocionale si dhe të gjuhës.

Së fundi, përveç vonesave objektivisht të matshme në parametrat e lartpërmendura zhvillimore, është interesante se si fëmijët perceptojnë realitetin e kujdesit institucional. Ata raportojnë se ata ndjehen më pak të dashur dhe popullor, kanë përvoja intensive të vetmisë, dhe në mënyrë të qartë preferojnë ndonjë formë tjetër të kujdesit në vend të kujdesit institucional. Ndryshe nga më shumë se 70% e fëmijëve që jetojnë në familjet kujdestare, shtëpitë e të afërmeve ose me prindërit e tyre fizikë, të cilët dëshirojnë të mbeten në kontekstin e tyre aktuale “familjes”, vetëm 30% e fëmijëve që jetojnë në institucione dëshirojnë të qëndrojnë në to (Bush, 1980)⁷.

7 Bush, M. (1980). Institucionet për të varura dhe të lënë pas dore fëmijët: Option terapeutik e Zgjedhjes apo raportit të fundit? (1980). American Journal of Orthopsychiatry, 50, 239-255.

Pasoja të dëmshme të përvojës së jetesës në institucionet e kujdesit janë vërejtur edhe në llojin e lidhjes që foshnjat arrijnë me kujdestarin e tyre. Fëmijët janë në gjendje për të formuar një lidhje me një ofruer kujdesi primar (personin e referencës) pasi ata nuk shfaqin asnjë sjellje dhe nuk ka diferencim në sjelljen e tyre ndaj një kujdestari (një person i njohur) dhe një i panjohur / huaj⁸.

Një faktor tjetër i cili gjithashtu duhet të prezantohet në lidhje me efektet e institucionalizimit në zhvillimin e fëmijëve është gjatësia e periudhës që fëmija kalon në institucionin e kujdesit. Sipas hulumtimit⁹, sa më gjatë koha e kaluar në institucionin e kujdesit, aq më e madhe rënia e masave të tilla si IQ dhe arrijtet akademike. Pas largimit nga institucioni i kujdesit, fëmijët kanë përmirësuar masat zhvillimore dhe intelektuale, por ata që janë institucionalizuar për një kohë të gjatë ende mund të tregojnë vonesa të konsiderueshme. Efekti i gjatësisë së institucionalizimit të zhvillimit është demonstruar si nëpërmjet lidhjeve dhe përmes dallimeve grupore.

Me qëllim të adresimit të efekteve të lartpërmendur të institucionalizimit në fëmijë të vegjël, de-institucionalizimi ka qenë konsideruar si zgjidhja më praktike: "...shuma totale e hulumtimit krijon një nevojë më bindëse dhe urgjente humanitare për ndikimet negative të institucionalizimit në fëmijët. Periudhat e ndjeshme të zhvillimit gjatë të cilave një fëmijë ka nevojë për kujdes të ngushtë ndodhin shumë herët në jetë dhe përfshijnë një koleksion të gjerë të funksioneve të lidhura me mirëqenien fizike, njohëse, emocionale dhe të sjelljes"¹⁰ UNICEF përcakton de-institucionalizimin si "proces të plotë të planifikimit, konvertimit, zvogëlimit dhe / ose mbylljes së strukturave të banimit, duke krijuar një shumëllojshmëri të shërbimeve të tjera të kujdesit për fëmijët që janë të bazuara në të drejtat dhe standardet e rezultateve"¹¹. Bazuar në hulumtimet për ndikimin e jetës në institucionet e kujdesit për fëmijët, krijimi i formave alternative të kujdesit janë mënyra më e rëndësishme për de-institucionalizimin e këtyre fëmijëve, sidomos kur ka qenë provuar se koha e kaluar në institucionet e kujdesit ndikon si në pamjen, kohëzgjatjen dhe vazhdimin e efekteve negative, madje edhe kur fëmijët largohen nga institucionet e kujdesit.

8 <https://www.psychology.gr/psychologia-paidiou/1001-vrefi-kai-paidia-se-idrumata-epitoseis-sti-somatiki-gnostiki-kai-koinonikosynaisthimatiki-anaptuxi.html>

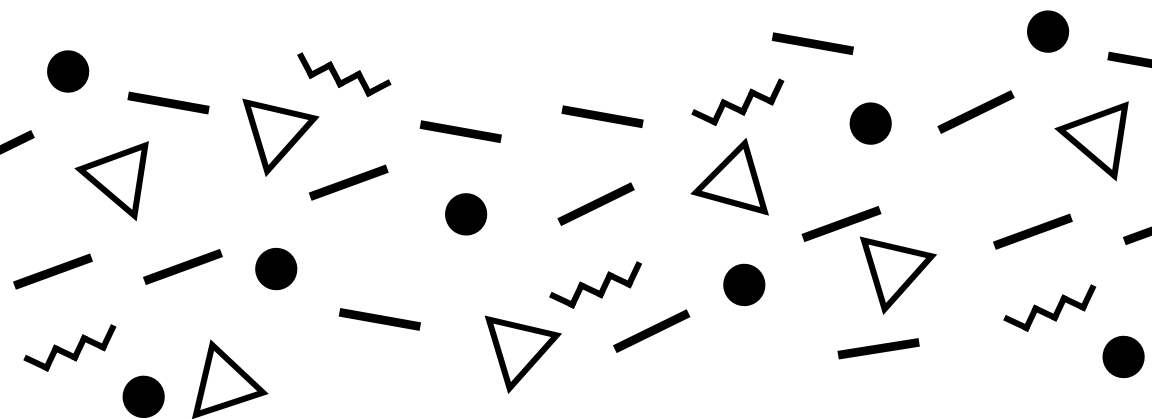
9 Maclean, Kim. (2003). Ndikimi i institucionalizimit në zhvillimin e fëmijës. Zhvillimi dhe psikopatologjia. 15. 853-84.

10 UNICEF (2011) Early Childhood Development, WÇfarë Parlamentarët duhet të dini. Gjenevë: Zyra Rajonale e UNICEF-it për Evropën Qendrore dhe Lindore dhe Komonuelthin e Shteteve të Pavarura, fq.41.

11 UNICEF (2010) në shtëpi ose në një shtëpi?: formal Kujdesin dhe Adoptimin e Fëmijëve në Evropën Lindore dhe Azinë Qendrore (fq. 52).

Të dhënat tregojnë se të gjitha institucionet për fëmijët nën pesë vjeç (përfshirë edhe fëmijët me aftësi të kufizuara) duhet të zëvendësohen me shërbime të tjera që parandalojnë ndarjen dhe mbështesin familjet që kujdesen për fëmijët e tyre.

Pasi familjet janë vlerësuar, rekrutuar dhe trajnuar dhe pasi shërbimet e nevojshme me bazë komunitare janë në vend, të gjithë fëmijët nën pesë vjeç duhet të zhvendosen në kujdesin e bazuar në familje¹².

12 Mulheir, G. & Browne, K. (2007) De-institucionalizimit dhe Shërbimet transformuar fëmijë. Një Udhëzues për praktika të mira. Universiteti i Birmingham: Birmingham.

JETA DHE MBIJETËSA PAS KUJDESIT

Përmbledhje

Ky kapitull paraqet karakteristikat themelore dhe më të zakonshme të jetës për lënësit e kujdesit, pasi ata kanë lënë sistemin e kujdesit. Të rinjtë të cilët kanë lënë kujdesin, zakonisht përballen me probleme të rënda dhe pengesa, kur hyjnë në shoqëri, duke e bërë integrimin e tyre një proces të vështirë dhe në shumë raste të pasuksesshëm. Mënyra të ndryshme për të mbështetur grupin e lënësve të kujdesit janë paraqitur, të tilla si këshillim social, mentorim dhe trajnim, është vënë në dukje edhe rëndësia e vetë-përfaqësimit të lënësve të kujdesit, duke përdorur shembullin rumun.

Si është jeta pas kujdesit?

Lënja e kujdesit është përcaktuar si një ndërprerje e përgjegjësive juridike nga shteti për të rinjtë që janë në kujdes. Megjithatë, në praktikë, lënja e kujdesit është një ngjarje e madhe e jetës dhe një proces që përfshin tranzicionin nga varësia në akomodimin e shtetit dhe mbështetjen e vetë-mjaftueshmërisë.

Të rinjtë që kanë lënë kujdesin dhe jetojnë jashtë-shtëpisë mund të jenë një nga grupet më të rrezikuara dhe të dëmtuara në shoqëritë tona. Në krahasim me shumicën e të rinjve, ata përballen me vështirësi të veçanta në qasjen e mundësive zhvillimore dhe kalimtare në moshë të përshtatshme. Lënësit e kujdesit përjetojnë nevoja të mëdha shëndetësore, mungesa sociale dhe arsimore, duke përfshirë mbetjen pa strehë, përfshirjen në krimin e të miturve dhe prostitucionin, probleme të shëndetit mendor dhe fizik, rezultate të dobëta arsimore, sisteme të papërshtatshme të mbështetjes sociale, dhe prindërim i hershëm (Cashmore & Paxman, 2007)¹³. Rezultatet e punësimit për ata që lënë kujdesin priren të jenë veçanërisht të dobëta, të cilat mund të bëjnë që shumë prej tyre të jenë të varur nga pagesat e përfitimeve sociale dhe të jetojnë në varfëri (Broad, 1999)¹⁴.

13 Cashmore, J. & Paxman, M. (1996).). Gjatësore Studimi i Lagje largohen nga përkujdesi. Sydney: Politikës Sociale Research Center

14 Të rinjtë lënë kujdes: Hyrja drejt zgjidhjeve bashkuar lart. Fëmijë & Society, 13, 81-93

Komunitetet publike kanë stereotipe dhe paragjykime ndaj lënësve të kujdesit që çojnë në diskriminim dhe mungesa të besimit dhe mbështetjes së komunitetit për lënësit e kujdesit, në kohën kur ata janë më të rrezikuar. Lënësit e kujdesit mund të përballen me diskriminim dhe stigmatizim në vendin e punës, duke rezultuar në disa persona që tentojnë ta fshehin historinë e tyre të kujdesit nga punëdhënësit sipas një raporti studimor të Fshatrave të Fëmijëve Ndërkombëtar SOS i bërë në vitin 2018 në 12 vende¹⁵.

Sipas Kujdesi vlen¹⁶: Koha për ndryshim raporti i nxjerrë nga Departamenti për Arsim dhe aftësi 9 (UK), një person i ri që lënë kujdesin ka:

- Katër herë më shumë gjasa për të zhvilluar një çrregullim të shëndetit mendor
- Tri herë më shumë gjasa të dënohet (ose paralajmërohet) për një veprë penale
- Pesë herë më pak gjasa për të arritur përfundimin e viteve të fundit të shkollës nëntë vjeçare
- Tetë herë më shumë gjasa për tu përjashtuar nga shkolla dhe më pak gjasa për të shkuar në universitet.

Si të mbështesim lënësit e kujdesit?

Këshillim Social

Shumë nga situatat me të cilat lënësit e kujdesit përballen kërkojnë mbështetje të drejtpërdrejtë dhe individuale përmes këshillimit social dhe mentorimit të personave të rinj për tu përballur me sistemet sociale, mjekësore, të punës dhe sistemet arsimor brenda vendit. Punonjës social me përvojë pune mund të ofrojnë këshillim që është shpjegues, zgjidh problemet dhe është empatik. Punonjësit social mund të mbajnë postin e menaxherëve të rastit dhe të koordinojnë një ekip multidisiplinar që do të ofrojë këshilla dhe ndihmë për të rinjtë që largohen nga përkujdesi.

Këshillimi social mund të trajtojë tema të tilla si: abuzimi (përjetuar para se të hyjnë kujdes), droga dhe alkooli, menaxhimi i zemërimit (që kanë të bëjnë me çështjet e zemërimit në një ambient të qetë, mund të ndihmojë për të ulur nivelin e stresit, për të përmirësuar mirëqenien mendore dhe të ofrojnë ndihmë për punësimin), ankth i vazhdueshëm apo depresion, ngacmim dhe diskriminim, vetëbesim i ulët / vetë-respekt dhe marrëdhënie e ulët.

15 Claire Cameron, Hanan Hauari, Claudia Arisi (2018). punë të denjë dhe mbrojtje sociale për të rinjtë që largohen nga kujdesi. SOS Fshatrat e Fëmijëve International, p 14

16 Çështjet e kujdesit: Koha për Ndryshim Report, Sekretari i Shtetit për arsim dhe aftësi Mbretërinë e Bashkuar, qershor 2007

Mentorim dhe mbështetje komunitare në grup

Roli i komunitetit lokal në procesin e integritimit është e një rëndësie të lartë dhe përfaqësuesit e komunitetit janë njerëzit që lënësit e kujdesit takojnë në jetën e përditshme. Gjetja e mentorëve të komunitetit që luajnë një rol prindëror mund të përmirësojë shanset për vetë-mjaftueshmëri dhe të ndjerit pjesë e komunitetit. Mentorët me aftësi sociale dhe përvojë në punën me grupet vulnerabël do të trajnohen dhe do të kenë monitorim të specializuar për të mësuar vazhdimisht se si të merren me të rinjtë që kanë lënë kujdesin.

Mentorët mund të vijnë nga fusha të ndryshme të interesit dhe përvoja profesionale të tilla si: punonjës social ose psikolog, figura fetare, aktivistë ose publik i gjerë që duan të përfshihen. Mentorët mund të ofrojnë mbështetje në arritjen e detyrave të përditshme nga informacioni i ofruar rreth nevojave të thjeshta dhe të përgjithshme, të tilla si pagësa faturash, regjistrime për emërime mjekësore dhe aktivitete rekreative.

Kjo nevojë e figurës prindërore, sesa të përfaqësuesve qeveritarë do të rrisë nivelin e besimit për lënësit e kujdesit duke trajtuar traumën e braktisjes dhe mungesën e qëndrueshmërisë.

Përdorimi i atelieve të artit si një mjet që lidh komunitetin

Terapia e artit është një mjet i njohur për të trajtuar traumat dhe ndjenja të tilla si trishtim, zemërim, pakënaqësi por edhe një mënyrë e vetë-fuqizimit dhe vetë-respektit. Të rinjtë që largohen nga përkujdesi mund të komunikojnë ndjenjat e brendshme në mënyrë të papritur përmes artit, të tilla si pikturë, skulpturë, letërsi, valle apo muzikë. Gjetja e kohës për të marrë pjesë në ateliet e artit bën lënësit e kujdesit përgjegjës dhe u jep atyre një ndjenjë të pjesëmarrjes dhe rëndësisë.

Dialogu mes të larguarve të kujdesit dhe komunitetit lokal mund të arrihet me anë të arteve. Lënësit e kujdesit duke përdorur mjete artistike mund të krijojnë iniciativa artistike që flasin për sfidat sociale të të rinjve që largohen nga kujdesi dhe të krijojnë mundësi për komunitetin për më shumë përfshirje dhe mbështetje. Klubet lokale të artit apo artistë të pavarur mund të mbështesin atelie të tilla të artit me grupe të tjera në nevojë.

Vetë-përfaqësim

Vetë-përfaqësim do të thotë të kesh zë dhe për të rritur ndërgjegjësimin për jetën për të rinjtë që lënë kujdesin, pas përvojës së kujdesit të institucionalizuar

mund të përfaqësojnë një pikënisje në njohjen e vetë-identifikimit dhe ndërtimit të një strukture të ndryshimit shoqëror.

Përvoja individuale është një perspektivë shumë e vlefshme e nevojave, ndryshimet dhe kufizimet e sistemit të kujdesit të parashikuara për të rinjtë të cilët duhet të fillojnë një jetë të pavarur të tyre.

Trajnim mbi menyrën si mund të hapet një shoqatë që lufton për personat që kanë lënë kujdesin mund të ofrohet nga organizata jo fitimprurëse me përvojë. Njohja nga autoritetet e organizatave të tilla është e rëndësishme në krijimin e ndryshimit dhe zbatimit të instrumenteve të reja për përfshirjen sociale të të rinjve që ishin në përkujdesje.

Një shembull i tillë i vetë-përfaqësimit mund të jetë Këshilli Rinor i institucionalizuar nga Rumania¹⁷ që është organi kombëtar që përfaqëson lënësit e kujdesit në nivel kombëtar në Rumani. Qëllimi kryesor i Këshillit Rinor të institucionalizuar është për të vepruar për të mbrojtur dhe promovuar të drejtat e të rinjve të institucionalizuar (post-institucionalizuar) në sistemin e veçantë të mbrojtjes, për të rritur pjesëmarrjen e tyre aktive në komunitetet ku ata vepronë, dhe për të mbështetur dhe promovuar interesat e përbashkëta të anëtarëve në nivel lokal, rajonal, kombëtar, evropian dhe ndërkombëtar.

Mundësitë e vazhdueshme të trajnimit

Zhvillimi i aftësive të buta dhe atyre të specializuara është një aktivitet i të nxëniet gjatë gjithë jetës për çdo person. Një mundësi shumë e nevojshme për të rinjtë që largohen nga kujdesi dhe kanë humbur shumë përvoja të mësuarit për shkak të mungesës së përkrahjes familjare dhe të kujdesit institucional. Trajnime të tilla mund të përfshijnë zhvillimin e aftësive të buta të tilla si të menduarit strategjik dhe krijues, aftësi të vendimmarrjes, kapacitet për të negociuar, kompetencë në zgjidhjen e problemeve dhe kompetencat ndërkulturore.

Marrja pjesë në trajnime profesionale të organizuara nga Qendra Qeveritare të punës ose qendrat private të mësuarit janë gjithashtu të rekomanduara në arritjen shanseve më të mira për të gjetur punë. Punë të nivelit arsimor të ulët ose të mesëm mund të paraqesin mundësi ideale për lënësit e kujdesit.

Trajnime se si të paraqesin veten në një intervistë për punë ose tema të tjera të lidhura me vendin e punës mund të ofrohen për lënësit e kujdesit me qëllim akses më të mirë në tregun e punës.

PLAN PËR LËNJËN E KUJDESIT

Përmbledhje

Ky kapitull thekson rëndësinë e zhvillimit të një plani konciz, të qartë dhe të personalizuar për çdo person të ri që ka lënë kujdesin për tu bërë një i rritur i pavarur. Ekzistenca e një plani të tillë do të lehtësojë tranzicionin dhe do të përgatisë në mënyrë adekuate lënësit e kujdesit për situatat që do të përbalen pasi ata kanë lënë sistemin e kujdesit. Përgatitja e planit ka nevojë për tu mbështetur nga profesionistët e kujdesit me përvojë në mënyrë që plani në të vërtetë të ndihmojë lënësit e kujdesit. Fushat themelore të cilat duhet të adresohen në këtë plan përfshijnë arsimin dhe punësimin, mjetet e mbështetjes së komunitetit në të ardhmen dhe zhvillimit të aftësive të caktuara të jetës që çojnë në vetë-mjaftueshmëri.

Fëmijët që largohen nga përkujdesi kur arrijnë moshën 18 vjeç duhet të këshillohen dhe tu ofrohen trajnime dhe asistencë për t'iu përgjigjur nevojave kryesore të tyre prioritare para se lënë kujdesin, në tre drejtime kryesore: Edukim/kërkim i punës, përkatësi / mbështetje e komunitetit dhe vetë-mjaftueshmëri. Personi i ri që është duke lënë kujdesin duhet të përfshihet plotësisht në diskutimet dhe planet për të ardhmen e tyre, mentori / trajneri duhet të sigurojnë se personi i ri kupton domosdoshmërinë e marrjes së aftësive të reja ose fuqizimin e aftësive/ njohurive në aspektin e edukimit, mbështetjes në komunitet dhe vetë- mjaftueshmërisë pas largimit nga kujdesi.

Nismat që do të merren në përgatitjen e një plani pas kujdesit janë të lidhura fort me planin e kujdesit që është projektuar për të siguruar një urë për të rinjtë nga kujdesi për shërbimet në të ardhmen e kujdesit dhe të pavarësisë dhe autonomisë së tyre.

Një nga objektivat themelore të planit pas kujdesit është për të mbështetur të rinjtë që largohen nga përkujdesi për të zhvilluar një ndjenjë të fortë të tyre dhe identitetit. Zhvillimi i një imazhi pozitiv të vetës dhe të kuptuarit e sfondit dhe historisë së tyre do të mundësojë formimin e një sensi pozitiv. Kjo do ti mundësojë personit të ri për të mbajtur një ndjenjë të përkatësisë ndaj komunitetit ku jetojnë dhe lidhje për shoqërinë në përgjithësi.

Edukimi / kërkimi i punës

Çdo hap i ndërmarrë në drejtim të arsimit dhe të punësimit mund të çojë në përmirësime në pothuajse çdo aspekt në jetën e të rriturve, duke përfshirë edhe të rinjtë që largohen nga kujdesi: të ardhurat, strehim, shëndeti mendor dhe fizik, familja dhe prindërit, elasticiteti dhe vetë-efikasiteti (Schuller et al., 2001)¹⁸.

Për të kuptuar nivelin arsimor të fëmijës që po bëhet gati të largohet nga kujdesi, duhet të merren në konsideratë arsimi formal dhe arsimi joformal. Personi që do largohet nga kujdesi, duhet të jetë i informuar dhe motivuar në lidhje me mundësitë e ardhshme arsimore: përfundimi i shkollës së mesme, ndjekja e Universitetit, kolegjit apo trajnimeve profesionale që do të përmirësojnë qasjen në tregun e punës dhe të ardhura që mund të gjenerojnë një jetë të pavarur.

Në diskutimin mbi perspektivat arsimore të kujdesit të të rinjve që lëjnë kujdesin, këshilltarët e shkollës mund të përfshihen që të marrin një pasqyrë reale se si sistemi arsimor punon në atë vend të veçantë, për kriteret e regjistrimit ose taksave dhe mundësitë e bursave qeveritare. Profesionist të tjerë të specializuar në braktisjen e shkollës, ekspert, mësues mund të bashkohen me një ekip multidisiplinar për të ofruar një perspektivë të saktë mbi ndjekjen e arsimit në të ardhmen.

Të rinjtë që përgatiten për të lënë kujdesin mund të marrin pjesë gjithashtu në panairë arsimore ose në vizita në institucione arsimore në mënyrë që të kuptojnë më mirë perspektivat e tyre të ardhshme. Një plan edukativ do të krijohej me detyra të veçanta dhe afate, aktorët e përfshirë, veprimet që duhet të ndërmerren në rast të vonesave dhe procedurave në rast të kufizimit ose pengesave në procesin arsimor, të kuptuar dhe pranuar nga personi i ri përgatitur për të lënë kujdesin.

Për disa të rinj që përgatitën për të lënë kujdesin, iniciativa arsimore nuk merren në konsideratë, por qasje të fokusuar në punësimin janë më të dëshiruara. Një ekip multidisiplinar i formuar nga ana e zyrtarëve qeveritarë, trajner të specializuar për aksesin e punës dhe profesionistë të tjerë nga qendrat e trajnimit mund të ofrojnë këshillim dhe mbështetje të drejtpërdrejtë për të vlerësuar dhe për të gjetur mundësitë konkrete për gjetjen, marrjen dhe mbajtjen e një punë.

18 Schuller T., Bynner J., Green A., Blackwell L., Hammond C., Preston J., & Gough M. (2001). Modelimi dhe matjen e përfitimeve më të gjera e të mësuarit. WBL Monografi No 1, London, UK: Instituti i Edukimit.

Disa instrumente në internet mund të përdoren për të vlerësuar aftësitë e buta që një i ri që është duke lënë kujdesin ka fituar gjatë jetës së tij dhe përvojën e arsimit duke zbuluar nevojat për trajnime ose fitimin e aftësive më të mira që mund të përmenden në një CV¹⁹. Testimet për vendin e punës dhe perspektivat e punës mund të fillojnë para se lihet kujdesi, në mënyrë që personat në kërkim për një punë të kuptojnë procesin dhe të marrin përgjegjësi për hapat e nevojshëm.

Praktikat dhe programet vullnetare mund të merren në konsideratë si një fazë paraprake para marrjes në punë. Një person i ri që është duke lënë kujdesin mund të kuptojë më mirë cila punë i përshtatët duke provuar mjedise të ndryshme të vendeve të punës dhe vlerësuar pikat e forta dhe të dobëta personale që do ta ndihmojnë për të zgjedhur profesionin në të ardhmen.

Një shënim që duhet të merret parasysh kur vlerësohen lënësit e kujdesit mund të jenë problemet e abuzimi fizik, seksual ose emocional ose neglizhimit që ata mund të kenë përjetuar. Këto përvoja traumatike mund të ndikojë negativisht në lidhjen dhe zhvillimin e trurit, dhe të çojë në probleme afatgjata në funksionimin social, marrëdhëniet dhe pjesëmarrjen ekonomike. Sfidat përfshijnë ballafaqimin me ndarjen nga familjet natyrore dhe zemërimi që i shoqëron, humbjen dhe pikëllimin; bërja paqe me familjet e tyre biologjike; lidhja me familjet e reja; dhe krijimi i lidhjeve me të rritur të tjerë të rëndësishme në mjedisin e tyre social (Maluccio, Krieger, dhe Pisha, 1990)²⁰.

Përkatësia/ mbështetja e komunitetit

Tranzicioni i jetesës së pavarur dhe moshës së rritur mund të jetë faza më e vështirë e jetës për një person të ri që është duke lënë kujdesin. Ndjenjat e pasigurisë, konfuzionit dhe frikës shfaqen në lidhje me komunitetin lokal ku të rinjtë në kujdes apo duke lënë kujdesin hasin. Shumë shpesh fëmijët nën përkujdesje nuk e kanë të zhvilluar ndjenjën e komunitetit, duke pasur parasysh traumën e braktisjes në një nivel personal dhe për shkak të stereotipeve dhe diskriminimit që mund të ndodhin ndaj fëmijëve në përkujdesje.

19 www.whomen.eu - një protokoll për të nxitur një njohje më të plotë dhe gjithëpërfshirëse e kompetencave profesionale dhe përcaktimin e shtigje të reja për blerjen e aftësive transversale për gratë / personat në rrezik përjashtimi

20 Maluccio, A., Krieger, R., & Pine, B. (1990). Adoleshentët dhe përgatitjen e tyre për jetën pas përkujdesje familjare: Një vështrim. Në A. Maluccio, R. Krieger, dhe B. Pine (eds.), Duke përgatitur të rinjtë për jetën pas kujdestari (pp. 5-17). Washington, DC: Child Welfare League të Amerikës.

Mbështetja e komunitetit është jetike në procesin e integritit kundrejt marginalizimit, ku komuniteti ka nevojë për t'u informuar në lidhje me nevojat e fëmijëve që largohen nga kujdesi dhe të jetë mbështetës dhe mikpritës ndaj tyre. Ky nivel i pranimit në bazë të informacionit të qartë, perceptimit pozitiv dhe njohurive që mund të merren mbi mungesën e burimeve të fëmijët në përkujdesje mund të krijojë bazën e integritit që do të motivojë të rinjtë që janë në kujdes ose duke lënë kujdesin të dëshirojnë pjesëmarrjen për t'u integruar në një sistem shoqëror.

Për të arritur një nivel të tillë të pranimit të komunitetit ka një nevojë për shpërndarjen dhe informimin e shoqërisë publike ndaj nevojave sociale dhe burimet për të cilat ka nevojë një person i ri që është duke ikur nga kujdesi.

Roli i Qendrave Rinore në komunitet mund të përdoret si një kanal për të përfshirë pjesëmarrjen e të rinjve në kujdesin, përfshirjen në projekte sociale, projekte të komunitetit, vullnetarizmi që mundëson lidhjen e interesa të ngjashme me të rinj të tjerë të së njëjtës moshë.

Iniciativa të tjera të komunitetit që mund të organizohen përfshijnë pjesëmarrjen në festivale lokale, ceremoni në qytete, programe kulturore të shkëmbimit dhe shërbime vullnetare në institucione të tjera sociale (qendra për refugjatët, qendra ditore për personat e moshuar, kopshte, shkolla, etj).

Grupet e mbështetjes ose programet për mentorimin e komunitetit mund të krijohen në mënyrë që të krijojnë lidhje personale me persona të rinj që përgatiten për të lënë kujdesin dhe për të ndërtuar një marrëdhënie besimi dhe llogaridhënie për të rinjtë.

Pavarësi

Çdo person i ri që duke u përgatitur për të lënë kujdesin do të përballet me sfida dhe çështje të ndryshme kështu që është e detyrueshme për të krijuar një program të përshtatur individualisht për të lënë insitucionin, një plan që përfshin të gjithë nevojat e personit që do të largohet. Pavarësia është e lidhur me aftësitë që I nevojiten për një ndihmë të gjerë dhe të vazhdueshme në mënyrë që të rinjtë që largohen nga përkujdesi të jenë në gjendje të kujdesen vetë, pasi ata janë të pavarur dhe të hedhin hapa për të ardhmen.

Temat e lidhura me vetë-kujdesin të cilat mund të trajtohen gjatë seancave të këshillimit individuale apo në grup para se të lihet kujdesi mund të jenë:

- Gjetja e një strehimi me cilësi të mirë pas kujdesit
- Kujdes mjekësor
- Buxhetim dhe Aftësi financiare
- Aftësi për kujdesin në shtëpi (p.sh. Pazar, Gatim, Pastrim)
- Sjellje sfiduese anti sociale: përdorimi i drogës, abuzimi me alkolin, rrezik për trafikim, vepra penale.
- Menaxhimi i marrëdhënieve dhe edukata seksuale
- Kapërcimi i mërzisë dhe izolimi
- Vetë-identiteti
- Aftësitë e pavarësisë

Informacioni në lidhje me një jetë të pavarur mund të përpunohet më lehtë nga përdorimi i trajnimeve informale, kampe arsimore, procesi i vetë-menduarit, lojra në grup. Vlerësimet fillestare para trajnimeve mund të bëhen për të vlerësuar procesin e të mësuarit pas pjesëmarrjes në trajnime të tilla. Një ekip multidisiplinar i profesionistëve për të kaluar informacionin e dëshiruar mund të jetë I përbërë nga përfaqësues të autoriteteve qeveritare në strehim, ofruesit e shëndetësisë, autoritetet lokale (të tilla si Bashkia, Shërbimet Sociale), ekspertë në luftimin e përdorimit të drogës dhe trafikimit të qenieve njerëzore, psikolog dhe ekspertë të pedagogjisë sociale.

“Plani pas kujdesit”, i zhvilluar nga partnered e projektit “Pas kësaj çfarë ndodh?:

“Plani pas kujdesit”, që do të përdoret në kuadër të projektit “Pas kësaj çfarë ndodh?” është aneksuar në këtë udhëzues. Plani duhet të diskutohet, vendoset dhe plotësohet nga çdo lënësi i kujdesit dhe me mentorin e tyre përkatës. Plani mbulon fushat e mëposhtme:

- Strehimin dhe akomodimin
- Arsimin dhe punësimin
- Shëndetin dhe mirëqenien
- Familjen dhe miqtë
- Aftësitë personale dhe praktike
- Paratë
- Të drejtat dhe çështjet Ligjore

Rasti i fëmijëve të pashoqëruar

Përmbledhje

Fëmijët mund të ndahen nga prindërit e tyre, të afërmit ose kujdestarët e zakonshëm në raste urgjente - pavarësisht nga fillimi i shpejtë apo i ngadaltë, ose që vijnë nga konflikti i armatosur, zhvendosja masive e popullsisë, katastrofat natyrore dhe krizat e tjera. Ndarja mund të ndodhë ose rastësisht, siç është kur familjet janë duke ikur nga sulmet pa paralajmërim, ose me qëllim, kur fëmijët braktisen ose u dorëzohen kujdesit të një individi ose institucioni tjetër, sepse familjet e tyre nuk janë në gjendje të kujdesen për to. Fëmijët gjithashtu mund të rrëmbehen për shpërblësë, shitje, punë të detyruar ose rekrutim ushtarak. Mungesa e kujdesit dhe mbrojtjes së familjeve të tyre, fëmijët e pashoqëruar dhe të ndarë bën që të jenë në rrezik të rritur të abuzimit, neglizhencës, shfrytëzimit dhe dhunës. Në të vërtetë, fëmijët e tillë kanë nevoja urgjente: të identifikohen, dhe të pajisen me kujdes të duhur alternative dhe të ribashkohen me familjen sa herë që është e mundur. Në këtë kapitull do të përcaktojmë kategorinë e fëmijëve të pashoqëruar; rrethanat e tyre; nevojat e përbashkëta që kanë këta fëmijë; korniza ligjore dhe parimet që udhëzojnë ndërhyrjen dhe opsionet afatgjata për fëmijët e pashoqëruar.

Analizë

Një fëmijë, siç përcaktohet nga Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve, është “çdo qenie njerëzore nën moshën 18 vjeç, sipas ligjit të zbatueshëm për fëmijën”. Sipas këtij përkufizimi, është e rëndësishme që ne të përmendim përkufizimet e fëmijëve të pashoqëruar dhe fëmijëve të ndarë, prandaj fëmijët e pashoqëruar janë fëmijë, siç përcaktohet në nenin 1 të Konventës për të Drejtat e Fëmijëve të 20 nëntorit 1989 (CRC), të cilët janë ndarë nga prindërit dhe të afërmit të tjerë dhe nuk kujdesen nga një i rritur i cili, me ligj ose me zakon, është përgjegjës për ta bërë këtë. “Fëmijë të ndarë” janë fëmijë, siç përcaktohet në nenin 1 të KDF-së, të cilët janë ndarë nga të dy prindërit, ose nga kujdestari primar, i mëparshëm ligjor ose i zakonshëm, por jo domosdoshmërisht nga të afërmit e tjerë. Kjo mund të përfshijë fëmijë të pashoqëruar nga anëtarët e tjerë të rritur të familjes. Është e rëndësishme të bëhet dallimi midis jetimëve dhe fëmijë të ndarë apo fëmijë të pashoqëruar.

Jetimët përcaktohen si një kategori fëmijësh, të dy prindërit e të cilëve dihet se kanë vdekur. Fëmijët shihen si vulnerabel dhe kanë nevojë për mbrojtje për një numër arsyesh përtej atyre të përcaktuara në Konventën e KB të vitit 1951, dhe ekziston një pranim i qartë se varfëria dhe aktiviteti kriminal mund të zhvendosin disa të mitur, si një luftë. Si i tillë, përkufizimi origjinal i “pa shoqërimin” nënkupton nën këtë përkufizim më gjithëpërfshirës. Si një shembull i interpretimeve diferenciale, përkufizimi i “fëmijës” në lidhje me të mitur të pashoqëruar ndryshon në të gjithë Evropën. Për shembull, në Gjermani, vetëm fëmijët ëe azilkërkuesve nën moshën gjashtëmbëdhjetë vjeç konsiderohen të mitur. Azil kërkuesit e vjetër trajtohen si të rritur de fakto (UNHCR, 2004: 2).

Në të kundërt, në Hollandë ata që vazhdojnë të marrin ndihmën e qeverisë pas moshës tetëmbëdhjetë vjeç, përfshihen në statistikat e kthyer në UNHCR për të mitur të pashoqëruar. Autoritetet në Mbretërinë e Bashkuar janë pozicionuar diku midis interpretimeve gjermane dhe holandeze të moshës në kohët e fundit.

Kontekst historik

Fëmijët e zhvendosur përtej kufijve, ndonjëherë në vende larg vendlindjeve të tyre, kanë gjetur rrugën e tyre drejt pjesëve të ndryshme të Evropës Perëndimore (Ayotte, 2000), dhe në Mbretërinë e Bashkuar në veçanti, për shumë dekada (Ëilliamson, 1995; Ayotte dhe Ëilliamson, 2001; Harris dhe Oppenheimer, 2001). Ka shumë të dhëna që tregojnë se Mbretëria e Bashkuar ka lejuar fëmijët e pashoqëruar refugjatë të zhvendoseshin brenda kufijve të saj në momente të caktuara të shekullit XX (Bell, 1996). Nëse këto regjistrime ekzaminohen brenda kornizës më të gjerë të lëvizjeve ndërkombëtare të refugjatëve, del një model që sugjeron që luftërat ndonjëherë mund të gjenerojnë një numër të madh të fëmijëve të zhvendosur, shumica e të cilëve transferohen në vendet fqinje. Shumë rrallë fëmijët ikin në vende larg vendlindjeve të tyre. Këto ditë, relativisht pak vijnë në Evropë përgjithësisht, ose në Mbretërinë e Bashkuar. Në varësi të natyrës dhe shtrirjes së emergjencës ose konfliktit, vlerësimet retrospektive të bëra nga agjensitë e ndihmës dhe studiuesit tregojnë se numri i fëmijëve të pashoqëruar nuk mund të shkojë nga disa qindra në disa mijëra. Në vitet 1930, Lufta Civile Spanjolle çoi në një fazë në 90,000 fëmijë të raportuar si jetimë dhe të braktisur. Më shumë se 20,000 prej tyre u evakuuan në një mënyrë të organizuar në vende të tjera, përfshirë Francën, Belgjikën, BRSS, Meksikën, Zvicrën dhe Danimarkën, me 4000 fëmijë baskë që vinin në MB. 57 vendet e përfshira në Luftën e Dytë Botërore prodhuan numrin më të madhë të fëmijëve të pashoqëruar - rreth 13 milion, siç vlerësohet nga Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq dhe UNESCO. Për fëmijët nën kërcënimin e shfarosjes nga nazistët, u bë gjithnjë e më e qartë se mbijetesa varej nga sigurimi

i azilit larg familjeve të tyre dhe vendeve të origjinës. Veçanërisht gjatë vitit 1938 dhe pjesës së hershme të vitit 1939, kur familjet nuk mund të largoheshin si njësi, fëmijët brenda tyre u shtynë përpara si pasuritë më të vlefshme nga prindërit e tyre, shpesh në kujdesin e organizatave dhe sistemeve të formuara me shpejtësi, të cilat merreshin me sigurinë dhe fluturimin.

Në Mbretërinë e Bashkuar rritja e numrit të mbërritur në porte filloi me seriozitet gjatë fundit të viteve 1990, me shpërbërjen e Republikës Jugosllave dhe konfliktet në Kroaci, Bosnjë dhe Kosovë, dhe gjithashtu në Afganistan, Irak dhe Bririn e Afrikës. Ndërsa duket se popullsia refugjatë në mbarë botën ra midis 2002 dhe 2003, rritja graduale e kërkesave për azil nga të miturit e pashoqëruar deri në atë kohë pasqyron rritjen e përgjithshme të numrit të kërkesave për azil në Evropë midis 1998 dhe 2002. Në 2003, numri i përgjithshëm e njerëzve e shqetësimit ' për UNHCR - refugjatët, azilkërkuesit, personat e zhvendosur brenda vendit dhe të tjerët që janë pa shtetësi - qëndruan në 17 milion në të gjithë botën, nga një shifër prej mbi 20 milion në 2002. Rreth 43% e këtyre, dmth. 7 milion, ishin fëmijë (UNHCR, 2004).

Fëmijët e pashoqëruar dhe rrethanat e tyre

Fëmijët e emigrantëve të pashoqëruar janë veçanërisht të pambrojtur dhe kërkojnë kujdes të veçantë dhe masat mbrojtëse. Shumë prej tyre duken të jenë të prekshme për shkak të stresit të nisjes dhe si të huaj në një vend të huaj. Konfuzion, mundësia dhe rreziku janë shënuar si ekzistuese për ta këtu, duke i bërë ata të kujdesshëm në lidhje me krijimin e marrëdhënieve të besuar në mjediset e tyre të reja. Ata kishin ikur nga familjet abuzive, jo vetëm nga rregjimet abuzive, dhe kishin nevojë për kujdesin dhe mbrojtjen e ofruar nga shërbimet sociale. Ndjekja e sigurisë në lidhje me emigracionin kishte lënë ata në ankth. Duket se ekziston një lidhje relativisht e fortë midis pasurisë dhe distancës së udhëtuar, me afrikanët dhe aziatikët që kanë nevojë dhe duke përdorur burime të fuqishme financiare të ofruara nga prejardhje relativisht të pasura urbane për të ardhur në aeroporte si porte hyrëse në Evropë, në krahasim me shqiptarët kosovarë që hyjnë përmes portet detare, pas udhëtimeve më të shkurtra, relativisht më pak të kushtueshme me kamion.

Pas mbërritjes në vendin e tranzitit ose destinacionit, fëmijët migrantë të pashoqëruar shpesh jetojnë në ambiente të mbipopulluara; dhe ata mund të jenë të detyruar të punojnë dhe të ekspozohen në mjedise të punës të pasigurta, duke përfshirë ekspozimin ndaj kimikateve, punë të rënda bujqësore, krime, në disa raste, edhe shfrytëzimi seksual. Në funksion të shëndetit mendor, dobësi të mëdha zhvillimore dhe psikologjike mund të shoqërojnë përvojën e fëmijëve

migrantë të pashoqëruar, duke përfshirë përfundimisht mungesën e kujdesit prindëror, abuzimin me substancat dhe simptomat e depresionit. Këta faktorë mund të forcohen më tej nga realiteti i papritur i migrimit pa dokumente përkundrejt miteve të migracionit të ndjekur më parë, dhe jo më pak të rëndësishme kur lidhen me situatat e trafikimit. Periudha kritike e formimit të identitetit të çdo fëmijë të emigrantëve të pashoqëruar mund të kërcënohen nga natyra kalimtare e përvojës së tyre, të shkaktuara nga çrrënjosje të shpeshta, mungesa e stabilitetit dhe mungesës së modeleve pozitive.

Kuadri ligjor dhe parimet

Fëmijët migrantë të pashoqëruar kanë të drejtë për mbrojtje ndërkombëtare sipas ligjit ndërkombëtar të të drejtave të njeriut, ligjit ndërkombëtar të refugjatëve, ligjit ndërkombëtar humanitar dhe instrumenteve të ndryshëm rajonalë për të drejtat e njeriut. Është e rëndësishme të theksohet se këto parime janë të ndërlydhura dhe duhet të respektohen gjatë gjithë procesit të migrimit të të gjithë fëmijëve migrantë. Puna e IOM në lidhje me fëmijët migrantë të pashoqëruar, para së gjithash, është vendosur në kuadrin e ligjit ndërkombëtar të migracionit, në veçanti, por jo ekskluzivisht, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat e Fëmijëve. Këto standarde ndërkombëtare plotësohen nga një mori standardesh rajonale dhe kombëtare. Në këtë kuadër, dokumentet përbërëse të IOM-it, që nga fillimi i Organizatës, i referuan nevojës për promovimin e të drejtave të njeriut të migrantëve. Mandati i mbrojtjes de fakto i IOM u njoh në mënyrë më të qartë nga Shtetet Anëtare në 2007 në kontekstin e miratimit të Strategjisë së IOM.

Shërbimet sociale, OJQ-të dhe departamentet përkatëse të mirëqenies në të dy vendet pritëse dhe vendet e origjinës luajnë role të rëndësishme dhe kanë qenë të përfshirë në mënyrë proaktive në ndihmë të aktiviteteve të lidhura me AVRR, siç janë gjurmimi i familjes, lehtësimi i vlerësimeve familjare, përgatitja e dokumentacionit të kthimit, organizimi i shoqërimeve të udhëtimit, bashkimi familjar, aktivitete të riintegritit dhe monitorim vijues.

Parimet e mëposhtme duhet të respektohen gjatë gjithë procesit të migracionit për të gjithë fëmijët: Parimi i mosdiskriminimit; Interesat më të mirë të fëmijës; Jeta dhe zhvillimi i plotë; Unitet familjar; Kapacitetet evolucionare; Pjesëmarrja dhe konfidencialiteti.

Parametrat kryesorë të përmbledhur në kuadrin e ligjit ndërkombëtar të migracionit hoqen të gjitha aktivitetet e IOM-it që përfshijnë fëmijë migrantë të pashoqëruar dhe janë jetike në të gjitha fazat e procesit migrator. Nevoja për të identifikuar fëmijët migrantë të pashoqëruar në një fazë të hershme të procesit

të migracionit në mënyrë që të jenë në gjendje t'i përgjigjen nevojave të tyre specifike të mbrojtjes është ndër prioritetet më të larta; Për më tepër, kjo tregon rolin kryesor të përcaktimit më të mirë të interesit për fëmijët migrantë të pashoqëruar në mënyrë që të identifikojnë zgjidhjen më të mirë për ta (kthimi në vendin e origjinës, integrimi lokal, zhvendosja ose birësimi). Më në fund, referenca për masat që synojnë të parandalojnë ndarjen e një fëmije nga familja e tij, gjurmimet familjare dhe uniteti i familjes konfirmojnë qëllimin kryesor për të siguruar ribashkimin e fëmijës së pashoqëruar me familjen e tij / saj, për sa kohë që kjo ndodh në të mirë të tij / saj interesat. Interesat më të mirë të fëmijës duhet të jenë konsideratë parësore në të gjitha veprimet në lidhje me fëmijët. Përcaktimi më i mirë i interesave bëhet, pra, një mjet shumë i rëndësishëm dhe një parakusht për punën e IOM-it. Sidoqoftë, duhet të theksohet se e drejta ndërkombëtare nuk siguron një qartësi të mjaftueshme për atë që kërkon procesi i përcaktimit të interesit më të mirë.

Vlerësimi fillestar dhe masat

Veprimet e kërkuara për kujdesin dhe mbrojtjen e fëmijëve të shoqëruar duhet të përfshijnë: masa për të parandaluar ndarjen; identifikimi i hershëm i një fëmije si i pashoqëruar; regjistrimi i duhur; aranzhime të përkohshme për kujdesin dhe gjurmimin e anëtarëve të familjes, vlerësimin për bashkimin e familjes dhe zgjidhjet afatgjata, siç është bashkimi familjar (kur është e mundur dhe nëse është në interesin më të mirë të fëmijës) ose vendosja alternative afatgjatë. Fëmijët gjithashtu duhet të kenë qasje në arsim gjatë vlerësimit të statusit / gjurmimit të familjes. Një shtet duhet të ketë një staf të kualifikuar posaçërisht për t'u marrë me fëmijët. Situata specifike e secilit fëmijë (prejardhje etnike dhe migratore, diversiteti kulturor, etj.) Duhet të merret në konsideratë rast pas rasti.

Nevojat specifike për mbrojtje

01

Emërimi i kujdestarit. Për të siguruar përfaqësimin e duhur të interesave më të mira të një fëmije të pashoqëruar ose të ndarë, një kujdestar duhet të emërohet menjëherë pasi të identifikohet fëmija i pashoqëruar ose i ndarë. Me qëllim të sigurimit të respektimit të interesave më të mirë të fëmijës, kujdestaria normalisht duhet t'i caktohet një anëtari shoqëruar të rritur të familjes ose kujdestari të familjes jo parësore, përveç nëse ekziston një tregues se nuk do të ishte në interesin më të mirë të fëmijës për ta bërë këtë. Në rastet kur një fëmijë shoqërohet nga një i rritur jo-familjar ose kujdestar, përshtatshmëria për kujdestari duhet të shqyrtohet më nga afër.

02

Marrëveshjet e akomodimit. Konventa për të Drejtat e Fëmijëve u detyron Shteteve Palë të sigurojnë gjithashtu anganzhime alternative të kujdesit për fëmijët e pashoqëruar jashtë vendit të origjinës së tyre. Sipas nenin 20, paragrafi 3 i KDF-së, duhet t'i kushtohet vëmendje e veçantë veçanërisht përkatësisë etnike, fetare, kulturore dhe gjuhësore të fëmijëve. Për më tepër, përparësi duhet t'i jepet zgjidhjeve të bazuara në komunitet që bazohen në strukturat ekzistuese sociale, ndërsa institucionet duhet të konsiderohen gjithnjë si zgjidhja e fundit, edhe gjatë emergjencave.

03

Qasja në arsim cilësor. Qasja në arsim cilësor duhet të mbahet gjatë të gjitha fazave të ciklit të migracionit. Fëmijët e pashoqëruar duhet të ndjekin shkollën lokale; kur trajnimi arsimor nuk është i përshtatshëm lokalisht, facilitetet e dhëna për fëmijë të pashoqëruar gjithashtu duhet të jenë në dispozicion për fëmijët e tjerë. Edukimi gjithashtu duhet të përfshijë aftësim profesional si për vajzat ashtu edhe për djemtë. Qasja në arsim cilësor duhet të sigurohet gjithashtu për fëmijët me nevoja të veçanta, veçanërisht fëmijët me aftësi të kufizuara. Të gjithë fëmijët e pashoqëruar dhe të ndarë kanë të drejtë të ruajnë identitetin dhe vlerat e tyre kulturore, përfshirë mirëmbajtjen dhe zhvillimin e gjuhës së tyre amtare.

04

Shëndeti. Fëmijët e pa shoqëruar duhet të kenë të njëjtën të drejtë për qasje në kujdesin shëndetësor si fëmijët kombëtarë. Në përputhje me të drejtën e fëmijës për gëzimin e standardit më të lartë të shëndetit të arritshëm, të njohur nga neni 24 i KDF-së, objektet shëndetësore duhet të jenë të afta të marrin në konsideratë dobësinë e veçantë mendore dhe fizike të fëmijëve të pashoqëruar dhe të adresojnë në mënyrë të duhur stresin psikologjik ose traumat e pësuar nga shumë prej tyre. Kujdesi për shëndetin mendor të ofruar gjithashtu duhet të jetë i përshtatshëm me kulturën dhe i ndjeshëm ndaj gjinisë. Duhet të ofrohet edhe këshillim i kualifikuar psikosocial. Sipas ligjit ndërkombëtar të migracionit, të gjithë fëmijët kanë të drejtën e shëndetit. Sidoqoftë, deri më tani nuk ka pasur asnjë studim të përgjithshëm që shqyrton shkallën në të cilën kjo e drejtë është zbatuar nga ligjet kombëtare në të gjithë botën. Fazat e ndryshme të ciklit të migracionit (para-nisjes, lëvizjes dhe punësimit) në vendin e destinacionit dhe kthimit mund të ekspozojnë fëmijët migrantë të pashoqëruar në udhëtime kërcënime shëndetësore, veçanërisht nëse ato janë të pa dokumentuara. Fëmijët migrantë të pashoqëruar shpesh nuk janë të informuar në lidhje me

situatën shëndetësore në vendin e destinacionit (p.sh. prevalenca e HIV / IST) dhe atyre shpesh u mungojnë mjetet për t'i nënshtruar vlerësimit të duhur shëndetësor para nisjes, gjë që mund të ndikojë në sjelljen e tyre të kërkimit të shëndetit në vendin e ri. Barrierat në kujdesin shëndetësor mund të lidhen me mungesën e informacionit të fëmijëve migrantë të pashoqëruar në sistemin shëndetësor, frikën e tyre për t'u raportuar në polici, frikën e tyre nga dëbimi (në bazë të statusit të tyre të padokumentuar), gjuhës ose pengesave logjistike, qëndrimeve diskriminuese midis stafit shëndetësor, ose mungesa e informacionit midis ofruesve të shëndetit për të drejtat e fëmijëve migrantë. Cështja e kthimit është gjithashtu e rëndësishme, pasi fëmijët migrantë të pashoqëruar që marrin trajtim mjekësor për një sëmundje kronike, tuberkulozi i tillë (TB), për shembull, nuk është gjithmonë në gjendje të përdorë të njëjtin lloj trajtimi, në të njëjtën linjë, në vendin e tyre.

Masat ligjore dhe praktike për të adresuar cenueshmërinë e veçantë ndaj shfrytëzimit të fëmijëve të pashoqëruar. Fëmijët e pa shoqëruar ose të ndarë në një vend jashtë vendit të origjinës së tyre janë veçanërisht të prekshëm nga shfrytëzimi dhe abuzimi. Masat e nevojshme përfshijnë identifikimin e fëmijëve të shoqëruar dhe të ndarë; rregullisht duke pyetur për vendndodhjen e tyre; dhe kryerjen e fushatave informative që janë të përshtatshme për moshën, të ndjeshme ndaj gjinive dhe në një gjuhë që është e kuptueshme për fëmijën. Miratimi i një legjislacioni adekuat për të kundërshtuar veprimtarinë e organizatave kriminale përgjegjëse për trafikimin ose llojet e tjera të shfrytëzimit të fëmijëve duhet të konsiderohet gjithashtu një përparësi.

05

Masat specifike fëmijët e ushtarëve. Masat e veçanta mbrojtëse për fëmijët e ushtarëve duhet të përfshijë: parandalimi i rekrutimit, shërbimet e duhura mbështetëse për ish-ushtarë fëmijë për të mundësuar riintegrimin në jetën normale, zbatimin rigoroz të parimit moskthimit dhe dhënien e statusit të refugjatit.

06

Paraburgimi. Në vitin 2010, Grupi i Punës i Këshillit të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut mbi Paraburgimin e Asamblesë deklaroi se megjithëse ndalimi administrativ si i tillë i migrantëve në një situatë të parregullt nuk është në kundërshtim me instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, “ndalimi i imigracionit duhet gradualisht të shfuqizohet”. Nëse duhet të ketë ndalim administrativ,

07

Grupi i Punës rikujtoi se “parimi i proporcionalitetit kërkon që ajo të jetë zgjidhja e fundit” dhe se “duhet të respektohen kufizimet e rrepta ligjore dhe të sigurohen masa mbrojtëse gjyqësore”. Për më tepër, në këndvështrimin e Grupit të Punës: “ndalimi i të miturve, veçanërisht i të miturve të pashoqëruar, kërkon edhe arsyetim të mëtejshëm. Duke pasur parasysh disponueshmërinë e alternativave të paraburgimit, është e vështirë të konceptohet një situatë në të cilën ndalimi i një të mituri të pashoqëruar do të përputhej me kërkesat e përcaktuara në nenin 37 (b), pika 2, të Konventës për të Drejtat e Fëmijëve, sipas të cilit paraburgimi mund të përdoret vetëm si masë e mjetit të fundit”.

08

Dhunnuesit e të miturve. Fatkeqësisht mund të ndodhë që procedura penale duhet të ngritet kundër një fëmije jo te atij vendi - bazuar në hyrje të parregullt ose për shkak të aktiviteteve të paligjshme në shtetin pritës. Në këto raste është e rëndësishme të ndiqni standardet ndër-kombëtare të përcaktuara në KDF dhe në Rregullat minimale standarde të Kombeve të Bashkuara për administrimin e drejtësisë për të mitur (i njohur si Rregullat e Pekinit).

09

Punësimi i fëmijëve. Duhet të pranohet që fëmijët që migrojnë shumë shpesh e bëjnë këtë me një projekt ekonomik në mendje dhe e vendosin këtë në një kontekst mbrojtjeje. Fëmijët kombëtar shpesh punojnë para se të mbushin 18 vjeç dhe për sa kohë që kjo kryhet pa dëmtuar fëmijën është e pranueshme. Duhet të ketë një ndryshim midis “punës” dhe “shfrytëzimit”.

10

Trajnimi i personelit që merret me fëmijë të pashoqëruar. Trajnimi i zyrtarëve që punojnë me fëmijë të ndarë dhe të pashoqëruar dhe që kanë të bëjnë me çështjet e tyre është me rëndësi të madhe për zbatimin efektiv të të drejtave të fëmijëve të pashoqëruar. Programet e trajnimit duhet të përfshijnë elementet e mëposhtëm: parimet dhe dispozitat e Konventës, njohja e vendit të origjinës së fëmijëve të ndarë dhe të pashoqëruar, teknikat e duhura të intervistimit, zhvillimi dhe psikologjia e fëmijëve, ndjeshmëria kulturore dhe komunikimi ndërkulturore.

Opsione afatgjata

Kthimi në vendin e origjinës

Të gjitha kthimet duhet të jenë në përputhje me respektimin e të drejtave (përfshirë të drejtat e dinjitetit dhe intimitetit) të fëmijës. Hapa për të siguruar kthimin e qëndrueshëm të përfshijë vlerësimin e sigurisë, të

01

sigurisë dhe kushteve të tjera, duke përfshirë kushtet socio-ekonomike (qasje efektive në të drejtat themelore sociale të tilla si arsim, trajnim dhe shëndetësi), në pritje të fëmijës Pas kthimit, e cila mund të kërkojë studim në shtëpi i kryer nga organizatat e rrjetit. Me fjalë të tjera, ata mund të kthehen vetëm në vendin e origjinës, nëse, pas mbërritjes, pritja dhe kujdes adekuat janë në dispozicion (bazuar në nevojat e tyre, moshën dhe shkallën e pavarësisë). Kujdesi mund të ofrohet nga prindërit ose të rriturit e tjerë përgjegjës për fëmijën, ose nga organet qeveritare ose joqeveritare, dhe duhet të jetë e detyrueshme të sigurohet që një kujdestar ligjor është në dispozicion në vendin e origjinës.

Integrimi lokal

Integrimi lokal është opsioni kryesor nëse kthimi në vendin e origjinës është i pamundur, mbi baza ligjore ose faktike. Integrimi lokal duhet të bazohet në një status të sigurt juridik (përfshirë statusin e qëndrimit) dhe të drejtohet nga Konventa për të Drejtat e të Drejtave të Fëmijëve që janë plotësisht të zbatueshme për të gjithë fëmijët që mbesin në vend. Pasi të jetë përcaktuar që një fëmijë i ndarë ose i pashoqëruar do të mbetet në komunitet, autoritetet përkatëse duhet të bëjnë një vlerësim të situatës së fëmijës dhe më pas të përcaktojnë rregullimet e duhura afatgjata brenda komunitetit lokal dhe masat e tjera të nevojshme për të lehtësuar integrimin e tillë.

02

Zhvendosja në një vend të tretë (emigrimi)

Rivendosja (emigrimi) në një vend të tretë mund të ofrojë një zgjidhje të qëndrueshme për një fëmijë të pashoqëruar ose të ndarë, i cili nuk mund të kthehet në vendin e tij / saj të origjinës dhe për të cilin nuk mund të parashikohet zgjidhje afatgjatë në vendin pritis.

03

Birësimi

Birësimi duhet të parashikohet vetëm pasi të jetë vërtetuar se të gjitha përpjekjet në lidhje me gjurmimin dhe ribashkimin familjar kanë dështuar, ose që prindërit kanë pranuar adoptimin në përputhje me standardet e përcaktuara në Konventën për mbrojtjen e fëmijëve dhe bashkëpunimin në lidhje me e Birësimin. Pëlqimi i prindërve dhe pëlqimi i personave të tjerë, institucioneve dhe autoriteteve që janë të nevojshme për birësim duhet të jenë falas dhe të informuar. Kjo nënkupton se një pëlqim i tillë nuk është shkaktuar nga pagesa ose kompensimi i çfarëdo lloji dhe nuk është tërhequr.

04

Rasti i fëmijëve në konflikt me ligjin

Vështrim i përgjithshëm

Shumica e fëmijëve në kundërshtim me ligjin kanë kryer krime të vogla ose vepra të tilla të lehta, si mashtrimi, dëmtimi, lypja ose përdorimi i alkoolit. Disa nga këto njihen si ‘vepra penale të statusit’ dhe nuk konsiderohen kriminale kur kryhen nga të rriturit. Për më tepër, disa fëmijë që merren me sjellje kriminale janë përdorur ose nxitur r nga të rriturit. Shumë shpesh, paragjykimet në lidhje me racën, përkatësinë etnike ose statusin shoqëror dhe ekonomik mund të sjellin një fëmijë në konflikt me ligjin edhe kur nuk është kryer ndonjë krim, ose të rezultojë në një trajtim të ashpër nga zyrtarët e zbatimit të ligjit. Në këtë kapitull do të diskutojmë rreth përcaktimit të termave në rastin e fëmijëve në kundërshtim me ligjin; sfondi i fëmijëve në kundërshtim me ligjin dhe standartet dhe parimet ndërkombëtare në rast se fëmijët bien ndesh me ligjin.

Analizë

Përcaktimi i termave në rastin e fëmijëve në kundërshtim me ligjin

Fëmija

Standardet ndërkombëtare saktësojnë që një fëmijë është çdo person nën moshën 18 vjeç. ‘Një fëmijë nënkupton çdo qenie njerëzore nën moshën tetëmbëdhjetë vjeç, përveç nëse në bazë të ligjit të zbatueshëm për fëmijën, mosha madhore arrihet më herët.’ (Konventa për Të drejtat e fëmijës; Karta Afrikane për të drejtat dhe mirëqenien e fëmijës; Udhëzimet e Këshillit të Evropës për Drejtësinë miqësore ndaj fëmijëve)

Të miturit

konsiderohen të jenë persona që nuk janë pjekur plotësisht ose nuk janë zhvilluar dhe së paku përfshijnë fëmijë deri në moshën 18 vjeç, por ndonjëherë deri në moshën 21 vjeç.

I rrituri i ri

është një term i përdorur për t’u referuar atyre që kanë mbushur lighjerisht moshën madhore (za-

konisht 18 ose 21 vjet), por që nuk mund të pihen plotësisht në aspekte të tjera. Hulumtimet e fundit tregojnë se aftësia e plotë mendore (përfshirë emocionale) shpesh nuk arrihet deri në moshën 25 vjeç.

Drejtësi për fëmijët

Koncepti i drejtësisë për fëmijët mbulon fëmijët në kundërshtim me ligjin (d.m.th. të pretenduar si, të akuzuar ose të njohur që kanë shkelur ligjin penal), fëmijë që janë viktime ose dëshmitarë të krimit, dhe fëmijë që mund të jenë në kontakt me sistemin e drejtësisë për shkaqe të tjera të tilla si kujdestarinë, mbrojtjen ose trashëgiminë (fëmijët palë në një proces të drejtësisë). Mund të shihet si një koncept gjithëpërfshirës që funksionon për përfitimin dhe interesat më të mirë të të gjithë fëmijëve që vijnë në kontakt me drejtësinë dhe sistemet përkatëse. Ai përfshin aspekte të tilla si parandalimi, devijimi, rehabilitimi, shërbimet e ndihmës dhe masat e mbrojtjes. Koncepti i drejtësisë për fëmijët ndryshon nga termi “drejtësi për të mitur” në atë që nuk përfshin vetëm fëmijët që bien ndesh me ligjin, por të gjithë fëmijët që preken nga procesi gjyqësor.

Fëmijët në sistemin e drejtësisë penale

Termi u referohet fëmijëve në konflikt me ligjin dhe fëmijëve viktime dhe dëshmitarë. Ai gjithashtu i referohet fëmijëve që mund të jenë në rrezik të hyjnë në sistemet e drejtësisë penale (qoftë për shkak të rrethanave të tyre shoqërore, ose sepse ata kanë kryer një veprim që do të konsiderohej kriminal nëse do të ishin mbi moshën e përgjegjësisë penale).

Si përfundim, “fëmijët në kundërshtim me ligjin” është një koncept i përdorur për të përcaktuar cilindo nën 18 vjeç që bie në kontakt me sistemin e drejtësisë si rezultat i të dyshuarit ose të akuzuarit për kryerjen e një vepre penale. Në disa raste, fëmijët që merren me sjellje kriminale janë përdorur ose shtrënguar nga të rriturit. Shumica e fëmijëve në kundërshtim me ligjin kanë kryer krime të vogla, disa prej të cilave nuk konsiderohen kriminale kur janë kryer nga të rriturit. Fëmijët arrestohen dhe ndalohen nga policia dhe dërgohen në institucione, përfshirë burgjet, nën sistemet e drejtësisë, të cilat në shumë raste janë vendosur për të rritur. Fëmijët në konflikt ose kontakt me drejtësinë penale ose

agjencitë e mirëqenies qoftë si fëmijë në nevojë për mbrojtje, fëmijë në rrezik, në arrest, gjatë gjykimit, në paraburgim ose si viktima dhe dëshmitarë, shpesh janë në një pozitë të cenueshme, pa dijeni për të drejtat e tyre ose të paaftë për t'i zbatuar ato.

Përshtkrimi i fëmijëve në kundërshtim me ligjin

Shumë shpesh kur një fëmijë bie ndesh me ligjin, paraqet një dështim thelbësor në përmbushjen e të drejtave të fëmijës për kujdes dhe mbrojtje adekuate në një moment të hershëm të jetës së tyre. Një numër i madh i fëmijëve në kundërshtim me ligjin janë viktima socio-ekonomike, duke u mohuar të drejtat e tyre për arsim, shëndetësi, strehim, kujdes dhe mbrojtje. Shumë prej tyre kanë pasur pak ose aspak qasje në arsim. Shumë janë fëmijë që punojnë dhe disa kanë lënë shtëpitë e tyre dhe kanë dalë në rrugë për të shpëtuar nga dhuna dhe abuzimi në duart e familjeve të tyre. Pasi të keni hyrë në sistemin e drejtësisë, fëmijët shpesh mbahen në paraburgim për periudha të gjata në pritje të gjykimit. Kjo i bën ata të prekshëm ndaj dhunës dhe abuzimit të mëtijshëm.

Fëmijët në rrezik të konfliktit me ligjin mund të identifikohen nga karakteristikat që ata ndajnë me fëmijët në kundërshtim me ligjin. Sfondi i tyre familjar dhe sjellja e tanishme i shtyn profesionistët të gjykojnë potencialin e tyre për kriminalitetin në të ardhmen. Në përgjithësi, karakteristika më e zakonshme e fëmijëve që rrezikojnë të bien ndesh me ligjin është ndjeshmëria e tyre.

Fëmijët në rrezik mund të shfaqin sjellje që mund të duken të frikshme, armiqësore ose vetë-shkatërruese. Sjellje të tilla mund të ngjallin emocione dhe reagime të fuqishme te profesionistët. Për të qenë efektiv, ata profesionistë duhet të ndjehen të pajisur dhe të fuqizuar kur përpiqen të kuptojnë dhe të punojnë me sjellje të tilla. Një mënyrë e dobishme për t'u marrë me të është të kuptoni se nga sjelljet mund të vijjnë dhe cilat masa mund të merren për t'i provuar dhe adresuar ato. Njohuri të tilla mund të ndihmojnë profesionistët të punojnë në mënyrë më efektive me fëmijët në rrezik.

Fëmijët të cilët rrezikojnë të bien ndesh me ligjin priren të shfaqin tipare të caktuara, të quajtura "faktorë rreziku", që i bëjnë profesionistët të besojnë se mund të kryejnë krim në të ardhmen. Shumica e këtyre faktorëve të rrezikut mund të kundërshtohen duke nxitur tipare më pozitive, ose 'faktorë mbrojtës'. Në bazë të parandalimit është përpjekja për të trajtuar faktorët e rrezikut duke nxitur faktorët mbrojtës në jetën e fëmijëve. Tabela më poshtë jep shembuj të rrezikut të përbashkët dhe faktorëve mbrojtës

Faktorët e riskut

Faktorët mbrojtës

Faktorët familjarë

- Status i ulët socio ekonomik
- Prindër, të afërm , me sjellje antisociale
- Prinderim i ashpër dhe i parregullt
- Marrëdhënie të varfëra prind- fëmijë
- Viktimizimi i hershëm (Fizik, seksual dhe abuzime të tjera)
- Dhunë në familje

- Status i lartë socio ekonomik
- Prindër që ofrojnë modele prosociale
- Mbështetje prindërore i vazhdueshëm dhe supervizim
- Mungesa e traumave dhe abuzimeve
- Shtëpi e sigurt
- Udhëzim moral i qartë nga prindërit lidhur me sjelljet anti sociale dhe kriminale.
- Lidhje e fortë me prindërit

Faktorët sociale

- Lidhje e dobët me shkollën
- Arritje arsimore të ulta
- Organizim i dobët në shkollë

- Lidhje e fortë me mesuesit
- Arritje të larta në edukim
- Mirë funksionimi i shkollës
- Marrëdhënie të mira me shokët e klasës.

Faktorët Komunitarë

- Lëvizje e shpeshtë e popullatës
- netëork e gangs në zonë

- Përfshirja e lartë e komunitetit
- Zone me zhviillim socio ekonomik
- Popullate e qëndrueshme

Faktorët individuale dhe bashkëmohatarë

- Shoqërimi me bashkëmohatarë delikuent
- Abuzimi me substancat
- Agresiviteti dhe impulsiviteti

- Bashkëmohatarë prosocialë
- Aftësi sociale
- Vetëkontroll
- Sjellje kundër dhunës

Standardet kombetare dhe nderkombetare dhe parimet

Sipas neneve 37 dhe 40 të Konventës për të Drejtat e Fëmijës (1989) nderkombetare dhe, fëmijët në konflikt me ligjin kanë të drejtën e trajtimit që promovon sensin e tyre të dinjitetit dhe vlerën duke marr parasysh moshën e tyre dhe synon riintegrimin e tyre në shoqëri. Gjithashtu, vendosjen e fëmijëve në konflikt me ligjin në një strukturë të mbyllur duhet të jetë një masë e fundit, që të shmanget kur është e mundur. Konventa ndalon dënimin me vdekje dhe dënimeve me burgim të përjetshëm për veprën e kryer nga persona nën moshën 18 .Më poshtë janë renditur standardet ndërkombëtare që zbatohen në rastin e fëmijëve në konflikt me ligjin.

Të drejtat e përgjithshme të fëmijëve

1

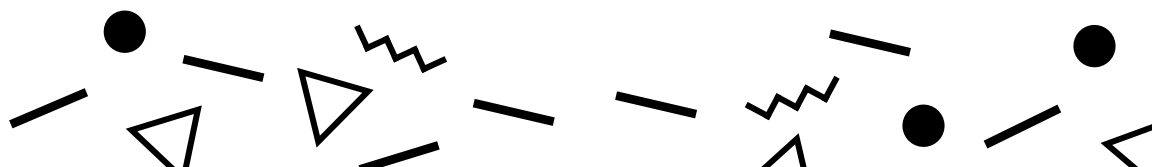
Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut 1948. Ajo përcakton të drejtat themelore që të gjitha qeniet njerëzore kanë të drejtë të mos diskriminohen. Ka ndikuar dhe ka qenë baza për miratimin e shumë instrumenteve, standardeve dhe udhëzimeve të tjera për të drejtat e njeriut.

2

Konventa kundër Torturës dhe Trajtimit Mizor, Çnjerëzor ose Degradues 1984 (dhe Protokollin e saj Opsional 2002). Konventa kundër Torturës (CAT) ndalimi i torturës dhe trajtimit mizor, çnjerëzor ose poshtërues, ose ndëshkimi në të gjitha rrethanat dhe i detyron shtetet të marrin masa për të siguruar parandalimin e saj. Kërkon shtete të hetojë dhe ndjekë penalisht çdo pretendim të torturës dhe të sigurojë trajnim për të gjithë forcat e rendit dhe personelin ushtarak në parandalimin e torturave.

3

Konventa për të Drejtat e Fëmijëve 1989. CRC është Konventa më e ratifikuar, në të gjithë botën. Një gamë e gjerë e të drejtave të fëmijëve përcaktohet në KDF dhe detyron që shtetet të ratifikojnë t'i mbrojnë këto. Shtetet duhet të raportojnë periodikisht për zbatimin e të drejtave të Komitetit për të Drejtat e Fëmijës i cili më pas dorëzon 'Vëzhgime përfundimtare' për situatën në vendin e përmendur.

Fëmijët në konflikt me ligjin

Rregullat minimale standarde për trajtimin e të burgosurve 1955. Është një grup rregullash jo detyruese që përcaktojnë parimet për të siguruar që të gjithë ata që privohen nga liria të trajtohen me njerëzim dhe dinjitet.

Kodi i Sjelljes për Zyrtarët e Zbatimit të Ligjit 1979. Kodi përfshin rregulla që sigurojnë që kryerja e detyrave nga zyrtarët e zbatimit të ligjit të kryhet në mënyrë humane dhe të respektojë të drejtat e njeriut të atyre që janë në kontakt me ta.

Rregullat minimale standarde të KB për administrimin e drejtësisë për të mitur 1985 (Rules Rregullat e Pekinit '). Rregullat e Pekinit janë një tërësi parimesh dhe udhëzimesh për administrimin e duhur të drejtësisë për të mitur dhe përfshin udhëzime dhe komente për drejtësinë për çështjet e fëmijëve siç janë gjykatat për të mitur, mosha e përgjegjësisë penale, ndjekja e të miturve, dënimet dhe standardet për të miturit nëse burgosen

Udhëzimet e KB për Parandalimin e Delikuencës së të Miturve 1990 (Udhëzimet e Rijadit). Këto Udhëzime përcaktojnë standarde për parandalimin e delikuencës së të miturve përfshirë mbrojtjen e fëmijëve që konsiderohen të rrezikuar të delikuencës së të miturve dhe zbatimin e masave që mund të mohojnë këto rreziqe. Ato promovojnë rolin që sektorë të ndryshëm të shoqërisë, siç janë familja, komuniteti, media dhe sistemi arsimor kanë në parandalimin e të rinjve në rrezik të delikuencës së të miturve.

Rregullat e KB për mbrojtjen e të miturve të privuar nga liria e tyre 1990 ("Rregullat e Havana"). Shtë një tërësi parimesh që zbatohen për çdo të mitur të privuar nga liria në çdo dhe promovon zhvillimin dhe mirëqenien e tyre. Këto Rregulla përcaktojnë standarde për kushtet materiale të paraburgimit, mbrojtjen e të miturve gjatë mbajtjes në burg, dhe programe arsimore, profesionale dhe pune, ndër të tjera.

Rregullat Standarde minimale të KB për Masat Jo-Kujdestare 1990 ("Rregullat e Tokios"). Është një sërë rregullash se si të administrohen sanksionet jo-mbajtëse dhe masat mbrojtëse që duhet të jenë në fuqi për ata që dënohen me këto masa.

Udhëzime për Veprim mbi Fëmijët në Sistemin e Drejtësisë Penale 1997.

Këto janë Udhëzimet se si të zbatohen parimet e Konventës për të Drejtat e Fëmijëve dhe standardet e tjera ndërkombëtare në lidhje me administrimin e drejtësisë për të mitur.

Parimet Themelore të KB për përdorimin e programeve të drejtësisë restauruese në çështjet penale 2002. Këto parime diskutojnë përdorimin dhe parimin e programeve të drejtësisë restauruese, si dhe kur ato duhet të përdoren në sistemin e drejtësisë penale, si funksionojnë dhe kush duhet të përfshihet.

Rregullat e KB për trajtimin e grave të burgosura dhe masat jo-kujdestare për dhunuesit e grave 2010 Rregullat e Bangkokut '). Këto Rregulla plotësojnë dhe tejkalojnë Rregullat minimale standarde për trajtimin e të burgosurve për të siguruar që të drejtat dhe nevojat e grave janë përmbushur në mënyrë të duhur, përfshirë nevojat specifike të vajzave në paraburgim.

Parimet dhe Udhëzimet e Kombeve të Bashkuara për Qasjen në Ndhimën Ligjore në Sistemet e Drejtësisë Penale 2012. Ky grup udhëzimesh njeh rëndësinë e ofrimit të dhe ndihmës juridike në mënyrë që fëmijët dhe të rriturit të marrin pjesë në sistemin e drejtësisë, të marrin një gjykim të drejtë dhe ti kenë të drejtat e tyre të mbrojtura. Më të rëndësishme janë Parimet 1, 4 dhe 5 dhe Udhëzimet 7, 8, 9 dhe 10, të cilat i referohen posaçërisht ndihmës juridike për viktimat, dëshmitarët dhe fëmijët që bien ndesh me ligjin.

Fëmijët si viktimat dhe dëshmitarë

1

Deklarata e Parimeve Themelore të Drejtësisë për Viktimat e Krimin dhe Abuzimit të Fuqisë 1988. Deklarata sugjeron dhe promovon masa që duhen marrë për të mbështetur të drejtat e viktimave dhe për të përmirësuar qasjen e tyre në drejtësi, ndihmë sociale, korrigjime dhe kompensim.

2

Udhëzimet e KB për Drejtësinë në çështjet që përfshijnë Viktimat e Fëmijëve dhe Dëshmitarët e Krimin 2005. Ato janë udhëzime për trajtimin e fëmijëve viktimat dhe dëshmitarë të krimin dhe përfshijnë masa që duhet të merren për të siguruar që të drejtat e tyre janë përmbushur dhe ato mbrohen plotësisht nga vështirësitë në të gjithë procesin gjyqësor.

Standardet specifike rajonale për të drejtat e fëmijëve

Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore 1950 [b]. Ai identifikon të drejtat dhe liritë e patjetërsueshme të çdo qenie njerëzore dhe i detyron nënshkruarit të garantojnë dhe mbrojnë këto të drejta pa diskriminim. Ka 14 protokolle që ndryshojnë disa nga artikujt origjinal ose shtojnë të drejta dhe mbrojtje shtesë. Shkeljet e të drejtave të përcaktuara në Konventë trajtohen nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, dhe çdo individ (përfshirë një fëmijë) ose një grup individësh mund të paraqesë një çështje kundër shtetit të tyre nënshkruar në gjykatë, duke deklaruar shkeljen e të drejtave të tyre nën Konventa.

onventa Evropiane për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimin ose Dënimit çnjerëzor ose poshtëruar 1987 [b]. Konkursi, bazuar në nenin 3 të KED-

NJ-së, forcon më tej mbrojtjen e njerëzve kundër torturës, trajtimin apo dënimit çnjerëzor ose poshtëruar dhe themelon Komitetin Evropian kundër Torturës (KPT) i cili ka si detyrë të vizitojë të gjitha vendet e ndalimit dhe t'i raportojë Shteteve mbi gjetjet e tyre.

Vendimi i Këshillit të Evropës për qëndrimin e viktimave në procedurat penale 2001. Ai përshkruan të drejtat e viktimës në procedurat penale të tilla si ndihma, mbrojtja, ndërmjetësimi (aty ku është e përshtatshme), dhe kompensimi dhe përshkruan se si secili shtet duhet të sigurojë që këto të drejta janë përmbushur dhe si bëhet më mire

Rregullat Evropiane për shkelësit e të miturve që i nënshtrohen sanksioneve ose masave 2008. Këto rregulla kanë për qëllim të mbështesin sigurinë dhe të drejtat e të gjithë personave të mitur që i nënshtrohen sanksioneve ose masave të komunitetit, ose çfarëdo forme të privimit të lirisë. Ato përfshijnë diskutime mbi kornizën ligjore dhe zbatimin e sanksioneve ose masave jo-kujdestare, të gjitha aspektet e trajtimit të fëmijëve të privuar nga liria, mekanizmat e ankesave dhe inspektimin e objekteve, personelin, dhe punën me publikun dhe mediat.

Udhëzime të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për drejtësinë miqësore ndaj fëmijëve 2010 Këto udhëzime i referohen trajtimit dhe masave që duhet të vendosen për të mbrojtur të drejtat e të gjithë fëmijëve që vijnë në kontakt me sistemet e drejtësisë qoftë si shkelës, viktimat, dëshmitarët ose një palë e tretë në procedurë (d.m.th. çështjet e kujdestarisë). Ato përshkruajnë parimet e përgjithshme dhe udhëzimet specifike për secilën fazë të procesit gjyqësor

Parimet e drejtësisë për fëmijët

Këto janë parimet themelore që mbështesin mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve në sistemet e drejtësisë penale.

1

Interesat më të mirë

Në të gjitha veprimet kur fëmijët janë drejtpërdrejt, ose indirekt, të përfshirë ose të prekur nga sistemi i drejtësisë, interesat më të mirë të fëmijës duhet të jenë konsideratë parësore. Prandaj, në çdo veprim të ndërmarrë, duhet të mendohet se si veprimi do të ndikojë në një fëmijë, ose grupe fëmijësh, për të siguruar që interesat e tyre më të mirë të jenë përmbushur. Parimet e tjera të përgjithshme, përfshirë mbrojtjen, të drejtën për t'u dëgjuar dhe mosdiskriminimin, janë të gjitha të rëndësishme për të përcaktuar se cilat janë interesat më të mirë të një fëmije, apo grupi të fëmijëve.

2

Mbrojtja

Parimi i mbrojtjes së mirëqenies dhe zhvillimit të një fëmije ndërthuret me atë të interesit të tyre më të mirë. Përsërit nevojën për masa dhe mbrojtje shtesë për shkak të cenueshmërisë së një fëmije dhe detyrës së një Shteti për të siguruar këtë mbrojtje. Mbrojtja e mirëqenies së një fëmije nuk përfshin vetëm mbrojtjen e një fëmije nga dëmtimi, për shembull, duke inspektuar ambientet ku mbahen fëmijët ose duke ligjëruar kundër përdorimit të ndëshkimit trupor. Ai gjithashtu kërkon një qasje më aktive dhe nënkupton zbatimin e veprimeve për të mundësuar zhvillimin e shëndetshëm të një fëmije. Kjo mund të nënkuptojë sigurimin e formimit profesional dhe arsimor brenda qendrave të ndalimit të fëmijëve dhe vendosjen e masave mbrojtëse për të kufizuar çdo gjë që mund të pengojë zhvillimin e tillë.

3

E drejta për tu dëgjuar

E drejta për t'u dëgjuar siguron që çdo fëmijë që është i aftë të krijojë një këndvështrim mund të shprehet lirshëm dhe plotësisht në çdo çështje që mund të ndikojë tek ai ose ajo. Do të thotë gjithashtu se ky këndvështrim duhet të merret në konsideratë në çdo kohë, me peshën e duhur sipas moshës dhe pjekurisë së tyre. Fëmijët duhet të jenë në gjendje të shprehin pikëpamjet, mendimet dhe shqetësimet e tyre dhe të marrin pjesë aktive në të gjithë procesin gjyqësor (në përputhje me interesat e tyre më të mirë dhe përmes një përfaqësuesi kur është e nevojshme).

4

Mosdiskriminimi

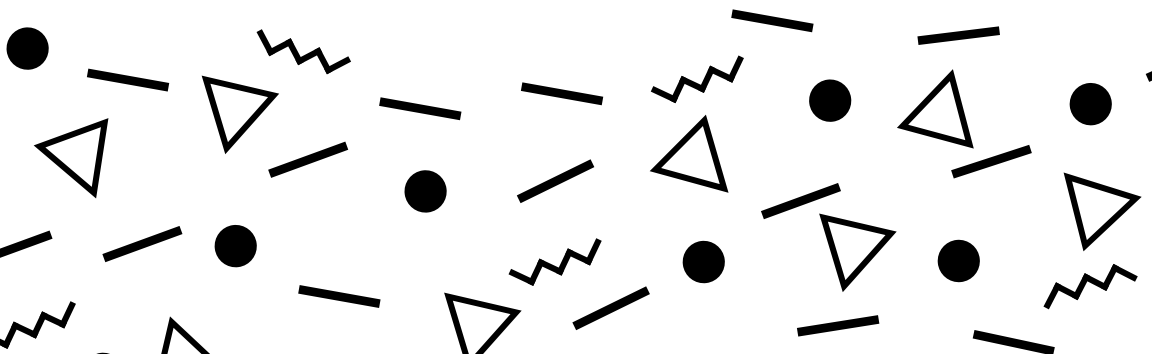
Parimi i mosdiskriminimit do të thotë që asnjë dallim, kufizim, përjashtim ose trajtim preferencial nuk duhet t'i jepet çdo fëmije bazuar në racën, ngjyrën, seksin, gjuhën, fenë, mendimin politik ose tjetër, origjinë kombëtare, etnike ose sociale, pronë, paaftësi, lindja ose statusi tjetër.

Ruajtja

Shumica e fëmijëve në rrezik që të bien ndesh me ligjin, zakonisht konsiderohen si nevojë për kujdes dhe mbrojtje. Fëmija që ka nevojë për kujdes dhe mbrojtje është një fëmijë i cili (a) ka qenë, është, ose do të jete në rrezik të abuzimit, neglizhimit, braktisjes ose shfrytëzimit; dhe (b) i mungon dikush me autoritetin prindëror, i cili është i gatshëm dhe i aftë të sigurojë mbrojtje nga abuzimi, neglizhenca, braktisja ose shfrytëzimi. Fëmijët në rrezik mund të jenë në situata kur:

- janë në rrugë ose kanë ambiente jetese të paqëndrueshme;
- shoqërohen me bashkëmoshatarë më të moshuar, kriminelë ose kanë anëtarë të familjes në sistemin e drejtësisë penale;
- janë të përfshirë në industrinë tregtare seksuale ose prostitucionin ose trafikimin; ose
- kanë përjetuar luftë, konflikt ose dhunë.

Fëmijët në rrezik ka të ngjarë të vijnë nga prejardhje të trazuara dhe të kenë përjetuar një ose më shumë formë abuzimi, të cilat mund të përfshijnë neglizhencën, abuzimin fizik, abuzimin psikologjik / emocional ose abuzimin seksual ose ekspozimin ndaj dhunës në familje.

SHTOJCAT

Shtojca 1: Plani pas kujdesit

Plani pas kujdesit²¹

Qëllimi

Plani pas kujdesit është krijuar për të ndërtuar një urë për të rinjtë nga kujdesi deri tek shërbimet e kujdesit në të ardhmen dhe për përfundimisht deri tek pavarësia dhe autonomia e tyre. Ky plan kujdesi ka për qëllim të mbështesë të rinjtë që lënë kujdesin për tu përgatitur për tu bërë të rritur të pavarur. Duke pranuar se ky paraqet një process të vështirë, profesionistët duhet të sigurohen që të rinjtë tu ofrohet mbështetje e duhur në planifikimin e të gjithë hapave që ata mund të parashikonin në arritjen e qëllimeve të tyre.

Plani është një instrument i gjallë dhe përfshin hulumtimin e temave komplekse, si edhe burimet personale, njohuritë dhe aftësitë e të rinjve.

Ai përfaqëson një mjet të rëndësishëm për të mbështetur përpjekjet më të bashkërenduara të planifikimit të tranzicionit që duhet të ndodhin pasi një I ri arrin adoleshencën e mesme dhe të vonë dhe përfundimisht moshën e rritur dhe pavarësinë.

Plani pas kujdesit jo vetëm që I mundëson të rinjtë të jenë frymëzues, por ai duhet tu japë atyre besim dhe aftësi për të arritje gjatë gjithë jetës dhe duke u bazuar në forcat dhe burimet e tyre.

Një nga objektivat themelore të procesit do të jetë mbështetja e të riut që po largohet nga kujdesi, për të zhvilluar një sens të fortë të vetes dhe identitetit. Zhvillimi i një imazhi pozitiv për veten dhe të kuptuarit e prejardhjes dhe historisë së tyre do të mundësojë formimin e një sensi pozitiv të qytetarisë. Kjo do ti mundësoje të riut të ketë një ndjenjë të përkatësisë të komunitetit ku jetojnë dhe lidhjen me shoqërinë në përgjithësi.

²¹ This product is realized with the support of the Erasmus+ programme of the European Union. The material was elaborated based on the other outputs of this project and on the deliverables of other project implemented by SOS Children's Villages Romania.

Po ashtu, punohet për të zhvilluar besimin dhe vetëvlerësimin brenda të riut , në mënyrë që ata të kenë aftësinë të bëjnë zgjedje të informuara duke ecur përpara dhe të jenë në gjendje të shprehin mendimet dhe opinionet e tyre mbi çështjet kryesore që prekin ato.

Kush e zhvillin planin pas kujdesit?

Plani përgatitet nga mentori dhe të rinjtë. Gjithashtu, aim und të përfshijë më shumë prosna burimor si edukatorë, psikologë dhe profesionistë kujdesi dhe nëse është e nevojshme edhe familjarë dhe miq.

Kur?

Plani hartohet për një periudhë 6 mujore. Ai rishihet nga mentori dhe i riu sëbashku me personat e pranishëm në momentin e hartimit, ose me një pjesë të tyre.

Parimet:

- Koha e hartimit të Planit Pas Kujdesit – procesi I kujdesit të largimit duhet të fillojë kur I riu sapo të ketë mbushur 16 vjeç.
- Qasja individuale. Mentoët dhe profesionistët e tjerë duhet të tregojnë respekt dhe mirëkuptim, të mos gjykojnë, t'iu përgjigjën situatave sipas rastit, të tregojnë se janë të përkushtuar dhe që nuk heqin dorë.
- Rifreskim periodic I Planit Pas Kujdeit – çdo 6 muaj.

Fushat

Plani përfshin temat në vijim: shëndeti, zhvillimin emocional dhe të sjellës, edukimin, marrëdhëniet familjare dhe sociale/shoqërore, identitetin, prezantimin social dhe aftësitë e vetëkujdesit.

I riu me mbështetjen e mentorit, diskuton dhe bië dakord mbi strategjitë dhe veprimet e nevojshme për të ndërtuar aftësitë e jetsë së pavarur, përfshirë:

Aftësitë sociale të ndihmojë të rinjtë të negociojnë me bashkëmoshatarët, punëdhënësit dhe të rriturit e tjerë në komunitet.

- Buxhetimin dhe menaxhimin e parave;
- Menaxhimi familjes dhe marrëdhënieve të tjera;
- Zgjidhjen e konflikteve;
- Të gatuarit, kujdesi për shtëpinë dhe kujdesi për veten;
- Respektimi I të drejtave dhe marrja e përgjegjësiive.

Plani ndërtohet mbi informacionin nevojat dhe burimet e të rinjve, si të përgjigjen nga kush dhe kur. Të gjithë këto informacionë mbështesin zgjidhjen e çështjeve që përfshin përbërësit e mëposhtëm të planit:

Vendosja, akomodimi ose strehimi

I sigurtë, I mirëmbajtur dhe I përbalueshëm.

Mesimi dhe Puna

edukimi/trajnimi/certifikimi dhe education/training/certification and punësimi

Shëndeti dhe mirëqënia

fizik dhe mendor

Familja dhe Miftë

Aftësitë personale dhe praktikke

Paratë

mundësitë financiare

Ku dua të jetoj

Të drejtat dhe çështjet ligjore

Secili nga këto përbërës përmban një plan emergjence. Kjo qasje ndihmon të riun, që gjithnjë të mendoj pr një “plan B” dhe të mos gjendet në një situatë të vështirë. Kjo zhvillon të menduarit kritik dhe zvogëlimin e riskut.

I riu duhet të mbaj kontakte me menaxherin e rastit dhe diskutoj çdo aspect që mund të rishihet dhe rikonsiderohet, kështu plani mund të paraqesë një mbështetje reale.

Mbështetja e Komisionit Evropian për prodhimin e këtij botimi nuk përbën një miratim të përmbajtjes që pasqyron pikëpamjet e autorëve, dhe Komisioni nuk mund të mbahet përgjegjës për çdo përdorim që mund të bëhet nga informacionet e përmbajtura në të

Komisioni Evropian mbështet këtë botim por përmbajtja pasqyron pikëpamjet e autorëve. Komisioni Evropian nuk mban përgjegjësi për përdorimin e informacionit që përmbahet në të.

PLANI PAS KUJDESIT

TË DHËNA PERSONALE

Emri:	
Data lindjes:	
Adresa aktuale:	
Numri telefonit: Shtëpi: Celular:	
Numri kartës identiteti:	
Statusi ligjor/juridik:	
Data e planit:	
Këshilluesi personal:	
Mentori:	
Numri telefonit:	
Vendndodhja aktuale:	
Menazheri shërbimit:	Telefoni:

Ku e shikoni/mendonni veten pas 10 vitesh? (në lidhje me vendin ku do jetoni, banesën, familjen, miqtë, jetën profesionale etj.)

Cili është kontakti minimal që keni rënë dakord të keni me punonjësen sociale?

Ky plan përcakton marrëveshjet e mbështetjes për 6 muajt në vijim dhe identifikon ndihmën që do t'iu ofrohet për të arritur gradualisht pavarësinë.

Plani Pas Kujdesit dotë rishikohet nga punonjësi që do kujdeset për ju, çdo dhe do të paraqitet për rishikim.

Kur ju të jeni larguar nga kujdesi ai do të rishihet nga punonjësi juaj në shërbimet e largimit nga kujdesi.

Në rast se jeni I pakënaqur me shërbimin e ofruar, ju mund të paraqiteni tek menaxheri I shërbimit të ekipit që po punon me ju.

Ju duhet të firmosni gjithmonë dhe të keni një kopje të Planit tuaj të Pas Kujdesit

1. DETAJET E VENDNODHJES, AKOMODIMIT DHE BANESËS

Situata aktual:
Plani juaj:
A keni dijeni dhe aftësitë që lidhen me menaxhimin e shtëpisë (pastrimin, riparimin, pagesat e faturave etj)?

Cilat janë detyrat kryesore të akomodimit që janë të nevojshme të zgjidheni në 6 muajt e ardhshëm?

Detyrat	Kush do ti bëj?	Kur?	Data e përfundimit

Plani emergjencës:

--

A ndjeni se keni nevojë për ndihmë ose këshillë për ndonjërin nga të mëposhtmet:

	Vendos shenjën
Mundësi akomodimi	
Gjurmues (agjent imobiliar) apartamentesh	
Kontrata qeramarrje – të drejtat dhe detyrimet	

2. MËSIMI DHE PUNA**Situata aktuale**

--

Shkolla/universiteti / punëdhënësi

Emri I shkollës/ universitetit / punëdhënësi	Kursi ose pozicioni punës	Adresa/ numri telefonit	Kur e filluat shkollës/universi- tetin ose punën

Çfarë do të donit të arrinit 6 muajt e ardhshëm?

--

Duke parë akoma më larg, çfarë do ju pëlqente të ishit duke bërë pas 2 vitesh?

--

Cilat janë detyrat kryesore të edukimit, trajnimit ose punësimit për tu bërë gjatë 6 muajve të ardhshëm?

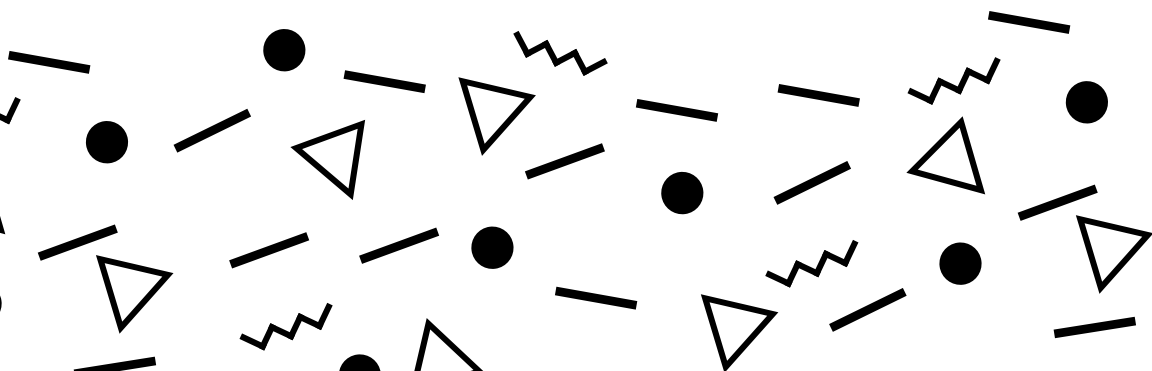
detyra	Kush do e bëj?	kur?	Data përfundimit

Plani emrgjencës

--

Mendoni se se keni nevojë për ndihmë ose këshillë me një nga të mëposhtmet:

	Vendosni shenjën
Të drejtat e punësimit	
Aplikimin për punë	
Zgjedhjen e karrirës	

3. PLANI SHËNDETIT DHE MIRËQËNIES

--

Emrat dhe adresat:

Mjekut

Emri	Nr telefonit	Adresa

Dentisti

Emri	Nr telefonit	Adresa

Profesionist tjetër I shëndetit

Emri	Nr telefonit	Adresa

A keni bërë kontrolltë syve gjatë 12 muajve të fundit? Po / Jo

A keni bërë vizitë kontroll shëndetësor në 12 muajt e fundit? Po / Jo

A mendoni se keni nevojë për ndihmë ose këshillë me një nga të mëposhtmet:

	Vendosni shenjën
Marrje dhe lënie takimi tek mjeku	
Shëndetin dhe ushqyerjen	
Droga dhe alkooli	
Shëndeti seksual	
Higjena personale	
Të qenit aktiv	

Cilat janë çështjet kryesore që keni nevojë të adresoni në 6 muajt në vijim, në lidhje me shëndetin?

Detyrat	Kush do ta bëj?	Kur?	Data përfundimit

Plani emergjencës

4. FAMILJA DHE MIQTË

Situata aktuale

Kush do të jetë mbështetësi juar kryesor për çdo ditë në 6 muajt në vijim?

A janë kryer angazhimet e nevojshme për t'iu ndihmuar të mbani kontakte me familjen e origjinës dhe sa shpesh I shihni ata?

A keni nevojë për më shumë ndohmë në lidhje me këtë?

--

Në çfarë aktivitete të kohës së lirë merrni pjesë dhe a keni nevojë për mbështetje për Këtë?

--

Cilat janë çështjet kryesore që duhet të mbani në konsideratë gjatë 6 muajve të fundit?

Detyrat	Kush do ta bëjë?	Kur?	Data e përfundimit

Kë do të kontaktonit në një situatë emergjence? – përmendni 5 shokë të afërt/kolegë dhe numrat e tyre të telefonit

5. AFTËSITË PERSONALE DHE PRAKTIKE

Duke qënë I sigurt, (për shembull të kujdeseni për takimet tuaja).

Menaxhimi parave (për shembull të menaxhoni financat tuaja, pagesa e fatu-rave, përballimi I borxhit, dhe gjërat që kanë të bëjnë me bankat)

Detyrat e përditshme (për shembull bërja e pazareve, përgatitja e vakteve, konsumimi i një diete të balancuar, larja e rrobave, të mësuarit për të mirëmbajtur gjërat kryesore në shtëpi)

Situata aktuale

--

Detyrat për 6 muajt në vijim

Kush do ti bëj?	Kur?	Sfidat	Data e përfundimit

A mendoni apo ndjeni se keni nvojë për ndihmë ose këshillë për ndonjë nga çështjet në vijim

	Vendosni shenjën
Dokumentet ligjore	
Lundrimin në shërbimet lokale	
Marrjen e vendimeve	
Komunikimin ndërpersonal	
Marrëdhëniet e shëndetshme	

6. PARATË

Situata aktuale

--

Nëse ende jeni duke jetuar në një shtëpi kujdesi ose shtëpi për fëmijë, ju vijoni të merrni paratë e xhepit dhe për rroba nga kujdestari.

A keni llogari bankare?

Po / Jo

A kurseni para, rregullisht?

Po / Jo

Nëse jo, kjo është dicka për të cilën duhet të mendoni

Kostot e akomodimit

Nëse jetoni në komunitet nën 18 vjec ose mbi 18 vjec dhe ndiqni studimet do të merrni mbëhstetje për kostot e akomodimit.

Shuma javore e kërkuar	
------------------------	--

Mirëmbajtja

Shuma javore që do paguani	
----------------------------	--

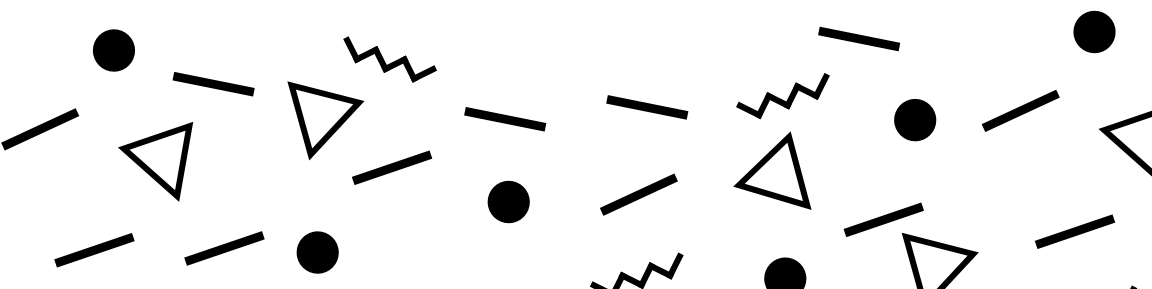
Kjo përbëhet nga shumat në vijim

Paratë e xhepit	
Paratë për rrobat	
Ushqimi/pastrimi Materiale/Tualeti	
Shpenzime për shkollën	

Faturat e shërbimeve tuaja mund të paguhen direkt tek ju, veçanërisht nëse jeni në akomodim mbështetës. Nëse keni llogari, ato do ju kalojnë aty rregullisht.

Si do ti merrni paratë?

--

7. KU DUA TË JETOJ

Situata aktuale

--

Detyrat për 6 muajt në vijim

Detyrat për 6 muajt në vijim	Kush do ti bëj ?	Kur?	Data e përfundimit

8. TË DREJTAT DHE ÇËSHTJET LIGJORE

Ndonjë e drejtë apo çështje ligjore pezull

--

Arsyeja ?

--

Detyrat për 6 muajt në vijim

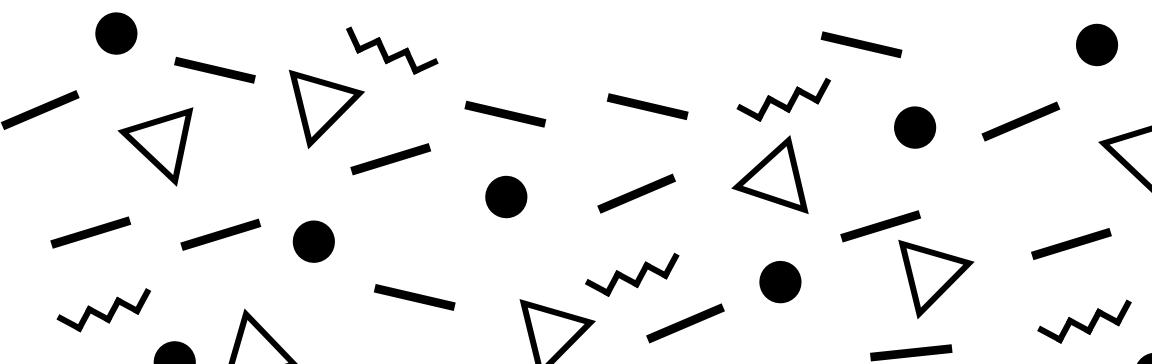
Detyrat për 6 muajt	Kush do e bëj?	Kur?	Data e përfundimit

Firmosur

I riu:

Kujdestari I largimit nga kujdesi:

Mentori:

Stojca 2: Plani mësimor

Njësia 1: Prezantimi kursit

Kohëzgjatja: 2 orë

☰ Vështrim I përgjithshëm

Kjo prezanton shkurtimisht njësinë/modulin, objektivat e tij, rezultatet dhe lidhjen me njësitë e tjera. Ai përshkruan vazhdimin e aktiviteteve që do zhvillohen gjatë sesioneve.

Përshkrimi shkurtët I çështjeve kryesore

Njësia është hartuar për të prezantuar kursin tek pjesëmarrësit. Gjatë njësisë studentët do të kenë mundësinë të prezantojnë veten me pjesën tjetër të pjesëmarrësve dhe trajnerin dhe të njihen me pjesën tjetër të grupit.

Për më tepër, përmbajtja e kursit do të prezantohet dhe njësitë pasardhëse do të përshkruhen, kështu ato do të jenë më shumë të përfshirë në process dhe në mësim. Së fundmi, nocioni I “Aftësive për jetën” do të shpjegohet nga trajnerët, në një diskutin plenar, si edhe domethënia për një jetë të pavaruar, si I rritur.

Studentët do të fillojnë të konsiderojnë në procesin e largimit nga kujdesi edhe hapa të tjerë, të cilët është e nevojshme të ndërmerren për një jetesë të pavarur. Ata do të kenë mundësinë të vlerësojnë aftësitë e tyre dhe kompetencat në lidhje me një jetë të pavarur positive dhe të shëndetshme, duke realizuar fuqitë dhe dobësitë e tyre.

Ata do të marrin njohuri për çështjet praktike të kursit (orët, kohëzgjatjen, detyrat, listën e pjesëmarrjes, kodin e sjelljes etj) dhe do të kenë mundësinë të bashkë-krijojnë dhe bashkë-hartojnë rregullat dhe çështjet praktike në lidhje me kursin.

Pika kryesore 1: Të gjitha çështjet praktike të lidhura më zhvillimin kursit duhet të shpjegohen dhe qartësohen, kështu studentët dinë se çfarë të presin dhe çfarë pritet prej tyre.

Pika kryesore 2: Studentët kanë nevojë të fillojnë të mendojnë për jetët e tyre për jetën pas kujdesit në një mënyrë realiste, duke njohur mundësitë e ndryshme që mund të ndeshen.

Pika kryesore 3: krijimi I një atmosphere miqësore dhe positive është thelbësore. Duhet të krijohet shpirti I ekipit, kështu studnetët do kenë dëshirë të marrin pjesë, sesa ta shohin si detyrë

Q Analiza e njësisë

Përmbajtjet e sesionit janë prezantuar dhe analizuar, duke përshkruar hapat që duhet të merren për ofrimin e sesionit.

Njësia do të përfshijë dhe zhvilloj hapat në vijim

1. Trajneri prezanton veten I tij/saj, shkurtimisht përshruan profilin e tij/saj (moshën, pozicionin, përvojën me të rinjtë në kujdes, me fëmijët, me edukimin etj)
2. Pas prezantimit, trajneri bën një përmbledhje të gjithë kursit dhe të njësive specifike. Për prezantimin e gjithë kursit ofrohet lloji I informacionit në vijim :

Qëllimi: The aim of the course is to prepare young people who are going to leave care so that they have the knowledge, skills and competences to lead an independent, healthy and happy adult life. This will be achieved through the implementation of the course, the organization of the mentoring process and the development of the individual After Care Plans, which will jointly be created by each care leaver and his/her mentor.

Përmbajtja: Kursi ndahet në 10 module

Units:

Unit 1: Prezantimi kursit.

Unit 2: Çështjet ligjore: Përgjegjësitë dhe detyrimet.

Unit 3: Menaxhimi parave.

Unit 4: Mirëmbajtja e shtëpisë.

Unit 5: Të kujdesesh për mirqëniën e dikujt.

Unit 6: Edukimi dhe trajnimi.

Unit 7: Punësimi.

Unit 8: Të kesh një mënyrë jetese të mirë.

Unit 9: Lundrimi në shërbimet lokale.

Unit 10: Komunikimi dhe marrëdhëniet ndërpersonale.

Çdo njësi është I ndarë në seksione më të vogla, modulet, me 3 deri në 4 module për njësi. Çdo modul zgjat dy orë.

Trajneri: I njëjti trajner do të zhvillojë të gjithë kursin, kohëzgjatja e të cilit është 80 orë.

Libri: Çdo student do të pajiset me një libër të titulluar “Doracak I Aftësive për Jetën” Qëllimi I librit është të ofrojë informacion në formën e ndihmës praktike që lidhet me akomodimin, edukimin, trajnimin dhe punësimin, çështjen e parave, shëndetin dhe aftësitë e tjera të nevojshme për ti përgatitur për tu bërë të pavarur. Libri do ti drejtojë larguesit nga kujdesi në drejtimin e duhur me këshilla dhe mbështetje për sistemin jashtë kujdesit. Ai siguron informacion specifik dhe të lehtë për tu përdorë nga personat që largohen nga kujdesi duke mbështetur ata për procesin e të mësuarit dhe jetën pas kujdesit.

Çështjet praktike: Trajneri duhet të sigurohet për vendin e zhvillimit të trajnimit, frekuencën e sesioneve dhe kohëzgjatjen për secilin (2 orë me 10 minuta pushim ndërmjetës). Ai/ajo do të bëjë kujdes për plotësimin e listës së pjesëmarrësve, ku të gjithë studentët duhet të shënojnë orën e fillimit dhe përfundimit të kursit, emrin, firmën tek kutitë përkatëse. Duhet të përmenden disa rregulla bazë si ushqimi, pijet, përdorimi I celularit, rastet e mungesave, dhe kodi I sjelljes (në lidhje me gjuhën, respektin, lirinë e fjalës dhe mendimit, diskutimet konstruktive, pjesëmarrja në aktivitete dhe ushtrime). Disa vendimetë kodit të sjelljes, organizimi I hapësirës së klasës etj. mund të diskutohen dhe vendosen sëbashku me pjesëmarrësit.

3. Pas sesionit të parë, kur trajneri shpjegon aspektet bazë të kursit, zhvillohet aktiviteti I “thyerjes së akullit”. Trajneri I kërkon studentëve të ulen në çifte. Çdo student prezanton veten e tij/saj tek partneri, duke iu përgjigjur pyetjeve që mund ti bëj, kështu ata njohin disi njëri tjetrin. Trajneri jep disa shembuj të pyetjeve që mund të drejtohen për të njohur më mirë njëri tjetrin si: moshë, ushqimi/ngjyra/muzika/kënga/obete/puna ideale/ udhëtimet e preferuara etj. Ky proces mund të zgjasë 10 min. pas kësaj secili student, do të prezantoj para grupit partnerin e tij, duke u bazuar në informacionin që mblodhi.
4. Pas prezantimeve të çdo çifti, trajneri vijon me “pyetjen e hapur”. Ai/ajo pyet grupin për arsyet që ata po marrin pjesë në trajnim dhe cilat janë pritshmëritë e tyre për kursin. Ai/ajo duhet të marrë në konsideratë të gjitha llojet e përgjigjeve të mundshme, duke dhënë vlerësime positive për secilin që flet duke krijuar një mjedis positive dhe mbështetës. Më pas ai/ajo do të përpiket të kategorizojë dhe interpretojë përgjigjet për aftësitë e jetës, të cilat do të diskutohen më tej.

5. Trajneri do të vijojë diskutimin për konceptin e aftësisë së jetës. Ai/ajo do të përpiket ti përshkruaj ato në një gjuhë të thjeshtë, që studentët të mund të kuptojnë kuptimin dhe domethënien e tyre. Për shembull, ai/ajo mund të thotë që aftësitë për jetën janë ato që janë të nevojshme apo dëshirueshme për përfshirjen e plotë në jetën e përditshme. Trajneri mund të përdori edhe përkufizimet në vijim:

Unicef: “Aftësitë për jetën” janë përcaktuar si aftësitë psikosociale për një sjellje të përshtatshme dhe positive që aftëson individin të përballet efektivisht me kërkesat dhe sfidat e jetës së përditshme. are defined as psychosocial abilities for adaptive and positive behaviour that enable individuals to deal effectively with the demands and challenges of everyday life. Ato janë grupuar në tre kategori të mëdha: aftësitë konjitive (njohëse) për të analizuar dhe [ërdorë informacin; aftësitë personale për zhvillimin personal dhe menaxhimin e vetes; dhe aftësitë ndërpersonale për të komunikuar dhe ndërvepruar efektivisht me të tjerët

Këshilli Britanik: *“Aftësitë për jetën është term që përdoret për të përshkruar një grup aftësish bazë të fituara nëpërmjet të mësuarit dhe/ose përvojave të jetës që aftësojnë individët ose grupet për trajtuar në mënyrë efektive çështjet dhe problemet që hasen në jetën e përditshme.*

Projekti “Aftësitë e Jetës në Evropë: *“Aftësitë e jetës janë pjesë përbërëse për jetën dhe funksionojnë në një kontekst të vecantë shoqëror, kulturor dhe mjedisor. Llojet e aftësive të jetës shfaqen si një përgjigje ndaj nevojave të individit në situatë të jetës reale.”*

Trajneri mund ti kërkoj studentëve të identifikojnë pikat e përbashkëta të këtyre përkufizimeve dhe të krijojnë një të vetme, nëse e mundur. Ndërsa diskutohet dhe dhe shpjegohet kuptimi i aftësive për jetën, trajneri do të pyesi studentët të emëroj disa nga këto aftësi për ata dhe ti shhkruajnë në tabelë.

Disa nga aftësitë që do të përfshihen në listë mund të jenë: vendimmarrja, zgjidhja e problemit, të menduarit kritik, aftësitë bashkëpunuese dhe komunikuese, marrëdhëniet ndërpersonale, vetëdija, empatia, aftësitë financiare, ftësitë në lidhje me shëndetin, aftësitë mbi teknologjinë e komunikimit të informacionit, menaxhimin e kohës, të kërkuarit ndihmë, aftësitë qytetarie, negocimi dhe netëorku.

6. Pas seksionit të lartëpërmendur, trajneri pyet studentët të plotësojnë doracakun 1: Aftësitë për jetën, vetëvlerësimi. Studentëve I është kërkuar të vlerësojnë aftësitë e tyre duke zgjedhur/klikuar kutinë përkatëse në listën e aftësive të përfshirë në doracak. Trajneri I lejon 5 minuta, kështu të gjithë studentët zgjedhin nga lista dhe më pas secili prej tyre tregon përgjigjet. Ka shumë gjasa që studentët të kenë klikuar klikuar disa përgjigje të njëjta përsa I përket aftësive që ata vlerësojnë, që ata kanë dhe ato që duan të zhvillojnë. Trajneri nxjerr në pah kursin specifik, që korespondon me dobësitë e aftësive të deklaruara, kështu studentët bëjnë lidhjen ndërmjet nevojave të tyre, atyre që iu ofrohen dhe përmbajtjes së kursit.
7. Pas diskutimit mbi doracakun trajneri nxit një diskutim në grup mbi aftësitë specifike që duhet të ketë një i ri që largohet nga kujdesi në mënyrë që të ketë një jetë të pavarur, të lumtur dhe shëndetshme. Pak a shumë përgjigjet e studentëve pritet të përputhen me listën e zhvilluar tashmë (hapi 5), me shumë mundësi disa aftësi ekstra mund të shtohen për rast të vecanta të të rinjve që po largohen nga kujdesi.
8. Si hap tjetër dhe ndërsa diskutimi është kthyer në kujdes dhe lënie të kujdesit, trajneri shfrytëzon mundësinë për të filluar një diskutim mbi mendimet dhe ndjenjat që kanë studentët në lidhje me perspektivën e lënies së mjedisit. Trajneri u kërkon studentëve të plotësojnë Doracakun 2 (Mendimet dhe Ndjenjat mbi Lënie e Kujdesit) individualisht ose në çifte, dhe u kërkon atyre të lexojnë ato që kanë shkruar, duke i mbështetur të shprehur sa më shumë dhe në detaje. Trajneri, pasi të gjithë kanë lexuar idetë e tyre, përmbledh gjetje të zakonshme dhe të ndryshme, duke deklaruar se shumica e mendimeve dhe ndjenjave negative do të trajtohen gjatë procesit të hartimit të planeve individuale.
9. Trajneri mund t'u japë studentëve Doracakun 3 dhe t'u kërkojë atyre të shkruajnë individualisht, të paktën një qëllim për kategoritë e përfshira në Doracak Kjo mund të plotësohet gjatë seancës, nëse ka kohë, ose në shtëpi për seancën tjetër. Trajneri u kërkon studentëve të jenë sa më specifike që mundën në lidhje me qëllimet që do të shprehin, dhe shpjegon shkurtimisht rëndësinë e synimit specifik dhe të matshëm, si hapi i parë i rëndësishëm për ti arritur ato.

10. Duke arritur në fund të seancës, në një formë të vlerësimit joformal, treneri i shtron pyetjen grupit: Si shkoi? Ai i lejon studentët të shprehin pikëpamjet e tyre në lidhje me seancën: si ndihen ata, çfarë menduan për fazat e ndryshme të seancës, çfarë pëlqyen, çfarë nuk pëlqyen, cilat janë pritshmëritë e tyre për seancat në vijim, etj. Ai/ajo përpiqet të inkurajojë shprehjen e studentëve, duke theksuar rëndësinë e të menduarit për procesin: është e rëndësishme si për trenerin ashtu edhe për studentët, në mënyrë që ata të jenë më të angazhuar në proces dhe që ata të përfitojnë prej tij. Ai / ajo siguron hapësirën edhe për komente negative, në mënyrë që të marrë një ide të qartë të dinamikës së grupit dhe studentëve individualë që marrin pjesë. Feedback është i rëndësishëm për të menduar dhe përshtatur seancat e ardhshme. .
11. Në fund, shumë shkurt treneri përmbledh të gjithë sesionin, duke theksuar çështjet më të rëndësishme që janë diskutuar dhe duke dhënë të dhëna mbi çështjet që do të diskutohen gjatë sesionit tjetër.

🎯 Objektivat dhe qëllimet

The objectives provide a concise overview of the intended goals for each lesson. A set of Learning Outcomes describe the knowledge and skills students will have acquired by the end of the session.

Qëllimet dhe objektivat e këtij sesioni janë:

Për studentët:

- Të kuptoj përmbajtjen e kursit
- Të realizojë rëndësinë e kursit për jetën paskujdesit
- Të dije së çfarë pret nga kursi
- Të kuptoj rolin e tij gjatë ndjekjes së kursit
- Të ketë një përmbledhje të sesioneve të veçanta të përfshira në kurs.
- Të krijojë një mjedis të mësuarit të ngrohtë, sigurtë dhe pozitiv
- Të njihen me trajnerin dhe rolin e tij
- Të fillojë të mendojë për aspektin praktik të procesit të largimit nga kujdesi
- Të krijojë shpirtin e ekipit midis personave të përfshirë në kurs (trajner, pjesëmarrës, administratë, etj)
- Të ndjehen rehat për të shprehur veten, nevojat e tyre, frikën, dëshirat etj.
- Të përfshihen në kurs dhe të marrin pjesë në mënyrë sa më aktive.
- Të qartësojnë strukturën e kursit dhe përmbajtjen e çdo sesioni.

- Të mësojnë sesi të përdorin “Handbookun për Aftësitë e Jetës”
- Të kuptojnë nocionin, idenë dhe domethënien e “Aftësive për Jetën”

Për trajnerin

- Të kenë ide të qartë për individët që përbëjnë grupin dhe dinamikën e grupit.
- Të kontrollojë dhe verifikojë supozimet e bëra përpara fillimit të kursit
- Të shpjegojë qartësisht përmbajtjen e kursit dhe aspektet praktike (kohëzgjatja, libri, detyrat, lista e pjesëmarrjes etj.)
- Të njohë nevojat dhe dëshirat specifike të pjesëmarrësve
- Të krijojë një mjedis të mësuarit të ngrohtë, besueshëm dhe sigurtë.
- Të njihet me aspektin e vlerësimit dhe vetëvlerësimit të kursit.
- Të praktikojë “të dëgjuarit aktiv” gjatë punës me studnetët.
- Të bëj ndryshimet e mundshme, bazuar në komentet e studentëve.

diskutimi/ pyetjet e hapura

Diskutimi ka për qëllim të prezantoj tek studnetët objektivat, në formën e pyetjeve që janë relevante me temën.

- Çfarë do të thotë realisht për ju, “jeta pas kujdesit”?
- Cilat janë arsyet që po merrni pjesë në këtë kurs??
- Cilat janë pritshmëritë tuaja për kursin?
- Çfarë janë aftësitë për jetën? (kuptimi, domethënia për një të rritur. Hartoni një list

Aktiviteti

Çdo plan mësimor përshkruan aktivitete, që mbështeten tek objektivat. Aktivitetet priten të sugjerojnë mënyra kreative përmes të cilave të mësohet çdo modul. Llojet e aktiviteteve janë: diskutimet plenare, puna në çift, loja me role, rrahja e ideve, zgjidhja e problemit, ushtrimet me shkrim, raste studimi, pyetësorë. Çdo veprimtari plotësohet me materiale përkatëse si hand-outs, flip charts, videos, etj.

Lloji aktivitetit: Puna në çift

Aktiviteti për thyerjen e akullit: Merrni dhjetë minuta për të diskutuar dhe për të njohur personin që është ulur pranë jush. Mbani shënime dhe më pas prezantoheni atë tek ekipi.

Lloji aktivitetit: Shënime

Handout 1: Vetë vlerësimi për aftësitë e jetës. Studentëve iu kërkohet që të vlerësojnë aftësitë e tyre duke shënjuar kutizën në listën e aftësive të paraqitur/renditur në handout.

Lloji aktivitetit: Rrahja e ideve

Studentëve iu kërkohet të mendojnë dhe diskutojnë pyetjet në vijim: Çfarë aftësish/njohurish/kompetencash janë të nevojshme për një të ri që të jetojë në mënyrë të pavarur, pas largimit nga kujdesi?

Lloji aktivitetit: Shënime

Handout 2: Mendimet dhe ndjenjat për largimin nga kujdesi.

Shtrirja e aktivitetit

Shtrirja e aktivitetit është krijuar për të plotësuar aktivitetin original për mesdetrave të shtëpisë ose punës së mëtejshme në klasë.

Aktivite të tjera

Fleta 3: Studentëve iu kërkohet që të shkruajnë të paktën një qëllim për kategoritë e specifikuar në fletën e shënimeve

Vlerësimi

Vlerësimi është element shumë I rëndësishëm I çdo plani mësimor, sepse tregon se në çnível janë përmbushur objektivat.

Diskutimi në grup

Si shkoi? Trajneri pyet studnetët, që të japin hapur mendimin e tyre, për sesionin e parë. Ai/ajo I inkurajon ata që të flasin dhe të shrehin çfarëdo vërejtje apo komenti. Në rast se studnetët ngurojnë, trajneri jep mendimin e tij/saj për sesionin, duke përshkruar raste positive ose me pjesë humori të sesionit. Gjatë këtij diskutimi studnetën inkurajohen të shprehin ndjenjat, mendimet, frikërat që mund të kenë përjetuar gjatë sesionit.

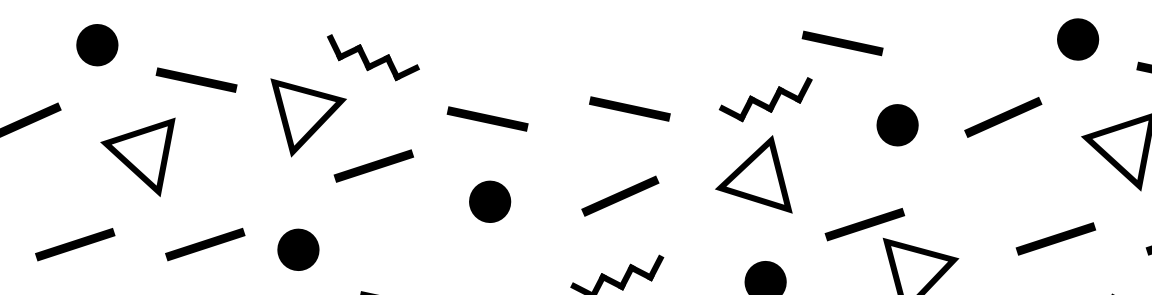

Collaborative Feedback

The collaborative feedback section suggests a way to collaborate on the findings from the activity and the extension sections of the lesson plan.

Presentation

At the end of the section, the trainer sums up the important points of the session trying to connect expressed fears and thoughts to the contents of the course, so as to create a positive and comforting closure of the section and activate students' interest for the following sessions.

💡 Këshillat e mësuesve

Mësuesit sugjerojnë mënyra krijuese që I lejojnë ata të pasurojnë dhe/ose të përfshijnë veprimtarinë në një fushë të caktuar. Në seksionin e sugjerimeve, do të përfshihen materialet e përgatitura nga trajneri. Planet mësimore janë të plota dhe gati për tu përvetësuar nga pjesëmarrësit, bashkë me komponentët e tjerë

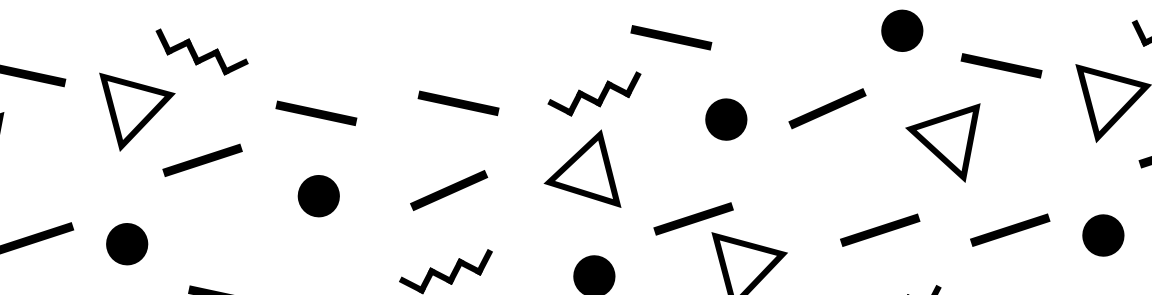
Jeni fleksibël. Nëse studentët nuk kuptojnë përmbajtjen e një aktiviteti, përpiquni ta shpjegoni atë në një mënyrë tjetër, duke dhënë shembuj sa më të kuptueshëm.

kur I kërkojmë dikujt që të ndajë me ne dicka personale, është mirë që të jemi në të parët që të ndajmë një shembull apo situatë të tillë. Ndaj duhet të mendoni një ngjarje personale, veçanërisht kur flitet për frikë, qëllime dhe mendime.

Jeni I hapur dhe dobishëm. Sido-mos në sesionin e parë, qëllimi final është të krijoni një mjedis pozitiv për të inkurajuar secilin pjesëmarrës. Përpiquni që ti ftoni të gjithë në diskutim, pa presion ose komente vlerësuese.

Sillni ndër mend se çfarë funksionoi dhe çfarë nuk funksionoi, në mënyrë që të përshtasni aktivitetet dhe sesionet që do të pasojnë.

Shkoni të përgatitur: Përgatisni paraprakisht sa më mirë shënimet dhe prezantimet dhe mendoni një plan B, për çdo të parë.

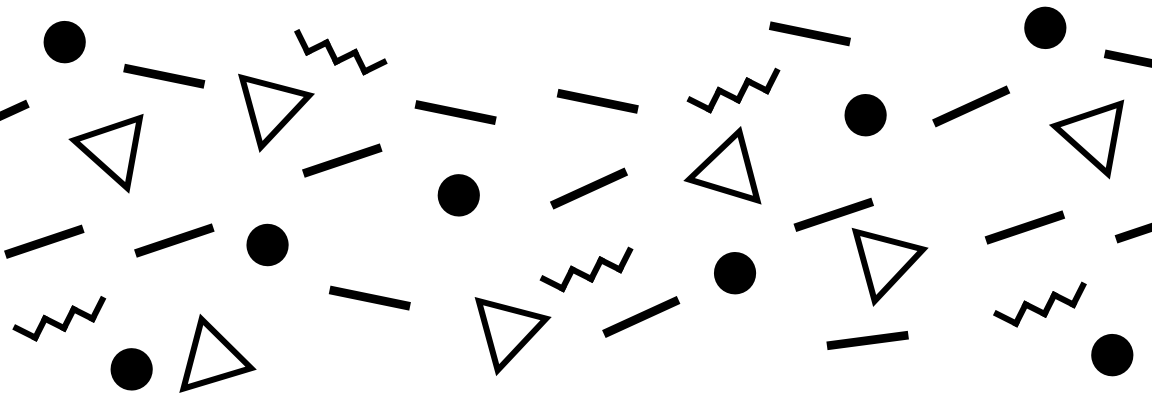
Njësia 1, Doracaku 1: Vetëvlerësimi aftësive të jetës

Pyetjet në vijim ju ndihmojnë të identifikoni aftësitë për jetën, që ju posedoni dhe ato që synoni të zhvilloni. Përpikuni që ti përgjigjeni, secilës pyetje, sa më sinqerisht të jetë e mundur. Pasi të keni përfunduar vlerësimin mbi aftësitë e jetës rishikojeni me ekipin dhe identifikoni aftësitë që dëshironi të forconi.

Duhen përfshirë tre deri në katër aftësi, nga secila njësi.

aktiviteti/ aftësia	Unë nuk e di ta bëj këtë	Unë kam nevojë të di më shumë rreth kësaj	Unë mundem ta bëj këtë
Unë e di si mund të marr kartën e identitetit			
Unë e di si të lundroj/kërkoj për taksat në faqen përkatëse në internet			
Unë e di se ku duhet të votoj			
Unë i di numrat përkatës të telefonit për emergjenca (Policinë, shërbimin e urgjencës mjekësore, zjarrfikëses etj, etc)			
Unë e di si hapet një llogari bankare			
Unë e di si mund të kursej para për të ardhmen			
Unë e di si mund të përdorë ATM/bankomat (pajisje elektromekanike ku tërhiqen paratë)			
Unë e di si munde të kërkoj mbështetje financiare			
Unë I njoh llojet e arranzhimit të jetës (të jetuarit me një shok/shoqe, vetëm, me familjen, etj)			

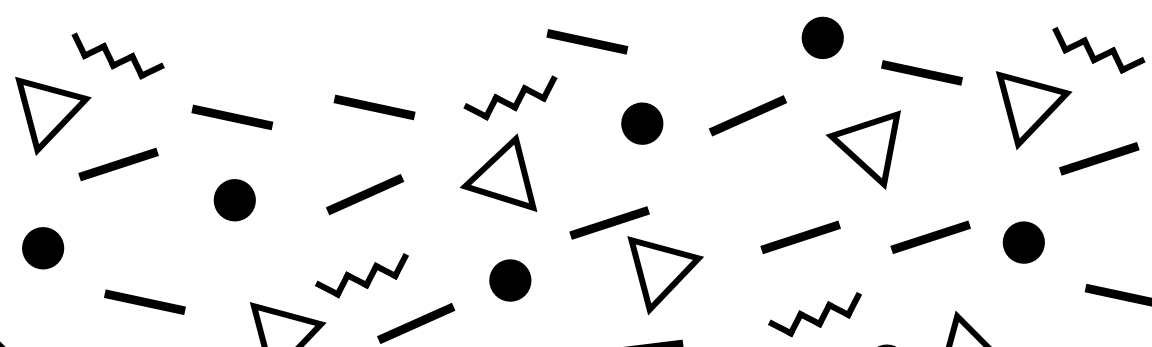
aktiviteti/ aftësia	Unë nuk e di ta bëj këtë	Unë kam nevojë të di më shumë rreth kësaj	Unë mundem ta bëj këtë
Unë mundem që të planifikoj një buxhet që të mbuloj kostot në rast të lëvizjes së banimit (garancinë e qerasë, muajin e parë të qerasë, pajisje apo mobilje për shtëpinë etj)			
Unë e di si të kërkoj një shtëpi me qera dhe procedurat përkatëse.			
Unë e di se cili ushqim është I shëndetshëm dhe cili jo			
Unë e di sit ë gatuaj një vakt të thjeshtë për vete.			
Unë e di se çfarë ushtrimes fizike më pëlqejnë dhe kur mund ti bëj ato.			
Unë I njoh nivele të ndryshme edukimi (Universiteti, kurset e formimit profesional, të mësuarit informal, etj)			
Unë e di si mund të mësoj pa pagesë një gjuhë të huaj.			

Njësia 1, Doracak 2: Ndjenjat dhe mendimet për jetën, pas largimit nga institucionet e kujdesit

Në tabelën në vijim shkruani disa medime dhe ndjenja positive dhe disa shqetësime rreth largimit nga institucionet e kujdesit. Diskutojini ato me grupin.

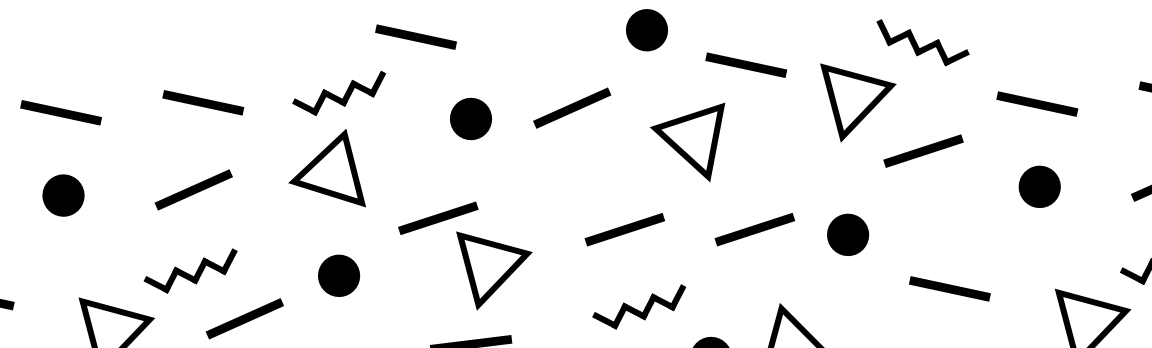
Unë jam i/e lumtur dhe gëzuar nga largimi nga instituoni kujdesit dhe kam një jetë të pavaruar sepse.....	Unë jam i/e lumtur dhe gëzuar nga largimi nga instituoni kujdesit dhe kam një jetë të pavaruar sepse.....
<ul style="list-style-type: none"> • • • • • • • • • • • • • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • • • • • • • • • • • • • • •

Njësia 1, Doracak 3: Qëllimet

Shkruaj të paktën një qëllim që dëshiron të arrish brenda gjashtë muajve të ardhshëm, për kategoritë e renditura në tabelë:

1. Të ardhurat/ Paratë	
2. Strehimi	
3. Edukim	
4. Sport/ Aktivitet, ushtrime fizike	
5. punësimi/puna	
6. të shpenzosh	
7. Shokë/ rrethi social	
8. koha e lirë/ Hobet	
9. të udhëtoj	
10. vetja ime	

Shtojca 3: Lista pjesëmarrësve

Vendi:

Data:

No.	Emri	Firma
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

Shtojca 4: Vlerësimi pjesëmarrësve

Vlerësimi final i ëorkshopit për Aftësitë eJëtës

Emri I plotë:

Ju lutemi vlerësoni pyetjen numër 1, me shkallë/notën nga 1 në 5, ku 1 është joekzistuese dhe 5 është shkëlqyeshëm .

1. Si I vlerësoni aftësitë dhe njohuritë tuaja para dhe pas ëorkshopit

Fushat, temat	Përpara Ëorkshopit					Pas Ëorkshop				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Cështjet ligjore										
Menaxhimin e parave										
Mirëmbajtjen e shtëpisë										
Mirëqënien										
Edukimin – trajnimin										
Punësimin										
Pasjen e një stili jetese të mirë										
Lundrimin në shërbime lokale										
Marrëdhëniet ndërprsonale										

Ju lutemi vlerësoni pyetjet nga 2 në 10, me notën nga 1 në 10, ku 1 është aspak dakord dhe 10 është krejtësisht dakord.

2. Ëorkshopi për Aftësitë e Jetës përbushhi pritshmëritë e mia:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Temat mbi të cilat u fokusua ëorkshop ish in të rëndësishme për mua:

	1	2	3	4	5
Cështjet ligjore					
Menaxhimin e parave					
Mirëmbajtjen e shtëpisë					
Mirëqënien					
Edukimin – trajnimin					
Punësimin					
Pasjen e një stili jetese të mirë					
Lundrimin në shërbime lokale					
Marrëdhëniet ndërprsonale					

4. Materialet e trajnimit (Handbook, Toolkit) për secilën temë ish in cilësore

	1	2	3	4	5
Cështjet ligjore					
Menaxhimin e parave					
Mirëmbajtjen e shtëpisë					
Mirëqënien					
Edukimin – trajnimin					
Punësimin					
Pasjen e një stili jetese të mirë					
Lundrimin në shërbime lokale					
Marrëdhëniet ndërprsonale					

5. Mjetet dhe pajisjet mbështetëse ish in të përshtashme:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

6. Infrastruktura dhe klasa/salla ish in në përputhje me nevojat e ëorkshopit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7. Burimet njerëzore (trajnerët dhe stafi administrative(trainers, administrative staff) iu përmbajtën kërkesave të ëorkshopit

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8. Temat dhe fushat që u trajtuan në ëorkshop do të më shërbejnë për jetën pas largimit nga institucioni.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

9. Vlerësoni trajnerët që morën pjesë në ëorkshop:

Emri trajnerit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

10. Përmendni aspektin më të rrëndësishëm në ëorkshop, duke filluar me ato më prioritarë:

.....

.....

.....

.....

11. Nëse do kishit mundësinë të shkoni në një ëorkshop tjetër, çfarë teme do preferonit të trajtonit/zhvillonit?

.....

.....

.....

.....

12. Ju lutemi propozoni se çfarë mund të përmirësohet në ëorkshop

.....

.....

.....

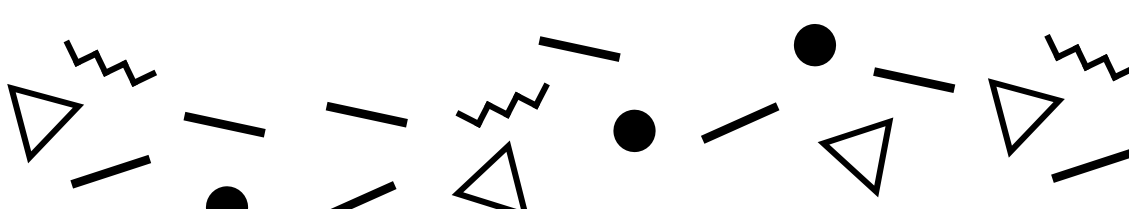
.....

THANK YOU

Shtojca 5: Fleta e vlerësimit të trajnerëve

Fleta e vlerësimit të trajnerëve (shkalla 1-100)	
Titulli programit	Ërkshopi për aftësitë e jetës
Emri trajnerit	
Koha/orët e trajnimit	

A/A	Trainee	Level of Knowledge	Participation & Cooperation	Attitude & Behaviour	Initiative Consistency - Organization	Aquired Skills	Total Evaluation	Remarks
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								

Vlerësimi i ëorkshopit mbi aftësitë për jetën

1. Vlerësoni programin duke përdorë shkallën në vijim, për fushat përkatëse: (Shkëlqyeshëm 85-100, Mirë 60-85, Mesatare 40-60, Dobët 0-40)

	85 -100	60 -85	40-60	0-40
Kishit kohë të mjaftueshme për zhvillimin e temës				
Mjetet e trajnimit që kishit në dispozicion ishin të mjaftueshme				
Mjetet e trajnimit që kishit në dispozicion, ishin ato të duhurat/të përshtatshme				
Metodat dhe teknikat e përdorura në trajnim ishin të përshtatshme				
Niveli I arritjes së objektivave të trajnimit ishte				
Niveli I interesit nga pjesëmarrësit ishte				
Informacioni që morët mbi qëllimin e trajnimit dhe programin ishte I mjaftueshëm				
Efienca e vlerësimit dhe sistemi monitorimit				
Niveli I ndërveprimit dhe përfshirjes në grup ishte				
Trajnimi pajisi pjesëmarrësit me informacion të dobishëm për të ardhmen e tyre:				
Materialet e prezantuara I siguruan pjesëmarrësve informacion të ri dhe të dobishëm				
Struktura dhe përmbajtja e programit të trajnimit I shërben edukimit dhe përgatitjes së pjesëmarrësve për jetën pas largimit nga institucioni kujdesit.				

2. A ishin pjesëmarrësit korrekt me orën e fillimit të kursit dhe sesioneve të ndërmjetme?

Po Jo

3. A zhvilluat ushtrim dhe aktivitete gjatë trajnimit?

Po Jo

4. A kishte ndonjë situatë apo problematikë që pengoi punën gjatë ëorkshoit?

Nëse po, cfarë?

.....

.....

.....

.....

5. Cfarë do të sugjeronit të përmirësonit në ëorkshopet e ardhshme

.....

.....

.....

.....

	85-100	60-85	40-60	0-40
Aftësitë komunikuese				
Aftësitë transmetuese/përcjellëse				
Aftësitë prezantuese				
Aftësitë trajnuese				
Aftësitë për menaxhimin e kohës				

	85-100	60-85	40-60	0-40
Aftësitë për të respektuar orarin				
Sigurimin e materialeve të trajnimit				
Njohuritë mbi temën				

	85-100	60-85	40-60	0-40
Menaxhimin e grupit të pjesëmarrësve				
Bashkpunimin me koordinatorin e ëorkshopit				

6. A ishit të përgatitur për këtë ëorkshop? Ju lutem komentoni

.....

.....

.....

.....

7. Cfarë do të ndryshonit në ëorkshopet e ardhshme?

.....

.....

.....

.....

8. Ju lutemi shtoni ndonjë koment tjetër për ëorkshopin mbi Aftësitë e Jetës

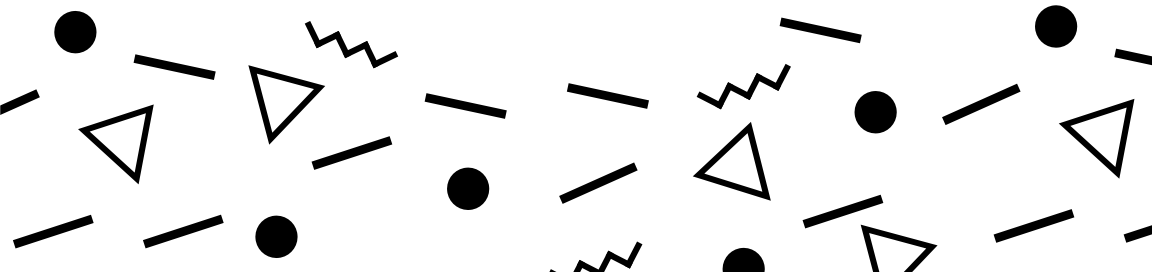
.....

.....

.....

.....

Faleminderit

Shtojca 6: Lista pjesëmarrësve

No.	Emri	Firma
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

Shtojca 7: Vetëvlerësimi trajnerëve

Fletë vetëvlerësimi për trajnerët	
Titulli programit	Workshop mbi Aftësitë e Jetës
Emri trajnerit	
Kohëzgjatja e trajnimit	

1. Vlerësoni veten për fushat e listuara, sipas shkallës në vijim. :
(Shkëlqyeshëm 85-100, Mirë 60-85, Mesatarisht 40-60, Keq 0-40)

	85 -100	60 -85	40-60	0-40
Aftësitë komunikuese				
Aftësitë transmetuese/përcjellëse				
Aftësitë prezantuese				
Aftësitë trajnuese				
Aftësitë për të menaxhuar kohën				
Aftësitë për të respektuar orarin				
Sigurimi i materialeve trajnuese				
Njohuritë mbi subjektin/temën				
Menaxhimi grupit të pjesëmarrësve në trajnim				
Bashkëpunimi me koordinatorin e workshopit				

2. A ishit të përgatitur për këtë workshop? Ju lutem komentoni. A ishit të përgatitur për workshopin mbi aftësitë e jetës? Ju lutem komentoni.

.....

.....

.....

.....

3. Cfarë do të ndryshonit në workshopet e ardhshme?

.....

.....

.....

4. Ju lutemi shtoni ndonjë koment tjetër për workshopin mbi Aftësitë e Jetës.

.....

.....

.....

.....

FALEMINDERIT

